

SZÜLETÉS- SZABÁLYOZÁS

SZERKESZTETTE

DR TOTIS BÉLA
VÁMBÉRY RUSZTEM
ELŐSZAVÁVAL

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT
ORVOSTAGJAI SZERVEZETÉNEK KIADÁSA

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt orvos- és jogász-szervezete 1932 január havában a születésszabályozás kérdéséről ankétot rendezett, amelyen dr Györki Imre országgyűlési képviselő, ügyvéd elnökölt és amelynek előadói dr Totis Béla nőorvos és dr Latkóczy Imre ügyvéd voltak. Az ankéton elhangzott előadásokat és felszólalásokat, valamint az írásban beküldött hozzászólásokat Vámbéry Ruzstem előszavával ebben a kötetben közöljük.

*A Magyarországi Szociáldemokrata Párt
orvostagjai szervezetének megbízásából:*

a szerkesztő.

Budapest, 1932 április.

Kiadó: Dr Györki Imre.
Világosság Rt. Budapest.
Műszaki igazgató: Deutsch D.

*A kötetben megjelent
minden egyes közleményért
szerzője felelős.*

VÁMBÉRY RUSZTEM:

„Töltsétek be a földet”

(Előszó)

Társadalmunk nem egy nyomorúságának forrása az a hit, amely az emberiség gyermekkorából ered, hogy a társadalom jogi és erkölcsi szabályai végeredményben földöntúli vagy természeti eredetűek. Erre a hitre valamikor a szabályok tekintélyének biztosítása végett volt szükség, de a hit csökevényes fennmaradása azzal a végzetes következménnyel járt, hogy a tekintélyük fölött örökös hatalmak álláspontja szerint nem *a szabályok vannak az emberek kedvéért*, hanem megfordítva.

Aszerint, hogy az emberi cselekvést szabályozó jogi és erkölcsi normákat honnan származtatják, lesz különböző azoknak álláspontja is, akik a népszaporodás kérdésében a be- vagy be nem avatkozás elvét vallják. Olyan álláspont ugyanis nincs, amely a birth control valamelyes alakját el ne fogadná. Még a katolikus egyház is, amely a vérrokonságot házassági akadálynak ismeri el, szentesíti azt az ösztönös eugenikai szabályt, amely az incestuos nemi viszonyoknak az utódokban megnyilvánuló káros hatásán alapszik. Sőt tudvalévő, hogy az egyház lényegesen kiterjesztette a vérrokonságot, mint tiltó akadályt. Igaz ugyan, hogy maga a természet is „korlátozza” a népszaporodást, mert kiszámították, hogy enélkül, ha csak kétezer évre tennők is az emberiség történetét, s az első emberpárnak, valamint minden következőnek csak 4 gyermeke lett, s mindegyik csak negyven évig élt volna, ma 2 milliárd helyett ezer billió ember népesítené be a földet.

Kérdés csupán az, belenyugodjunk-e abba, hogy a természetben megnyilvánuló isteni parancs, előttünk ismeretlen céljai érdekében, pestis, kolera, földrengés s hasonló humánus módszerekkel korlátozza az emberi szaporaságot, vagy pedig az emberi társadalom saját céljai érdekében maga avatkozzon bele a népesedés kérdésébe¹? Erre a kérdésre az emberiségnek túlnyomó része — kivéve azokat a buddhistákat, akik minden élőlény elpusztításának tilalmát megtartják — voltaképp már megadta a választ, midőn a legszigorúbb birth controlt igyekszik gyakorolni a baktériumok s egyéb az emberi életre kártékony vadállatok világában. Ha az ember érdekében pozitív irányban jogunk van beavatkozni a népszaporaság „örök törvényszerűségébe”, úgy nyilván nem tagadható meg a negatív irányú beavatkozás joga sem.

De éppen ezt a jogot tagadják azok, akik „isteni parancssal” igyekeznek igazolni reakciós érzésviláguknak tudatmögöttes megnyilatkozásait. Kétségtelen azonban, hogy az a föltételezett isteni parancs, amelyet Ábrahámnak az ég csillagairól és a tenger fővényéről szóló példázatából származtatnak, időnként és helyenként elég változatos volt. Nemcsak primitív népek egész sora pusztítja el az újszülötteket, hogy az éhínségtől meneküljön (Steinmetz: Endokannibalizmus, 8., 13., 14. old.), nemcsak Spártában hajították le a Taigethosról a koraszülötteket, hanem Ciceró tanúsága szerint (De legibus III. 8.) még a tizenkét táblás

törvény is tiltotta, hogy a deformált újszülötteket életben hagyják. Nemcsak Görögországban talált a magzatelhajtás Plato és Aristoteles tanításában igazolásra, de a mohamedán vallás sem tiltja a magzatelhajtást, amelynek gyakorlatát Perzsiában és Törökországban a világi hatalom is époly indifferenciával tűrte, mint a római köztársaság és korai császárság.

Igaz, hogy a kereszténység kevésbé toleráns, mert Tertullianus szerint a születés megakadályozása is gyilkosság, de Szent Ágoston, aki az embryo informátus elpusztítását csupán pénzbírsággal tartotta büntetendőnek, sokkal elnézőbb volt, mint azok a keresztények, akik a Szent Hypdkrizis nevében még a fogamzást megakadályozó eszközök használatát is büntetni kívánják. Amikor XI. Pius pápa a születések korlátozása ellen irányzott enciklikájában Szent Ágostonra hivatkozik (aki egyébként nőtlen volt s csak egy törvénytelen gyermekkel járult a „gyümölcsözettek és sokasodjatok” parancsának teljesítéséhez), valahogy elfelejtett Jézusra hivatkozni. Aminők némileg érthető oka, hogy Jézus egy szóval sem állította, mintha a korlátlan szaporaság Isten iránti kötelesség volna és sohase tanított olyasmit, amiből akár csak a legkörmönfontabb magyarázattal a fogamzás korlátozásának tilalmára lehetne következtetni.

Isteni parancsok gyakran leplezett emberi célok palástolására szolgálnak. Állítólag azonban nemcsak az „örök” erkölcs, hanem a társadalom érdeke is megköveteli a szaporaság korlátlanságát. Csakhogy, miként Todd (Theories of social progress 1918.) bizonyítja, azoknak, akik a szaporaságban a haladás ismérvét látják, gyanús szövetségesei vannak. Szövetségesei a nagytőkés-iparosok, akik olcsó munkaerőhöz óhajtanak jutni, hogy ezzel is fokozzák a profitot, szövetségesei a militarista imperialisták, akiknek érdeke, hogy a hódítás céljaira olcsó ágyútöltelékről gondoskodjanak. Manapság azonban, amikor a katonai sikerek biztosítása már nem a hadseregek számában, hanem a technikai és gazdasági fölkészültségben rejlik, amikor húszmillió munkanélküliből álló ipari tartaléksereg örködik, hogy a munkabérek ne nőhessenek az égig, még ez az — enyhén szólva — részleges közérdek is elvesztette aktualitását. Sőt mondhatni, hogy ma már nem is a militarizmusnak van szüksége a korlátlan szaporodásra, hanem éppen megfordítva, a szaporaság korlátlansága szüli a háborút. Ezt eléggé szemlélteti Japán aktuális iskolapéldája.

Japánnak lakossága az 1872—1932-ig letelt hatvan év alatt 33 millióról 66 millióra kétszereződött, vagyis egy négyzetkilométerre ma 186 lakos esik, ami tekintettel arra, hogy az ország területének csak egyhatodrésze művelhető, közel *tízszere* a mai Magyarország művelhető területére kiszámított népsűrűségnek. Sajnos, az a mozgalom, amelyet Isimoto báró 1922-ben a születések korlátozása érdekében megindított, eddig még csekély eredményel járt, s így Japánnak Kínában indított terjeszkedési háborúja elkerülhetetlenül természetes következménye a túlnépesedésnek, amelynek feszítőereje sem a halálozási arányszám megduplázódásában, sem az Egyesült Államok, Kanada és Ausztrália részéről megakadályozott bevándorlásban nem talált biztonsági szelepre.

Azok az állítólagos érdekek tehát, amelyeknek szolgálatában az örök erkölcs a birth controlt elítéli, már régen megszűntek ér-

dekek lenni. Érdekek lehettek a törzsi társadalomnak ó-testamenti korában, amikor a szüntelen harc kipusztulással fenyegette a meddő törzseket, de ma nemcsak a „meddő” Franciaország: bizonyítja, hogy az államnak hatalmi helyzete és kultúrszínvonala a lakosság számtanaik stagnációja mellett is biztosítható, hanem a néhány millió lakója kis államok (Dánia, Norvégia, Svájc) viszonylag alacsony születési arányszámaikkal tanúsítják, hogy a jólét magas fokát garantáló anyagi és szellemi kultúra korántsem függ a népszaporaságtól.

Nemcsak azok a gyakorlati célok váltak csökevényekké, amelyek érdekét a reakciós képmutatás állítólag szolgálja, hanem csökevémiyá vált maga a képmutatás is, hasonlatosan ahhoz az ottfeljtett őrszemhez, amely a rég lehordott puskaportoronyra vigyáz. Sőt legkevésbé a reakciónak érdeke, hogy a születések korlátozásával szembeszálljon, mert a nyomor hadseregének szaporodása elsősorban a reakció létét fenyegeti. Hozzá tartozik azonban a reakció természetrajzához, hogy nem ismeri saját érdekeit sem, mert „okos” reakció rendszerint *contradictio in adjecto*.

Akik részint gondolkodásmentes együgyűségből, részint ájtatos nacionalista szemforgató képmutatással siránkoznak az egyke terjedésén, egyszerűen nem vesznek tudomást arról a történelmi tapasztalatról, hogy a római császárság népszaporító törvényeitől kezdve minden beavatkozás kudarcot vallott, amely akár mézes-madzaggal, akár csendőrszuronnal próbálta az anyákat szülésre ösztökélni. L'vasseurtalt arra az elemi igazságra, hogy egész hiábavaló a népszaporodás csökkenésének szubtilis okait kutatni: „a családoknak Franciaországban nincs sok gyermeke, mert nem alkarnak sok gyermeket”. Téves volna tehát az a föltevés is, hogy a birth controlra a születések csökkentése végett van szükség. Ezt bátran rá lehetne bízni az anyákra is, akik a népszaporodásnak a gazdasági helyzettől függő törvényszerűségét épügy végrehajtják, akár a fokozódó jólét indikálja a születések korlátozását, mint Franciaországban a múlt században, akár a gazdasági válság, mint e pillanatban Angliában. Csupán arról van szó, hogy egyrészt a birth controlnak és a magzatelhajtásnak Inge esperes által kiemelt alternatívájában az előbbi, mint kevésbé veszélyes és emberségesebb módszer érvényesüljön, másrészt arról, hogy a birth control a születések csökkentésének oly irányt adjon, amely megfelel a társadalom érdekeinek.

Logikai ellenmondás nélkül alig lehet oly társadalomban, amely nem kizárólag nemnélküli amgyalokból vagy impotens egyénekből áll, a fogamzást gátló szerek terjesztését korlátozni és egyben a magzatelhajtást a fogantatás pillanatától fogva börtönnel sújtani. Hacsak nem helyezkedünk az erkölcsi képmutatásnak arra a magaslatára, amely csupán a gyermeknemzés céljával végrehajtott nemi aktus és az önmegtartóztató szüzesség közt enged választást. Ezt az álláspontot még a pápa se vallja, aki idézett enciklikájában nem tekinti természetellenesnek, „ha házások jogukat gyakorolják, bár természetes okokból, akár az életkornál, akár bizonyos hiányoknál fogva új élet az érintkezésből nem keletkezhetik”. Csak a pápánál pápább és Szent Ágostonnál szentebb képmutatók ragaszkodnak, mint törvényhozók, bírák, ügyészek, sőt néha, sajnos, mint orvosprofesszorok is a Btk. 285. §-ában

megrögzített anakronizmushoz, noha bizonyára nem akad közöttük egy se, aki önmagáról nyugodt lelkiismerettel elmondhatná, hogy minden nemi érintkezést a gyermeknemzésre irányított dolus specialis-szal hajtott végre. Csak mellesleg jegyzem meg, hogy büntetőtörvénykönyvünk még önmagával szemben sem logikus, mert a gyermekölés esetében (284. §) legalább privilegiálja az anyát, aki házasságon kívül született gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, ellenben a magzatelhajtás esetében *még ezt a* motívumot sem részesíti méltánylásban. Neon mentesíti az anyát még akkor sem, iha erőszak útján esett teherbe s bár bünteti az erőszakot, arra kötelezi, hogy a büntett véletlen következményét elszenvedje avégből, hogy a rajta esett szegyennek élő emléket állítson. Nem különböztet a törvény életvédelmi buzgal-mában még aszerint sem, hogy az abortus a terhesség minő szakában történt és buddhista fanatizmusában elfelejti, hogy ugyan-azzal a logikával büntetnie kellene mindazoknak az élőlények-nek elpusztítását is, amelyeknek hasonmását a magzat, a bio-genetikai törvény szerint, fejlődésének egyes szakáiban kifejezi. Megengedem, hogy nem könnyű az időpontot meghatározni, amely tői kezdve a méhmagzat elpusztítása társadalmi érdeket sért, vagy a terhesség megszakításának indikációját jogilag kifogástalan alakban körülírni, de akárminő szabályozás kevesebb veszéllyel járna, mint a mai törvénynek esztelen szigorja, amely ebben a tra-gikus operettparagrafusban kifejezést nyer. Eszemágában sincs, hogy a magzatelhajtás apológiáját hirdessem, de emberileg érző jogász nem vállalkozhatik annak a törvénynek védelmére sem, amelynek gyakorlati végrehajtásában tudvalevőleg a büntettes-jelölt társadalmi és vagyoni helyzetétől függ, hogy diszkrétan szabaduljon kellemetlen terhétől, vagy saját életének veszélyezte-tésével a gonosztevő bélyegét vállalja.

Ha a magzatelhajtás veszélyeit el alkarjuk kerülni, úgy hipokrizis nélkül valóban nincs más alternatíva, mint a birth control, amelynek egyik eszköze a magzatelhajtásnak bizonyos egészségi és szociális föltételeiktől függővé tett megengedettsége, másik eszköze pedig a legszélesebb néprétegek kitanítása a fogam-zás megelőzéséről. Nincs szükség arra, hogy a birth control irány-elveivel foglalkozzam, amelyekről az e kötetben összegyűjtött előadások és hozzászólások kimerítően beszámolnak. Teljesen osz-tom mindazt, ami a születések korlátozásának szociális javalla-tára vonatkozólag bennük foglaltatik. *Amíg az állam a munka-bérekét és fizetéseket nem hozza arányba a munkások és alkal-mazottak gyermekeinek számával, amíg tehetetlenül tűri az élet-pusztító nyomort, amíg a nagytőke profitéhségének, államférfiak és öreg generálisok gonosz hiúságának dobja könnyelműen áldo-zatul az emberéletek millióit, addig az elvont életeszme védelme csupán tudatmögöttes, anakronisztikus babonában gyökerező kép-mutatás.*

Nehezebb és vitásabb kérdés a születéseknek az eugenikára alapított korlátozása. Egyszerűen s indokolásira nem is szorulóan hangzik, hogy tbc-sek, luetikusok, elmebetegek, hülyék, epileptiku-sok stb. szaporodása nem érdeke a társadalomnak. Sőt az Egye-sült Államoknak egyes államai még a büntetteseknek sterilizáció-ját is törvénybe iktatták. Egyrészt azonban a degeneráció átörök-

lésének útja korántsem oly egyenes, mint azt az amerikai szimplizmus elképzei, másrészt számos egyéni esetben a degeneráció nemcsak hogy kárt nem jelent a társadalomnak, hanem pótolhatatlan értékeket termel. Ha az átlagember tenyésztésére irányuló római jelszó: „ép testben ép lélek” mint szabály ma is megfelel a társadalom érdekének, mégse zárkozhatunk el annak fölismérésétől, hogy az emberiség haladását szolgáló lángelméknek elég nagy százaléka — sokak szerint többsége — átöröklött betegséggel született. Tasso, Swift, Newton, Ampere, Lenau, Comte elmebetegséggel terhelt volt, Mohamed és Napoleon epileptikus, Schiller és Keats öröklött tuberkulotikus hajlammal esett áldozatul stb., amiből pedig alig lehet a következtetést levonni, hogy e lángelmék születése kárára volt az emberi társadalomnak.

Minél nehezebbek és minél vitásabbak azonban a birth controllal összefüggő kérdések, annál szükségesebb, hogy előítéletől, átöröklött babonáiktól s főleg képzetektől menten foglalkozzunk gyakorlati megoldásukkal. Éppen abban találok az e kötetben összefoglalt vélemények igazi értékét, hogy bármily eltérők is a részletekben, egyetlen nagy tiltakozással tömörülnek az önámító hazugság ellen, amelybe társadalmunk uralkodó osztályai ezt a legéletbevágóbb emberi problémát eddig burkolták. Azoknak a kishitű bölcseknek, akik még mindig azt tartják, hogy a természetnek automatikus törvényszerűsége a társadalmi hazugsággal kombinálva biztosítja legcélszerűbben a társadalom érdekeit, bátor vagyok figyelmebe ajánlani Hollandia gyakorlati példáját, ahol a birth control félszázad óta hivatalos elismerésben részesült s a népszaporodási arányszám ennek ellenére, vagy talán ép ezért emelkedő irányzatot mutat. Lehet, hogy a természet bölcsessége kielégítően szolgálja a természet céljait, de az emberi társadalom céljainak megvalósításában a fatalizmust csak az hirdetheti, aki nem látja vagy istenverte vakságában nem akarja meglátni, hogy az ember élete oly mértékben vált boldogabbá, amily mértékben az emberi kultúra tudatosságának a természet öntudatlansága fölött diadalmaskodni sikerült.

Dr GYÖRKI IMRE

országgyűlési képviselő

(Elnöki megnyitó)

A népesedés problémája már a világháborút megelőzőleg is foglalkoztatta az emberiséget. Magyarország közvéleményét is foglalkoztatta ez a kérdés, mely különösen az egyke-mozgalom kérdésének taglalásában élte ki magát.

A háború után a népesedés kérdése erőteljesebben lépett előtérbe, aminek oka egyrészt a gazdasági helyzet rosszabbodásában leli magyarázatát, de egyes országokban a népesség száma és milyensége között való összefüggésnek fölismerése is fölvetődött, úgyhogy ma a születések számának szabályozása egyike korunk legkomolyabb problémáinak.

Ahogy a most tárgyalás alá kerülő kérdésnek a fölvetése köztudomásúvá vált, máris hallatszottak oly hangok, amelyek még az előadás megtartása ellen is tiltakoztak.

Ha a most megtartandó előadás címül az előadók Malthus művének magyar címét: „Tanulmány a népesedés törvényére” adták volna, semmi kétségem, hogy az előadás megtartása ellen senkinek semmi észrevétele nem lett volna, az a tény pedig, hogy az előadás címül magát a problémát a maga őszinteségében vetik föl az előadók, nem lehet ok arra, hogy még a gondolat fölvetése ellen is egyesek állást foglaljanak.

Egyébként sem jogosult, hogy a születés numerus claususa ellen tiltakoznak azok, akik az élőkre vonatkozólag nemcsak követelték a numerus clausus bevezetését, hanem annak fönntartása mellett ma is a legerőteljesebben küzdenek.

Kissé groteszk állásfoglalásnak tartom, hogy a születendő méhmagzatot szentnek és sérthetetlennek nyilvánítják és még a születések korlátozásának a gondolata ellen is tiltakoznak azok, akik lelkiismeretükkel össze tudták egyeztetni, hogy az emberek millióit vigyék a háborúba, vigyék vágóhidra, és akik ma is zokszó nélkül, tiltakozás nélkül tudják nézni, hogy a mostani társadalmi és gazdasági berendezés mellett miként pusztulnak el az egzisztenciák, miként dobják el egyesek maguktól az életet, mert reménytelennek tartják az élet küzdelmét.

A születéseik számának korlátozása ma már foglalkoztatja a világ tudósait, foglalkoztatja a szociálpolitikusokat épúgy, mint a nemzetgazdászokat, foglalkoztatja a probléma az orvosokat és jogászokat és nem egy oly külföldi államot találunk, ahol magasállású főpapok is megnyilatkoztak a születések szabályozása mellett, több helyen pedig a bíróságok legkiválóbb reprezentánsait is ott találjuk, akik e gondolattal tudományosan foglalkoznak.

Az emberhez illő előrelátásnak és tervszerű cselekvésnek, mint minden másban, úgy itt is meg kell nyilatkoznia és e kérdéssel tudományosan foglalkoznunk kell.

A fölvetendő problémát két előadó fogja ismertetni, az egyik orvosi szempontból, a másik pedig jogászi szempontból fogja megvilágítani a kérdést.

Dr TOTIS BÉLA

nőorvos:

A születésszabályozás orvosi szempontjai

A tizenkilencedik század orvostudománya segédtudományainak, a fizikának és kémiának a segítségével az exakt természettudományok sorába lépett. Az orvostudománynak, mint a természettudományok egyik ágának, az empiria, a tapasztalás lett a módszere és ennek segítségével végezte tudományos föladatait. Bár a segédtudományok fejlődése, a sejt- és szövettan fölfedezései a tapasztalás exakt módszereivel születtek meg, mégis túlságosan egy irányba terelték az orvosi tudomány fejlődésének irányát, mert a részletkérdésekbe merült orvosi tudomány egyszerű emlősállatnak, reflexmasinának jelölte meg az embert és fizikokémiai folyamatokkal és szövettani ismeretekkel óhajtotta megmagyarázni és megérteni az emberi élet problémáit. Ez az orvostudomány kétirányban mulasztotta el módszerének, a tapasztalásnak a kiterjesztését. Az egyik irány a lelki, a másik pedig a *szociális irány*. A kiterjesztett tapasztalás nem elégedhetik meg azzal, hogy az embert úgy vizsgálja, hogy az embert erőszakosan kiemeli környezetéből, amint azt a mai orvostudomány is teszi, amikor az embert környezetétől függetlenül, szociális helyzetével mit sem törődve ítéli meg. Az orvostudománynak éppen, mint a természettudomány egyik ágának, ugyanazoknak a módszereknek, az empiriának, a tapasztalásnak a segítségével már régen rá kellett volna jönnie arra, hogy az ember önmagában véve nem létezik, környezetétől függetlenül nem vizsgálható és nem érthető meg. *Az ember társadalmi lény*, és ha a mai orvostudomány az embert környezetétől függetlenül vizsgálja, úgy tapasztalását és megismeréseit szándékosan és erőszakosan megszükiti. A mai klinika az embert környezetétől függetlenül betegeként kezeli, holott a klinikán ápolat betegek mindegyike társadalmi lény és betegségük a tapasztalás kiterjesztésével a környezetre, éppen a környezetből érthető meg. A betegségeket nagyrészt a társadalmi és gazdasági állapotok idézték elő és ezért az orvosi ismereteknek kiterjesztése az emberről a *társadalmi emberre*, az orvostudománynak, mint természettudománynak kötelessége.

Ennek az új szemléletnek nemcsak a kutatásban, hanem a gyógyításban is helyet kell nyernie. Ha az orvostudomány ezideig a természettudományokat azért művelte, mert nélkülök a természetet nem érthette meg, a jövőben viszont a társadalmi tudományokkal kell foglalkoznia, hogy az embert társadalmi viszonyaiban és azokban rejlő visszasságaiban megértse és ezekből a viszonyodból keletkező állapotoknak elejét vehesse. Az egyes embernek a sorsa, egészsége és betegsége nagyrészt azoktól a társadalmi viszonyoktól függ, amelyek között él, ezek a viszonyok emberi működésnek az eredményei és emberi akarattal és munkával megmásíthatók és megjavíthatók.

Ezek után már nem tudjuk megérteni azt az orvost, aki betegével szemben arra az álláspontra helyezkedik, hogy semmi köze a beteg gazdasági körülményeinek, szociális helyzetének a megvizsgálásához. Vannak orvosok, akik azon az állásponton vannak,

hogy kizárólag a beteg *testi* állapotát kell megvizsgálniok és a társadalmi körülmények vizsgálata nem orvosi földadat. Azt hisszük, hogy *csak társadalmi körülményeinek és csak gazdasági viszonyainak a pontos megismerésén keresztül vállalkozhatik orvos az ember egészségi állapotának megállapítására.*

Ez azonban nem azt jeleníti, hogy a *születés szabályozásának rendkívül kényes kérdésében* az orvos magának követeli azt a jogot, hogy a születésszabályozás kérdésében hozzá tanácsért forduló nőnek egymaga elintéző választ adhasson. Az orvos a születések szabályozásának kérdésében elsősorban mint kutató szerepel, aki a kérdésben tapasztalásait a terhes nőről a terhes nő társadalmi viszonyaira is kiterjeszti és a terhességet ezek szerint ítéli meg. Másodsorban kerül abba a helyzetbe, hogy szociális tapasztalásainak következményeit levonva, mint *tanácsadó*, vagy mint aktív végrehajtóiszerv is működhesen.

A környezetre *is* kiterjeszkedő és a társadalmi viszonyokat *is* tekintetbe vevő orvostudomány a születések szabályozásának a kérdésében semmiképpen sem elégedhetik meg a terhesség megszakításának azzal a rendkívül szűk lehetőségével, amely szerint a terhesség csak azon esetben szakítható meg, ha a gyermek kihordása, vagy a szülés az anya *életét* veszélyeztetné. A fennálló törvény az anya életének a veszélyeztetésében *csak a halál* lehetőségével számol, holott az orvosi megfontolás, amely az anya társadalmi viszonyaival is törődik, az anya életét veszélyeztetve találja nemcsak a halálban, de a *betegségekben, a munkaképességnek a csökkenésében, kereseti viszonyainak leromlásában is.* Az orvosnak törödni kell az egészségi állapotnak minden olyan csökkenésével, amely egy várható terhességnél bekövetkezhetik és elsősorban törödni kell az egymás után bekövetkezett szülések közti idővel. A mai nőgyógyászat azon az állásponton van, hogy a nő egészségi állapotának a legmegfelelőbb, ha az egymás után következő terhességek közt legalább két esztendő telik el. Kétségtelen, hogy ez a megállapítás túlságosan sematikus, már abból a szempontból is, hogy nem veszi tekintetbe azt, hogy hányadik terhességről van szó, mert kétségtelen, hogy a kétesztendős távolság az első és második terhesség között elegendő idő ahhoz, hogy a női szervek ismét magukhoz térhessenek, de kérdés, vajjon a negyedik és ötödik terhesség között ez a kétesztendős szünet elegendő-e”?

Ugyancsak az orvostudományi szempont teljes elhanyagolását és tekintetbe nem vételét jelenti az, hogy a mai tiltó rendelkezések miatt semmiféle mód nincs arra, hogy a terhesség megszakításánál eugenikus, vagyis az emberi faj nemesítésére törekvő szempontok tekintetbe jöhessenek. Az örökölhető megbetegedések és különböző testi és lelki gyengeségek, amelyek a csirimirigyeken keresztül az utódokban folytatódnak, egyéni és társadalmi okoknál fogva a születés szabályozásához vezetnek.

A harmadik és talán legfontosabb tapasztalása a társadalmi körülményekre is tekintő orvostudománynak az lesz, hogy olyan szociális, kizárólag a nő társadalmi és gazdasági körülményeiben rejlő okokat is talál, amelyek kétségessé teszik a terhesség beállításának, fenntartásának és a magzat világrahozatalának a kérdését. A szociális okokat, amelyek egy terhességet a születésszabályozás szempontjából orvosi problémává alakítanak, két csoportra oszt-

hatjuk föl. Az első csoportba azok a körülmények tartoznak, amelyek között *a család szaporulása a családtagok egészségi viszonyait rosszabbítja meg*. A második csoportba pedig azok, amelyekben a társadalmi okok, a külső viszonyok és gazdasági körülmények *nem adják meg az alkalmat arra, hogy a világrahozott gyermek a normális egészségügyi viszonyoknak megfelelően nevelkedjen föl*.

Az első csoportban tehát a családtagok megváltozott egészségi viszonyait kell tekintetbe venni, mert ezek az új szaporulattal megváltozott lakásviszonyaik és kereseti viszonyaik miatt egészségi állapotukban *veszélyeztetve vannak*. Elsősorban a lakásviszonyok és a kereseti viszonyok a döntőek, mikor a terhesség megszakításának kérdésében határozniuk kell, mert a születésszabályozás a főnálló család gazdasági viszonyaiból érthető csak meg és a szaporodás szükségessége a szaporodó család lakás- és kereseti viszonyainak a megértése nélkül nem tárgyalható.

A gazdasági viszonyok és a lakásviszonyok elválaszthatatlan összefüggését az egészségüggyel éppen *a csecsemőhalandóság* statisztikája bizonyítja legtökéletesebben. Ha tudjuk azt, hogy Budapesten a Belvárosban 100 élve született csecsemő közül, mielőtt az első évét betöltötte volna, *meghal 5*, a *Hungária úton* pedig 100 élve született csecsemő közül, mielőtt az első életévét betöltötte volna, *meghal 35*, úgy hol az az orvos, aki még azt mondhatja, hogy nem kell törődnie pacienseinek gazdasági viszonyaival és egyedüli főadatuk — mondja megszokott frázisuk — a betegség ellen való küzdelem. Talán ha hozzátesszük, hogy Budapesten minél *kisebb* a lakás, annál *több* gyermek, ágyrajáró és albérlő található benne, már megértjük azt is, hogy a vörheny- és diftérialhalózás a zsúfolt lakású külterületem kétszer, sőt egyes helyeken háromszor akkora, mint a belterületen. A lakásviszonyok és a halálzási arányszám közötti összefüggés a születésszabályozás kérdésében az orvos álláspontjának biztos utat mutat.

Megállapíthatjuk, hogy *minél nagyobb jövedelmük van a szülőknek, a csecsemőhalandóság annál kisebb és minél kisebb jövedelme a szülőknek, a csecsemőhalandóság annál nagyobb*. A mai orvostudomány ennek a ténynek az ismeretéből a fokozott anyai és csecsemővédelem kiterjesztésével óhajtott segíteni és ennek eredményeit vizsgálva, azt látjuk, hogy míg a háborúelőtti Magyarországon az átlagos csecsemőhalandóság egy éven aluli csecsemőknél kb. 20% volt (1911—15-ig átlagban 21.2%), ugyanakkor az 1929. évi Csonkamagyarország csecsemőhalandósága 17.9%-ra rúgott. Bár 2.1% csökkenés mutatkozik, javulásról mégsem beszélhetünk, mert a halálzási csökkenés főleg a születések számának a csökkenésével és nem pedig a megjavult csecsemőhalandósági viszonyokkal magyarázható. A csaknem 18%-os gyermekhalandósággal Magyarország a világon még mindig az utolsó helyen van, kizárólag Románia mutat nagyobb csecsemőhalandóságot. Tehát *Magyarország még mindig óriási gyermekfőléssel rendelkezik* és ha megkeressük, hogy ez a halálzási gyermekfőléssel melyik társadalmi osztályból ikerül ki, úgy azt tapasztaljuk, hogy az *ipari és földműves proletariátus szolgáltatja a halottakat*. Ez természetes következménye annak is, hogy a születések száma és a halandóság között pontos összefüggés ta-

lálható meg- olyan módon, hogy a születések számának a növekedésével a csecsemőhalandóság is nő és a születések számának csökkenésével a csecsemőhalandóság természetesen együtt csökken. Ebből az következik, hogy *a kevesebb születés az újszülötteknek biztosabb és jobb megélhetést és egészségi viszonyokat teremt, mint a fölös gyermekszámú család.* Az egészségi viszonyoknak a születések szabályozása kérdésével való összefüggése röviden abban foglalható össze, hogy fölös, túlságosan nagyszámú gyermek *valamennyi* gyermeknek egészségi viszonyait rontja meg, viszont a kisszámú család az abban élő gyermekek egészségügyi viszonyait megjavítja.

A házasságon belül a születésszabályozás kérdésében elfoglalandó orvosi, illetőleg szociális indikáció mértékéül tehát a lakásviszonyok és a kereseti viszonyok mérvadók.

Sokkal súlyosabban alakul, de az elmondottak alapján már érthető is, a házasságon kívül született csecsemők sorsa, akiknek tömeghalandósága a mai kapitalista államok legszomorúbb és egyben legszégeyinitőbb jelensége. Németországban az első életévben minden negyedik házasságon kívül született gyermek meghal. Magyarországon minden harmadik hal meg, mielőtt az első életévét betölthette volna. Magyarországon az átlagos csecsemőhalandóság 18%, az úgynevezett törvénytelen gyermekek halandósága az első életévben 36%-ot tesz ki. Orvosok előtt tudott tény, hogy az úgynevezett törvénytelen gyermekek halandósága nem holmi élettani adottságból és kevesebbrendűségből következik, hanem ez kizárólag a házasságon kívül született gyermekek egészségügyi, táplálkozási és ellátási viszonyainak a következménye. Míg Magyarországon a tehéntejjel táplált ezer egy éven aluli törvényes gyermek közül 53 halt meg, addig ezer egy éven aluli, tehéntejjel táplált, házasságon kívül született gyermek közül 115 halt meg, tehát a táplálkozási viszonyokon kívül az úgynevezett törvénytelen gyermekek rendkívüli halandóságában más ápolási és lakásviszonyokból eredő, nyilván légzőszervi megbetegedések is, de a szeretet hiányának a következményei is közrejátszanak. Az úgynevezett törvénytelen gyermekek halandósága az 1—7 évig terjedő időben is egy negyeddal több, mint a törvényes gyermekeké, úgyhogy végeredményben a házasságon kívül született gyermekek közül alig minden második növekszik csak föl. A törvénytelen gyermekeknek a példája a legélesebb bizonyítéka azon megállapításunknak, hogy a születések szabályozása kívánatos és szükséges azon esetben, ha az utód egészséges fejlődéséhez a társadalmi és gazdasági viszonyok nem alkalmasak és nem megfelelőek.

Mindezen okok: a gazdasági és társadalmi viszonyok fölismérése, fönnálló egészségügyi intézkedéseinket és belátásunkat nem mélyítették el annyira, hogy az *amúgyis halálra ítéltet megóvjuk a születéstől*, ami észszerű és logikus következménye volna a gazdasági tényezők és az emberi élet között való szoros összefüggésnek. Észszerű születésszabályozás, kiterjesztett egyéni és az ismertetett szociális indikációk alapján nem történt meg, *annál inkább jelentkeztek a folytonosan romló gazdasági viszonyoknak a következményei a folytonosan szaporodó magzatelhajtások esetiben.*

A szaporodás csökkenése, amely ma az egész világon megtalálható, nem élettani jelenség, hanem szükséges következménye a jelenlegi társadalmi és gazdasági termelőrendnek és éppen ezért a születések csökkenése különösen a nyugati nagy kapitalista országokban észlelhető. A születések korlátozása a népesség általi Magyarországon az östermelőknél is tapasztalható, természetes következményeképpen az agrárválságniaik. Az évi magzatelhajtások száma Magyarországon évente 75.000-cről 100.000-re tehető és nyugodtan állíthatjuk, hogy ennek az óriási számnak a legnagyobb része az ipari és földművesosztályból kerül ki. Ha ehhez az óriási számhoz hozzátesszük azt, hogy 1925-ben a magzatelhajtások miatt jogerősen elítéltek száma Magyarországon 115 volt, akkor azt hinné az ember, hogy a többi büntetlenül került ki a magzatelhajtás veszedelméből. De súlyos büntetést látunk akkor, ha megállapítjuk, hogy Magyarországon évente 1000 asszony (Frigyessy professzor szerint 4000!) hal meg magzatelhajtás következtében és körülbelül 10.000 asszony szerez évente tartós testi vagy lelki bajt tiltott műtét következményeképpen. Vajjon ki tudná megmondani, hogy ezek az óriási számok mennyi testi bajt, lelki szenvedést, anya nélkül maradt gyermeket, kenyérikeresettől megfosztott családot jelentenek? *A tiltott műtét tehát maga büntet és büntet azért, mert a fennálló büntetőtörvénykönyvi rendelkezések miatt csak tiltott utak, avatatlan kezek, hozzá nem értő és pénzsóvár emberek segíthetnék azokon, akik magzatjuktól a fennálló gazdasági viszonyok miatt szabadulni óhajtanak.* A nagyobbbrészt kuruzslók kezétől történt magzatelhajtások Németországban 30.000 nőt ölnek meg évenként és 50.000 szerez maradandó betegséget. Német statisztika szerint az abortuszok közül 92% a teljesen vagyontalanok, 7% a középosztály közül kerül ki, a vagyonos osztály 1%-kal van képviselve. Vajjon mi okunk van kételkednünk abban, hogy Magyarországon ezek az adatok ugyanígy vannak és hisszük, hogy nálunk évente a tiltott műtét következtében meghalt 1000 nő legnagyobb része a proletariátus köréből kerül ki.* *Az abortuszok következményeképpen is a néperő és népegészség esztelen pocskolása* folyik tehát ugyanakkor, amikor a csecsemőhalandóság viszonyait tanulmányozva, ugyancsak az emberi élet esztelen pocskolását tapasztaltuk.

A szaporodás csökkenése az uralkodó és vagyonos osztálynál kezdődött és kétségtelenül terjeszkedett ki mind jobban és jobban az alacsonyabb osztályok felé. De ugyanakkor olyan családoknál, amelyeknél kifejezetten kisebb értékű és testileg és lelkiileg beteg hajlamú öröklődési viszonyokkal találkozunk, a szaporodásnak a csökkenését nem látjuk és krónikus bünözőknél, iszákosoknál, szellemi és testi gyöngeségben szenvedőknél erősödő szaporodási irányzatot találunk. Senki sem tudja megmondani, hogy a társadalom számára milyen súlyos terheket jelent ezeknek az elemeknek a fokozódó szaporasága és ugyanakkor, amikor

* Törvényen kívül és törvényesen is a proletariátus bünhődik. Ezt bizonyítja Magnus Hirschfeld professzor véleménye: „Jelenleg a magzatelhajtást tiltó paragrafus mint kivételes törvény egyenesen csak a dolgozó osztályt sújtja. Nem kételkedhetünk abban, hogy a módos asszony olyan körülmények között intézi el terhességének megszakítását, ami a törvények következményeitől megóvja. A törvény áldozatai rendszerint a munkásasszonyok.”

az értékes emberanyag esztelen pocskékolása folyik a másik részről.

Mindezek után a születések szabályozásának a szükségessége éppen orvosi megfontolások és az egészségügyi viszonyok ismeretének következményeképpen elengedhetetlenül szükséges és fontos annál is inkább, mert a mai gazdasági viszonyok mellett egyetlen nemzetnek, így Magyarországnak sem lehet érdeke egyrészről az emberpocskéolás, másrészről pedig a munkanélküliek számának föltétlen és szándékos emelése. Egyetlen államnak sem lehet ma az a célja, hogy emberfölsége legyen, amikor meglévő emberanyagának ellátása is súlyos gondokat jelent számára, célja csak az lehet, hogy boldoggá tegye azokat, akik megvannak.

A tervszerű születésszabályozás az orvosi szempontok szem előtt tartása mellett abban állhat, hogy *maga az állam törvényes eszközökkel tegye lehetővé azt, hogy mindazok megszabaduljanak terhességüktől*, akiknél az indokolt: 1. *egyéni okaiknál fogva* (ha a terhesség nemcsak az életeit, hanem az egészséget veszélyezteti vagy a munkaképességet csökkenti, akár a terhességek egymásra következésének gyakorisága, akár a terhességek nagyobb száma miatt); 2. *eugenikus oknál fogva* (ha az egyén olyan örökölhető megbetegedésben szenved, hogy az utód sem az egyén, sem a társadalom szempontjából nem kívánatos); 3. *szociális viszonyok miatt* (ha a család egészségi viszonyai egy újabb szaporulással veszélyeztetve lennének, mely veszélyeztetés alatt az egészségi viszonyok legkisebb romlását is érte/m, vagy olyan esetekben, amikor a születendő egyén számára a környezet egészséges fejlődést nem biztosít, mint ezt az úgynevezett törvénytelen gyermekek eseteiben látjuk). Ilyen esetekben az állam érdeke, hogy a terhességeik megszakítása az állam által engedélyezve, az orvostudomány mai állásának megfelelően, lehetőleg intézetben, a mai egészségügyi követelményeknek megfelelőbb módon, teljesen *díjtanul* végeztessék el.

Ennek első következménye volna a tiltott műtétek következtében előálló halálozások és sérülések számának oly nagy mértékben való lecsökkenése, mint azt az oroszországi adatok mutatják, ahol amióta dr Szemaszko 1920 november 18-án kelt híres rendeletében az abortuszokat az orosz szovjet területén megengedte és ingyenes keresztülvitelüket a kórházakra bízta, az abortuszok utáni láz esetei nullára csökkentek. Ezért sok szerző Szemaszkrét Semmelweiss mellé állítja, úgyhogy Semmelweiss a gyermekágyi láz, Szemaszko az abortuszjárvány leküzdője. Az orosz szovjet 1924 március 3-án kelt rendeletével a kórházakba való beutalást és az abortusz jogosultságának a megállapítását egy vegyes járási bizottság megállapítására bízta, Szovjetországban a születések számának az emelkedése majdnem egyidejűleg indult el az abortusztörvény megszületésével és azóta egyenes vonalban halad fölfelé.

A beutalások sorrendje Oroszországban a következő: 1. munkanélküli hajadon munkásnők; 2. hajadon munkásnők, akiknek már van gyermekük; 3. többgyermekes dolgozó nők; 4. férjzett asszonyok, akik nem keresők és több gyermekük van; 5. betegpénztári tagok; 6. nem betegpénztári tagok.

Az állami abortuszok között 31 százalékban a szegénység,

29 százalékban a nagy család, öreg szülők, sűrű szülések, 21 százalékban a hajadoni állapot vagy özvegység”, 11 százalékban egészség”! okok, 8 százalékban a lakáshiány szerepel.

A szarotovi Lenin-kórház abortuszosztályát a lakosság foglalkozása szerint a következőképpen vették igénybe: hivatalnokok feleségei 51 százalék, *munkások feleségei 20 százalék, napszámosok feleségei 8 százalék*, diákok 11 százalék, parasztasszonyok 2 százalék, egyéb foglalkozásúak 9 százalék.

Az állami abortusz intézményével — mint látjuk — a proletariátus nem él vissza, hanem csak körülményei szerint él vele.

A szociális indikáció alapján megengedett abortusz semmi esetre sem jelenti tehát *a szaporodás csökkentését*, de föltétlenül jelenti *a halálozási szám csökkenését*. A szaporodás csökkenése nem a törvény tiltó és büntető rendelkezései szerint alakul, hanem a gazdasági viszonyok és társadalmi állapotok szerint. Az abortuszt a legprimitívebb népeknél, Tazmániában és Ausztrália őslakóinál is megtaláltuk, ugyancsak a gazdasági helyzetnek és a termelés módjának megfelelően, aminthogy a magzatelhajtás minden társadalomban mindenkor a gazdasági viszonyoktól függ. A születéseknek a számát nem lehet szaporítani az abortuszt tiltó intézkedésekkel, sem büntetőtörvényekkel, hanem kizárólagosan egy módon: megfelelő gazdasági viszonyoknak és megfelelő egészségügyi feltételeknek a megteremtésével.

Már említettük, hogy az orvos nem kívánja magának azt a jogot, hogy az abortuszkérdésben döntő ítéletet mondhasson. Bár — mint bebizonyítottuk — kötelessége vizsgálatát az egyénnél annak viszonyaira is kiterjeszteni s ezeken keresztül megbírálni az egyes eseteket, a döntést egyedül nem vállalhatja és ha a jövő útja az is, hogy az orvostudomány legfontosabb segédtudománya a társadalomtudomány legyen, a születésszabályozás kérdésében az egyes esetek elbírálását bizottságra kell bízni, amely bizottságban az orvoson kívül a társadalmi viszonyok ismerője, a szociológus is helyet foglal.

A lényegesen kiterjesztett indikációk a születés szabályozásának kérdését az orvos szempontjából nem merítették ki teljesen. A leggondosabb feltételek mellett, szakértő kezek által elvégzett művi abortuszok is megvannak a maga veszélyei, bár ezek a veszélyek lényegesen kisebbek és távolról sem veszélyeztetik annyira az anya életét, mint a tiltott műtét, számolnunk kell bizonyos következményekkel. Ezek a következmények, csak nagyjában érintve őket: a művi abortuszt követő sterilitás, hajlamosság a méhen kívüli terhességre és a művi abortuszt igen sok esetben kísérő lelki következmények. Bár ismételve azt, hogy mindezek a veszélyek megközelítőleg sem akkorák, mint a tiltott műtét veszélyei, mégis az orvost arra a megismerésre kell bírniok, amelyet tudománya kapcsán minden esetben kénytelen volt megtenni és ez az, *hogy jobb megelőzni, mint gyógyítani*. Így a születés szabályozásának a kérdése az orvostudomány azon törekvéséből nézve, hogy nem már meglévő bajokat gyógyítson és szüntessen meg, hanem lehetőleg a bajokat megelőzze, természetesen követeli azt, hogy a születésszabályozás kérdésében is hasonló álláspontot foglaljon el. A fogamzást megakadályozó szerek terjesztése társadalomegészségügyi berendezéseink segítségével: a születés

szabályozásának kérdésének az igazán és egyedüli orvosi megoldása.

Magyarországon a kormányrendeleteik egész sora tiltja a fogamzást megakadályozó szerek előállítását, terjesztését és hirdetését. Ezeknek következménye a művi abortuszok számának rendkívüli elszaporodása. Éppen ezért a mai orvostudomány a születések szabályozásának kérdésében a terhes nő szociális viszonyainak a fölismerésén és azoknak az egyénnel való elmozdíthatatlan és szigorú összefüggésének a fölismerésén kívül akkor tesz legmegfelelőbbet és legemberibbet tudományának és páciensének is, ha a születések szabályozásának kérdésében a megoldást nem az abortuszban, hanem a terhesség megelőzésében, a védekezésben látja.

Dr LATKÓCZY IMRE

ügyvéd:

A születésszabályozás jogászai szempontjai

Mint védőügyvéd szólok most is, — halálraítéltek védelmében ... azoknak a születésük előtt már halálraítélteknek védelmében, akiknek jobb volna — meg sem születniük, mert a temető, a fegyház, az akasztófa számára születnek meg.

Pár hete csak, hogy nemcsak szóról szóra, de betűszerint is fölvéve: az akasztófája alatt állottam ép egy ilyen szerencsétlennek, akinek védője voltam... Karácsony előtti napon akasztották; megdermedt szívvel és elnémult halovány ajkakkal állottam a fagyos decemberi estén ott. — Amint Wilde O. híres readingi balladájában van megírva: „még nem láttam homlokon annyi gondot, mint az övé...” A hóhér elvégezte kötelességét, a halálverejtékes arcot „jótékonyan” letakarta kendőjével, de amíg a szíve 13 percig — közel negyedóraig — vert még meg-megvonagló testében: a rémesen halálos csendben hallottam saját legtitkosabb gondolataimat, a védőügyvédnek utógondolatait, azokat, amelyeket a bíróság elnöke immár nem tudott leköpogni ...

Ezeket a gondolatokat mondom el most is. Abban a reményben, hogy nem leszek elhallgattatva, mint akkor... és segítenek nekem levenni a legszomorúbb magyar karácsonyfára fölakasztott legszomorúbb hulladíszt, hogy nyugodjék ő is békében, csendben...

Mert nem tudok és nem akarok immár hallgatni többé... és hallom az anyák sírásait, az apák átkozódásait és a gyermekek halálhörgését.

Hangot kell tehát hallatnunk ezeknek védelmében és az orvos után, hallják meg immár a jogász szavát is.

Mindenekelőtt elmondom a lordok határozatát: „A kormányzat függessze föl azt a tilalmat, amely a szociális tanácsadóállomásokat beszüntette a férjes nők részére kiszolgáltatandó felvilágosítások és eszközök nyújtására a fogamzások ellen.” E határozatot a következőképpen indokolták: „Az a kívánság, hogy a születések szabályoztassanak, az élet szentségének egy nagyobb megbecsüléséből folyik. Mivel az emberekben fölébredt a szaporodás felelősségérzete, mert a világba állított gyermek részére életlehetőséget és életképességeket kívánnak biztosítani!”

Ne legyünk tehát lordabbak a lordoknál!

Erre azt a kifogást hallom többnyire, hogy „ez bizony Angliában így van és így lehetséges, de — nálunk, az egészen más!”

Erre én feleletül ölö szoktam venni és így természetben, sárga eredetiségében az eredeti könyvpéldányt mutatom maeg, idézván *gróf Károlyi Imre* könyvéből, mondván az úgynevezett úri társaságokban, ahol sose hiszik el nekem, hogy ez a legnagyobb összeköttetésekkel rendelkező arisztokrata, bankigazgató, földesúr le merte írni és ki merészelte nyomtatni:

„...Minden embernek joga van ahhoz, hogy munkája után legalább is tisztességes létminimummal, emberhez méltóan megélhessen! Ha a kapitalista világrend ezt a dolgozni hajlandó és

dolgozni képes emberek millióinak éveken keresztül állandóan és fokozódó mértékben képtelen biztosítani, akkor *természetes* dolog, hogy ezek a tömegek — akár nyíltan, akár titokban — ellene fordulnak ennek az ügyefogyott, tehetetlen világrendnek és a megélhetésüket egy más alapokra fölépített világrend berendezkedésétől várják.” (26. oldal. „A kapitalista világrend válsága” című műből.)

Majd prognózisában nyíltan úgy vélekedik a gróf úr: „Ha minden *így megy* tovább, mint most, akkor további fönnmaradása még csak nem is kívánatos!” (73. oldal.) De világosan látja már azt is, hogy „nem mehet tovább anélkül, hogy társadalmi és termelési rendünk össze ne düljön”.

Ne legyünk tehát mi se grófbabak a grófoknál!

Végeztem ügyészi teendőket valaha, tudom mi az izgatás, lázítás, azért tehát csak olyan megbízható és kipróbált uraktól idézek, akikbe majd nem lehet belekapaszkodni... Ezért, és pedig kizárólag ezért használom föl *dr Hajdú Miklós* budapesti ügyvéd kollégámnak a „Toll” című lap 1931 május 15-i számában megjelent „A 285. §.” című tanulmányát, amely tudomásom szerint eddig nem tétetett vád tárgyává semmiféle vonatkozásban, holott nemcsak nyomtatásban megjelent immár, de több mint féléve egy gyülekezet előtt élőszóval is előadatott.

E tanulmány hivatott azokat a közkeletű érveléseket egybefoglalni, amelyek szerint a törvény ellen igenis nemcsak joga van, de egyenesen kötelessége éppen úgy síkraszállni „a tudománynak és értelmiségnek, amint ez külföldön már rég megtörtént”. Kellő komolysággal igenis ki kell, mert ki lehet mutatni, hogy a magyar Btk. 285. Va célját tévesztett és — végrehajthatlan. „Semmiféle elméleti alapja nem állja meg a beható kritikát; a gyakorlatban pedig a hatása egyenesen káros!”

E tanulmány nem forradalmi szocialista írása, — gondolatai pedig a hűvös jogászi fő érvelései. A sorok közé idézem és mindenki szabad gondolataira bízom azokat az el nem mondható gondolatokat is, amelyet tudva tudunk és érezvén érezünk! A gondolataink még szabadok!

E tanulmány maga tiltakozik a legjobban, „hogya a születések mesterséges korlátozásának problémáját politikai pártok sajátítsák ki!”

Ha azonban még nincs bátorsága manapság bátran és nyíltan politikai pártnak ezt a kérdést vállalni és vallani — mint ahogyan ez így is van —, akkor mi igenis tesszük ezt... Mert ez a jobb jövő joga: a meg nem születetteknek a meg nem születésre! Mindenekelőtt eldöntendő kérdés, hogy van-e joga az államnak a sok gyermeket követelni? Mit szólnának hozzá, ha a színházba 5000 belépőjegyet adnának el, holott a férőhely 2000. Ez nem család¹? Ez nem büntetendő? Amikor Eoosewelt elnök a nyilvánosság előtt nyilatkozott és a korlátozatlan gyermeknemzést a legfőbb állampolgári kötelességnek nyilvánította, G. B. Shaw nyílt levelesben így válaszolt: „Annak az államnak, amelynek nincs képessége a gyermekek főnevelését biztosítani, nincs joga gyermekeket követelni.”

E kérdés valóban egyike a legrégebbieeknek! Már *Aristoteles* és főleg *Plató* az ideális államról szóló művében egyenesen intéz-

ményesíteni akarta a népesség számának mesterséges korlátozását! És több mint 2000 év múlva, 1916-ban, a világháború legnagyobb lázában, *Bumm* professzor, a berlini egyetem női klinikájának vezetője s a világ akkoriban egyik leghíresebb nőorvosa, s így állásánál fogva is konzervatív gondolkozású öreg kegyelmes úr, így merészel beszélni az egyetemen tartott hivatalos minőségű rektori beszédében: „Az alsóbb néposztályokban rengeteg asszonyt látunk, akiknek élete fáradtságos és agyongyötört, akik egyetlen szabad perc híján, emésztik magukat minden segítség nélkül reggeltől késő estig és minden kínlásuk dacára gyermekeiket maguk előtt sorban meghalni látják. A legnagyobb komolysággal kell fölvetni a kérdést, vajjon mi értelme van ennek a fáradtságnak és ennek az esztelen szaporodásnak, amelynek hiányzik még a legszükségesebbje is a továbbélhetéshez és amelynek több mint egyharmadrésze egy éven belül levegő, világgosság és táplálék hiányában elpusztul.”

1916—1932. években a helyzet azóta in peius — rosszabbra — változott meg és ez annyira köztudomású — különösen a túlnépesedés szempontjából —, hogy ezt bővebben fejtegetni fölöslegesnek tartom.

A magyar Btk. tarthatatlan 258. §-a így szól: „A teherben lévő nő, ki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül esett teherbe, 2 évig terjedhető börtönnel, ellenkező esetben 3 évig terjedhető börtönnel büntetendő. Ugyanezen büntetés éri azt, aki a büntettet a teherben lévő nő beleegyezésével követi el, ha pedig ezt nyereségvágyból tette, 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő.”

Ellenkezőleg:

1. Ellenérvként azt kell megcáfolni, hogy a „magzat élete olyasvalami, mint az ember élete: ezért illeti meg a büntetőjogi védelem”. De hát a helyzet az, hogy még a kat. egyháznak dogmatikája szerint is a magzat csak 40 napos korától lelkes lény, a természettudományok megállapítása szerint csak a nő testének egy része, nincs is öntudata s így a jogvédelemre nem tarthat e címen számot. *Ne legyünk szentebbek a szenteknél!* Az élet szentségének védelmére az öntudatlan sejtömeg nem hivatkozhat!

2. A nőnek az a joga, amely a „saját testi integritásának tiszteletbentartására irányul” — nem szenved sérelmet! A japáni, egyiptomi törvények szerint a nőt magát sohasem büntetik magzatelhajtásért. Az idegent azonban mindig büntetik mégis. Ez tehát nem is következetes.

A nőnek igenis joga van saját testi integritására! A saját tested a tied! Azzal saját magad igenis rendelkezhetsz!

3. Az uralkodó tan szerint a magzatelhajtást azért kell büntetni, mert az az államnak, illetve a társadalomnak az utánpótlásra, a faj fönntartására irányuló jogát veszélyezteti. Mai időnkben azonban ez már egyenesen céltudatos hazugság! A túlnépesedés korszakában egyenesen nevetséges! Ilyen alapon legalább is ugyanolyan súlyosan kellene büntetni a kivándorlást vagy az öngyilkosság megkísérlését is!

4. Mint a házasságon belüli vonatkozású elméleti szempont az, mely szerint „a magzatelhajtás sérti az apának az utódok nemzésére irányuló jogát”.

De ha ez így volna: védendő és büntetendő volna a nemzésben való jog is! A házasságot — ki társa vágyának engedni nem akar — lecsukolni kellene!

5. „A tiszta erkölcs önmagában indokolja a büntetőjogi üldözést.”

A törvény azonban nagyon is következetlen, mert hiszen a házasságtörést aránytalanul enyhébben, a házasságon kívüli nemzést pedig egyáltalában nem bünteti!

Ne legyünk tehát túlon túl az erkölcs világán! Maradjunk következetesek!

6. „Az anyai szeretet parancsával kerülne szembe a bűnös nő?” Ezek az anyai érzések valóban szépek, de a terhesség alatt mégsem olyan elemi erősek, sőt hogy milyen konfliktusokra vezetnek, igazolja a nagy berlini világkongresszuson sok ezer nő leveléből *Margaret Sanger* által kiválasztott legjellemzőbb: „Hét gyermek anyja vagyok, legidősebb tíz éves. Fogalma sincs, hogy mit szenvedek. Amellett, hogy gyermekeimről gondoskodom, fát vágok stb. Soha az adósságokból ki nem jövünk, egyik gyermek jön a másik után! Könyörgöm, segítsen nekem! Boldog volnék, ha legalább addig nem volna gyermekem, amíg kicsinyeim szaladhatnának! Bizonyos, hogy a kisgyermeked édesek, de ha nem ruházhatjuk őket, éhesek és betegek, akkor az rettenetes!”

Az az anya szereti tehát gyermekét igazán, aki a nyomorúságba veii ki — e világra? Vagy az az anya, aki jobban szereti, semhogy megszületni hagyná azt, akinek — valóban jobb meg sem születni! És valóban, a nők csendesen nagy, mérhetetlenül nagy és hatalmas, legyőzhetetlen világforradalma folyik immár évtizedek óta ezen világrend ellen, amely kényszerszületést és szülei kényszert ismer csak, amely minden, csak nem *rend*, s amelylyel immár a grófok sincsenek meg-elégedve!

7. Végsősorban a német elmélet és rendszer legabszurdabbját kell megemlítenem, amely szerint *Janouli* azt mondja, hogy „az aktus által a nő az állammal szerződést köt, amely szerint kötelezi magát, hogy az államnak akár saját életének veszélyeztetésével is egy polgárt liferál”.

Kérdem azonban én, hogy volt valaha még nő e világon, aki olyankor ilyesmire gondolt?

És kérdem az elméletek legvégén, hogy mi legyen ezek után az, amit a törvény véd? Nem elavult már? Nem olyan, mint az a régi-régi törvény, amely még a megkísérelt öngyilkosságot és a tyúklopást is — egyformán halállal, akasztófával büntette valaha?!

Térjünk át a gyakorlati szempontokra. *Magnus Hirschfeld*, a világ legismertebb szexuálpatólóga szerint, 1000 esetből 3 eset kerül legfőljebb a bíróság elé. Mi mászt jelent ez, mint azt, hogy a törvény egészen egyszerűen végrehajthatatlan! Nem is szólva még hozzá arról, hogy egyenesen osztályjellege van annál a rendkívül közismert ténynél fogva, hogy még az így a bíróság elé került „büntettes nők” — cselédek, munkásnők — nyomorult garasaikkal nem is orvosokat, hanem kontár kuruzslókat keresnek föl s a vége — halál vagy életfogytiglani senyvedés...

Gyakorlatilag nem is éri el célját sem ez a törvény, sőt éppen ellenkezően, mert tény, hogy ahol csak egy kicsit enyhítettek az

eddigyi szigorú korlátokon, nemcsak a gyermekhalandóság statisztikája javult, hanem ugyanígy a — törvénytelen gyermekek száma is csökkent.

Ez utóbbi szempont az — különösebben is az —, miért merészeltem vállalni ezt az előadást mint árvaszékileg megbízott ügyvéd, aki napról napra tömegével látom ezeknek a háziasságon kívül született gyermekek tragédiáját. Budapesten ma minden negyedik gyermek törvénytelen! Államérdek ezeknek a csökkentései Nem kerülnek-e több pénzébe az államnak, mint hasznába? Ilyeai értelemben különösebben is államérdek a birth control mielőbbi megvalósítása!

Ma már gyakorlati tapasztalataink vannak arról, hogy a törvény módosításával kedvező eredményeket érhetnénk mi is el!

Nagyon érdekes, hogy a születések szabályozása mellett a legkonzervatívabb jobboldali Anglia és a legszélső baloldali Oroszország foglalt állást. A már ismertetett felsőházi határozat mellett az anglikán püspökök több ízben, az angol bíróságok elvi jelentőségű határozatai nem kevesebbszer kimondták elviként, hogy: „Minden nőnek meg van a joga, hogy maga szajbja meg, akar-e és mennyi gyereket, s ezeket mikor szülje világra.” (Mc Cardie.)

Az orosz statisztikákat hallottuk már. Most csak az orosz Btk. 146. §-át ismertetem: „Teherben lévő nő magzatelhajtásért nem büntethető. A műtétet közkórházban, speciális képzéssel bíró orvosnak kell elvégeznie. Amennyiben más végzi, ez egy évig terjedhető szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a cselekményt valaki üzletszerűen üzi, avagy a műtétet a nő beleegyezése nélkül végezte, vagy a páciens halálát okozta, úgy: 5 évig terjedhető szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az új csehszlovák *büntetőjavaslat* ismertetése nem mellőzhető. Ez az amúgyis jóval enyhébb büntetési tételek mellett *négy* úgynevezett büntetethezőséget megszüntető okot kívánna. Mind a négy ok különbözik, de abban megegyezik, hogy a nő hozzájárulásával orvosnak kell végeznie a beavatkozást.

A *legelső* büntethezőséget kizáró ok az volna, hogy ha a beavatkozás a terhes nő életét vagy egészségét komolyan fenyegető veszélyt hárdította el. Közel jár a javaslat a magyar Btk. 80. §-ában szabályozott végszükséghez, amely szerint: „Nem büntetetik a cselekmény, ha a tettes hozzátartozói életének vétenül származott és más módon el nem hárdítható, közvetlen veszélyből viló megmentése végett végszükségben követtetett el.” Nálunk azonban a bírói gyakorlat közvetlen másképpen el nem hárdítható *halálveszedelem* esetét kívánja meg és ezt annyira szigorúan értelmezi, hogy a legfelsőbb magyar büntetőbíróóság: a Kúria, elítélte a résztvevőket, holott az anya tudógümőkórja kétségtelenül megállapítottat.

A napilapok nemrég részletesen ismertették azt az esetet, amelynek kapcsán a nő-orvoson kívül egy belgyógyászt is bíróság elé állítottak. Az anya itt súlyosan vérbajosná lett az apától, gyenge, leromlott szervezete s a vérbajosnak születendő gyermek minden tekintetben indokolta a műtétet. A két ismert törvénszéki orvos azonban szembehelezkedett a megvádolt orvosok védekezésével s megállapították, hogy a vérbaj gyógyítható, s az orvosoknak

az anya meggyógyításával kellett volna inkább törődnie, mint a műtéttel. Az ellenőrző orvosszakértők ez ellen nyilatkoztak s így került az eset a legfelsőbb orvosszakértői testület, az igazságügyi orvosi tanács elé, amelynek véleménye szerint az adott esetben a két orvosnak sokkal gondosabb belorvosi vizsgálatot kellett volna lefolytatni.

Céltudatosan ismertetem az esetet, mert a bírói gyakorlat rendkívüli szigorára nézve nagyon jellemző. Megállapítottam ugyanis, hogy 1. A vérbaj főnngörögása önmagában véve nem indokolja a magzatelhajtást. 2. Nem indokolja akkor sem, ha olyan nagy testi leromlás társul hozzá, amilyen a leánynál mutatkozott. 3. Nem volt ok kétségbevonni, hogy a lánynak valóban vérbaja volt s úgynevezett leromlási jelenségek forogtak fönn, a konkrét esetben nem rosszindulatú, hanem egyszerű vérbaja volt az anyának.

Kiderült az eset kapcsán, hogy már két éve fölterjesztést intézett ez az igazságügyi orvosi tanács a népjóléti minisztériumhoz, amelyben javaslatot tett, hogy a magzatelhajtás indikációját legalább három orvostól álló adhoc bizottság állapítsa meg és a műtétet kellő időben jelentse be a hatóságnak. Tudvalevő, hogy az erre vonatkozó rendelet kibocsátása nem történt meg s maradt minden a régibeá. Az úgynevezett orvostikai fölfogás ebben a kérdésben most is a lehető legszigorúbb, s így a helyzet ma az, hogy a műtét csak több szakembernek minden részletre kiterjedő vizsgálata alapján végezhető el.

A cseh javaslat második büntethetőséget kizáró oka az, ha a fogamzás erőszak vagy a nővel való más büntetendő visszaélés eredménye. Kíváncsi volnék, hogy az a magas polcon ülő orvos-tudatlan állapotban lévő, 16. évét be nem töltött gyermeklány, aki — saját apjától vagy testvéreitől esett teherbe. Megjegyzem, nagyon gyakori eset... Miféle magasabb erkölcs követeli itt a gyermek megszületését? Nem mondaná meg valaki?

Az igazi fajvédelem és emberséges erkölcs parancsolta szükségesség a harmadik büntethetőséget kizáró ok a cseh javaslatban, amelynél fogva „nincs büntethetőség, ha alaposan föltételezhető, hogy a világraj öven dő gyermek testileg vagy lelkileg súlyosan terhelt lenne”. Sok statisztikát olvastam a rendkívül terjedelmes külföldi anyagban, de legjellegzetesebb az, amely megállapítja, hogy Angiában évi 33 millió font, Észak-Amerikában (Lindsey szerint) 16 milliárd dollárjába kerül az államnak a sok világrajött gyeingeelméjű és nyomorék. *Spencer*, a nagy angol gondolkodó írja: „Ha a haszontalanokat a hasznosok költségére nevelik föl, akkor ez nem más, mint a nyomorúság fölhalmozása a jövő nemzedék terhére!” A már említett *Margaret Sanger* pedig azt írja: „Eljő az idő, midőn jelenlegi magatartásunkra valóságos borzalommal fogunk tekinteni, azon csodálkozva, hogy annyira vakok voltunk, miszerint az anyákat kényszerítettük a gyermekek világrahozására, anélkül hogy egészséges körülményeket biztosítottunk volna részükre.” Így értelmezve meg kell értenünk azt, ha az 1930 augusztusában összeült angol püspöki konferencia igenis elismerte 106 szótöbbséggel hivatalosan is a születések korlátozásának létjogosultságát. Sőt tovább is mentek, mert szük-

ségesnek tartották még” azt is, hogy az angol hivatalos egyház erőteljesebben vegye kezébe az ifjúság nemi felvilágosítását!

Ne legyünk tehát püspökök a püspököknél.

Negyedik büntetethetőséget kizáró ok a cseh javaslatban az, „ha a terhes nőnek vagy már három olyan gyermeke van, akiknek eltartásáról ő köteles gondoskodni, vagy pedig már legalább ötször szült”. Közös előfeltétel még az is, hogy „a nő személyi viszonyaira tekintettel a terhesség lefolytatása tőle észszerűen megkövetelhető ne legyen”.

Idevágóan a *Britt Orvosi Társulat* hivatalos kijelentését idézem: „A jelenlegi születéscsökkenés egy élet törvényszerű szükségességét jelenti és azok a nők, akik elsőként ismerték föl azt, nem büntetést, hanem szentséget érdemelnek!”

Mindezek a vélemények arra utalnak, hogy egy nagy emberi tervgazdaság van kialakulóban a világon, s vannak bátor népek már, amelyek fölismerték, hogy a gondtalan és gondatlan, esztelen szaporodás nem tartható fenn.

Rendkívül érdekes megoldási tervet volt a cseh javaslatban az is, amely 3 hónapos terhességig büntetlenséget biztosított volna a beavatkozásnak. Ezt a pontot azonban már az előmunkálatoknál is el kellett ejteni, mert sok visszaélésnek képezhetné okát, visszamenően s utólag pedig csaknem lehetetlen megállapítani azt, hogy lényegesen a terhesség hányadik hetében történt a beavatkozás.

Álláspontunkat röviden abban szögezzük le, hogy a magyar Btk. igenis elavult, célját tévesztett, végrehajthatlan, több kárt okoz, mint hasznot hajt.

A hozandó törvényt illetőleg pedig azt hangsúlyozzuk, hogy a nő beleegyezésével állami klinikán végezhesse el az előírt és szükséges klinikai gyakorlattal már bíró nőorvosspecialista.

A várható eredmények azok lesznek, amelyek már másutt bekövetkeztek: a népességi statisztika annyiban változik meg majd, hogy a rettenetes gyermekhalandóság óriási arányszámai lefokozódnak, sokkal több gyermek marad meg és egészségesebben nőnek föl. Az igazi kultúrállamoknak egészséges felnőttekre és nem halott csecsemőkre, börtön- és ágyútöltelékre, az elme-egyházak immár elhelyezhetetlen lakóira és — az akasztófák „virágaira” van szüksége.

„Faust”-ban mondja a tudós a sátánnak: „Du grinsdest gelassen über das Schicksal von Tausenden hinweg!...” Igenis, már nem vagyunk hajlandók nyugodtan emésztve elvigyorogni ezek és milliók nyomorúságán.

A jogász álláspontja is az, amit *Mantegazza* ír: „Legyen kevesebb gyermekünk, de ezekben valósítsuk meg erőnket és szerelmünket! Adjatok az államnak kevesebb, de erősebb és egészségesebb polgárt! Ne népesítsétek be a szegényházakat és kórházakat olyan emberekkel, akik úgy a saját, mint azok életét is csak átkozzák, akiknek életüket (állítólag) köszönhetik!”

A legmodernebb vates, *Nietzsche Frigyes*, pediglen így szólott: „Eljő majdan az az idő is, amikor nem leszen már más gondunk, mint a nevelés!”

Ez az idő közeledőben van, immár mintha benne élnénk! Legyünk munkásai!

H O Z Z Á S Z Ó L Á S O K

I. ORVOSOK:

Dr BARTOS SÁNDOR

orvos:

A születésszabályozás perspektívájának helyes elbírálásához szükségünk van arra, hogy nagy átlagban ismerjük az abortusz-statisztikát. Miután a terhesség mesterséges megszakítása valamennyi kapitalista államban büntetendő cselekmény, megbízható, pontos adataink erre vonatkozólag nincsenek. Számos ezirányú, főleg orvosok és közegészségügyi statisztikusok által végzett összehasonlító vizsgálat (J. Wolff, Rösisle, Niedermayer, Harmsen. stb.) azt a meglepő eredményt mutatja, hogy a nagy városokban, ipari központokban a *tényleges* abortuszok száma az összlakosság 1.5—3%-át teszi. Ugyancsak alátámasztják ezek a vizsgálatok azt a számunkra nem meglepő tényt, hogy a városi lakosság abortusz-statisztikája nagyobb, mint a falusi lakosságé, vagy tézisünket kiszélesítve, azt is mondhatjuk, hogy *minél iparosodottabb valamilyen ország kultúrája a mezőgazdasági szektor rovására, annál nagyobb az abortusz-statisztikája*. Az abortusz-statisztikának ez a kultúrdinamikai hullámozása a kapitalizmus mai világvilágkriszisében valósággal kézzel tapintható, úgyhogy semmi okunk sincs kételkedni azokban az adatokban, amelyek szerint a mindjobban leromló gazdasági viszonyok között vergődő Németországban például az abortuszok száma nemcsak hogy eléri az 1.2 millió évi születések számát, hanem azt lényegesen meghaladja.

Ha az 1931-es budapesti statisztikai évkönyvben lapozgatunk, azt látjuk, hogy a város 1 milliós lakosságából körülbelül 300.000 a 15—45 éves női lakosok száma. Ha az 1.5%-os koefficienset veszem alapul, akkor ez, az összlakossághoz viszonyítva, évi 15.000 magzat-elhajtást jelent, vagy hogy plasztikusabb képet nyerjünk, ez a tizenötézes szám a lakosság reprodukciója szempontjából első-sorban tekintetbe jövő 15—45 évig terjedő korcsoport 5%-át teszi. Ezzel szemben Illyefalvi, a budapesti statisztikai hivatal igazgatójának összeállításából azt látjuk, hogy Budapesten 1930-ban, írd és mondd körülbelül 440 eset jutott bíróság elé, és abban semmi okunk sincs kételkedni, hogy minden valószínűség szerint szigorú megtorlásban részesült. Nem lesz érdektelen, ha megállapítjuk, hogy ez a 440 eset a ténylegesen végrehajtott terhességi megszakításokhoz képest valósággal *mikroszkopikus szám* és alighanem közel járunk a valósághoz, ha azt mondjuk, hogy a bíróság elé került 440 eset legnagyobb részének áldozata *a legszegényebb néposztályból* került ki.

Ezek a számadatok azt harsogják minden józanul gondolkozó számára, hogy akkor, amikor minden 100 „büntött” elkövetője kö-

zül csak 3-ra csap le a büntető apparátus „igazságszolgáltató”-karja és a szó szoros értelemben vak sötétben kell tapogatóznia, hogy egy-egy áldozatára lecsapjon, az igazságszolgáltatás alighanem olyan drótkadályokkal találja magát szemközt, amelyekken egyszerűen nem tud keresztülhatolni. Az egyik ilyen akadály az, hogy nincs az a hatalom, mely egy nőt, aki terhességét meg akarja szüntetni, ebben megakadályozni tudná, mert az mindent el fog követni, hogy elhatározását keresztülhajsolja. A másik még ennél is egyszerűbb ok az, hogy egyszerűen nem tudok minden ivarérett nő mellé csendőrt vagy rendőrt állítani, aki minden alkalommal a megfelelő paragrafus betartására „emlékeztetné” a „magáról megfélelmező” asszonyt.

Eltekintve attól, hogy *a nőnek elemi joga testével rendelkezni* és egyetlen, sem az erkölcs következményeihez, sem más néppolitikai szempontokhoz igazodó komoly érvet nem lehet az ellenkező álláspont alátámasztására fölhozni, a kapitalizmus mai, soha nem látott világhátrézkedésének negyedik évében a kapitalista országok kormányainak tulajdonképpen *fontos érdekük* volna, hogy a születésszabályozás szabaddátételével, de főleg racionális alapokra való fektetésével a szaporodás mai tempóját csökkentsék. Ma, amikor minden jel arra mutat, hogy a világ munkanélkülijének 25–30 milliós hadserege még tovább fog növekedni, ma, amikor a világban percnként körülbelül 1000 ember veszt el kenyérért, tulajdonképpen a kapitalizmusnak jól fölfogott érdekében mindent el kellene követnie, hogy a jövőben ne növekedhessen a maihoz hasonló tempóban *a munkanélküliek tartalékhadsege*.

Ha ezt mégsem teszi, akkor nyilván olyan gazdaságfeletti, politikai és ideológiai megkötöttségeknek kell érvényesülniök, amelyeket csak a marxi szociáldialektika világosságában tudunk értelmezni. Ez pedig azt mondja, hogy a magántulajdon rendszerére épült, osztályokra tagolt társadalomban a termelőeszközöket és erőket szabályozó jogépület ideológiája sokkal merevebb, semhogy ez a termelőerők, esetünkben az ezeket reprezentáló emberek változó életkörülményeivel lépést tudna tartani. Vagy más szóval, a burzsoá jogelmélet, mely nem más, mint a magántulajdon jogelmélete, a teológiai világszemlélet fegyverszövevényében olyan felbonthatatlan egységet alkot, amelyet azáltal, hogy az isteni rendelkezéseket a módosító emberi kézzel revideáltatna, az összeroppanás veszélyének tenné ki. Márpedig az anyagi szférák mai bizalmi válságában, jóllehet az elmondottak alapján az *ember gazdaságnak józan alapokra való fektetésére* a vergődő kapitalizmusnak olyan szüksége van, mint egy korty vízre, ezt mégsem teheti meg anélkül, hogy az utolsó „lelki erőtartályoknak” talán az előbbieknél is súlyosabb *bizalmi krízisét* ne idézné fel.

Mindezek alapján a legnagyobb fenntartással kell fogadnunk azokat a bizakodó hangokat, amelyek még a kapitalizmuson belül, esetleg az uralkodó osztályok hallgatólagos beleegyezésével várják e kérdéskomplexumnak társadalomegész- és gazdasági szempontok alapján való rendezését.

Ezzel szemben a tények ismerete alapján ismételten arra kell utalnunk, hogy a születésszabályozás *csak a* (tervgazdaságra épült) *szocializmusban nyerhet kielégítő megoldást.*

Dr DEUTSCH SÁNDOR

orvos:

Az abortusz kérdését megvitató anketon elhangzott fõlszólalás ok egyrésze jogilag tarthatatlannak nyilvánította a már érvényben lévõ törvényt, másrészt orvosilag a legkülönbözõbb és legtalálóbbr érveikkel igyekeztek odaharsognia túldaldnak: revízió alá az abortusztörvényt, módosítani a Btk. 285. és 286. §-át! E viták folyamán éreztem, hogy bármily aktuálisak ezek a kérdések, bármily ragyogóak és precízek az érvek, mégis nagyon-nagyon sok időnek kell elteltnie, amíg a túldalról *meghallják, meghallgatják* és igyekeznek a reparáció útját elõkészíteni. *Addig még nagyon-nagyon sok anyának kell életével fizetni azért, mert tiltott ösvényeken próbál megszabadulni a gyerektõl*, akinek tudna ugyan életet adni, de megélhetést biztosítani annál kevésbé.

Ahelyett, hogy itt számadatokat és statisztikákat sorakoztatnék föl, csupán egyetlen esetet ragadok ki a napi élet szürke, egyhangú praxisából, mely minden száraz számadatnál megdöbentõbben rávilágít a mai helyzet tarthatatlanságára.

Évekkel ezelõtt az „egyke” hírhedt vidékén folytattam orvosi gyakorlatot. Egyik nap kivittek zõrgõ parasztszekéren egy szegény zsellércsaládoz. Az asszony negyvenfokos lázban, elrívült tekintettel szemében, vonaglott a piszkos szalmazsákon. Az anya akart megszabadulni születtendõ gyermekétõl. Akkor már a végét járta. Csak úgy pislákkolt benne a lélek. A fertõzés már egészen elhatalmasodott az asszonyon és órák kérdése volt a vég bekövetkezése. Orvosilag tenni már semmit sem lehetett, legfõljobbr egy-két órával késleltetni a vég bekövetkezését. Amikor — a legszükségesebb beavatkozás után — távoznia készültem, elem állt hét gyerek (orgonasíp-nagyságban); az asszony által eltanácsolt gyermek a nyolcadik lett volna... A családnak nem volt betevõ falatja, a nyomor teljes képe ott virított a hét apróság arcán. Elem állt a hét gyerek, megfogták kabátomat és összetett kézzel rimákkodtak, hogy ne menjek el, mentsem meg édesanyjukat.

Aki ezt egyszer végigélte, annak nem lehet meg az erkõlcsi bátorsága odaállni és védeni az abortusztörvényt *minden esetben, minden körülmények között!*

Dr DÉCSI IMRE

idegorvos:

Néhány orvosi szempont a születtések szabályozásához.

Akár hívei vagyunk, akár ellenségei, akár propagandát csinálunk, vagy hatásosabb szabályozó módszereken törjük a fejünket, akár gátat szeretnénk neki vetni, szép erkõlcsi szõkat vagy akár rendõrséget is mozgósítani ellene: azt az egyet nem szabad elfelejtenünk, hogy mindettõl függetlenül *már meg is van* — a születtések mindenhol a világon, de legalább is a fehér ember egész világában már régen és kiterjedten szabályozva is vannak

és mi, akik tanulmányozzuk, véleményt mondunk róla, vagy technikai megfejtéseket keresünk mellette vagy ellene, csak úgy kutathatjuk, mint a Golf-áramot, amely szintén tele van tudományos problémákkal, de ezeknek semmi kutatásától se folyik se lassabban, se gyorsabban. Az egyszerű naiv szaporodás megszűnt, sokkal régebben szűnt meg, mint ennek a dolognak a problémavoltát fölfedeztük és mire az egész kérdés megérett a tanulmányozásra és megvitatásra, addigra már az is bőven kiderült, hogy azok az erők, amelyek a születéseket szabályozzák, mennyire függetlenek nemcsak minden erkölcsi prédikálástól, hanem még minden tudományos kutatástól és módszertől is. Amikor — a legújabb korban talán ez volt a probléma első megjelenése a vélemények piacán — már letagadhatatlanul kiderült, hogy a francia nemzet nem szaporodik kellőképpen, akkor mingyárt azt is meg kellett tanulnunk, hogy ezen semmi földi módszer se tud segíteni; egy régi kultúrájú, legmagasabb civilizációjú, nagyon gazdag és *egy nagyon szapora ellenségtől állandóan reszkető* nemzet minden összetett szellemi és anyagi ereje se. Azok az erők, amelyek arra visznek nagy tömegeket, hogy ne akarjanak gyereket nevelni, erősebbek minden okosságnál, a leggyönyörűbbre kigondolt eszmék minden meggyőző erejénél, minden politikai ravaszságnál, de még a nemzeti gyűlölködésnél is. A franciák abbahagyták a naiv szaporodást a szabályozás modern módszereinek föltalálása előtt — s hogy most ezek a módszerek higiénikus szempontból sokat fejlődtek, az csak azt jelenti, hogy a higiéné módszerei iránt érzékenyebb népek is abba akarják hagyni a naiv szaporodást. És még mielőtt a komoly szakemberek kritikailag megállapították volna ezeknek a módszereknek a jogosultságát és használhatóságát, már ezek is elterjedtek a higiénikusabb népeknek is minden rétegében és a születések korlátozását olyan fokra vitték, hogy már nyilvánosan beszélni is *kell* — és *csak ezért lehet is* — róla... Ha orvosi, tehát gyakorlati szempontból akarunk hozzászólni, akkor ezt se szabad elfelejtenünk: hogy ennek és az egész nemi kérdésnek a számára nem a haladó szociológusok vívták ki a nyilvános tárgyalás jogát, hanem hogy előbb volt ebben is a nyomorúság, a szükség, az a hiba, hogy valami el kezdett nem menni olyan zavartalanul és magától, mint addig — és hogy ezért nem lehetett már tovább hallgatni róla, A ragadós nemi betegségeknek is előbb kellett elterjedni, az ifjúság (és a többi korosztályok) nemi problémáinak is előbb kellett összezavarodni és elnyomorodni, hogy aztán magától beállhasson a megbeszélésnek az a szabadsága, ami nélkül ma már reakciós irányban épügy nem lehet velük semmit se kezdeni, mint haladó irányban. Hogy egyáltalában kellene valamit kezdeni, az az ember természetes gondolata minden nyomorúsággal szemben s hogy lehet is: az itt-ott talán igaz, de mindenesetre a jótékony és szükséges illúziók egyike, amikre akkor is szüksége van a lelki nyugalomnak, ha csakugyan nem egyebek illúzióknál. Ezért *beszélgethetünk* „a születések szabályozásáról” is, *amikor már a maga természetes útján bekövetkezett* és a kellő pillanatban ezt a megváltó, megbeszélésekre alkalmas *nevet* is megkapta egy lelkes angol hölgytől.

És aztán: a szaporodás és annak minden betegsége csakugyan a legszélesebb körökre, kivétel nélkül az egész emberiségre tar-

tozó *dolog*, de nem sok embert érdeklő *kérdés*, amint hogy egyáltalában sohase szabad elfelejtenünk azt se, hogy semmiféle „kérdés” se érdekel mást, mint azokat az aránylag mindig szűk köröket, akik egyáltalában érdeklődnek kérdések iránt. Semmiféle példányszámok és tömött előadótermek se tévesszenek meg bennünket afelől az arány felől, ami az érdeklődő ezreket vagy tízezreket mindig csekélységgé teszi a kíváncsiság nélkül élő százmilliókhoz képest. Legkevésbé szabad ezt az arányt elfelejteni abban a legáltalánosabb emberi ügyben, ami a szaporodás. Éppen ebben az ügyben az a legfontosabb tapasztalati igazság, hogy a társadalmi köröknek a szaporodásban való részvétele megfordított arányban van a társadalmi kérdések és mindenféle szabályozás iránt való érdeklődésükkel. A születések minden szabályozása két célt szolgálhat: hogy lehetőleg csak egészséges és máskülönbben is jó minőségű emberek szülessenek — és ezek is ott, ahol a neveltetésük aránylag biztonságban van. Az örök panasz azonban az, hogy mindig azok a körök szaporodnak rosszul, azok szabályozzák a szaporodást a kívánatos mértéken felül, amelyek egészség és gazdasági helyzet dolgában még aránylag a legjobb körülmények között szaporodhatnak, — hogy ellenben ott a legkorlátlanabb a szaporodás, ahol mindezek a dolgok a legrosszabbul állnak. A gazdaságilag, erkölcsileg, egészségileg leggyengébb elemek szaporodnak mindenhol minden óvatosságnak a legtökéletesebb híjával, viszont minden gazdasági, egészségi, kulturális és civilizációs haladást, minden gazdagodást, rendeződést, tanulást, az általános higiéné minden javulását rögtön nyomon követi a születések „szabályozása”, azaz: *a szaporodás csökkenése*. Az emberiség kiválasztódása az eugenikai tervekkel ellenkező irányban folyik s tulajdonképpen minden szabályozás csak még ezt teszi kirívóbbá, mert azoknak a kezébe adja a higiénikus *szabályozás* esaközzeit, akiknek a *szaporodása* volna kívánatosabb. A két kategória határán álló elemek abban az arányban közelednek a rossz szaporodás felé, amennyire haladnak a szaporodásuk eugenikai kívánatosságában s annyival szaporodnak jobban, amennyivel süllyednek a szociális színvonalukban. *A tény, hogy a jólét és a civilizáció legalább mennyiség dolgában rontja a szaporodást, kétségtelen és bizonyos az is, hogy ez ellen eddig még a küzdelem semmiféle fajtája se használt semmit.*

A születésszabályozás másik kérdése ebből ered: az, hogy ha már a kedvezőbb eugenikájú elemek születési arányszámát nem sikerül emelnünk, *mit lehet tenni a rossz tömegminőség csökkentésére?* Föl lehet tennünk, hogyha a fogamzást gátló eszközöket sikerül a mentül nagyobb tömegek kezébe juttatni, akkor talán megcsökken valamivel az egészen szabályozatlan tömegszaporodás is — csak megint félnünk kell, hogy az is a „kívánatossal” ellenkező irányban. A nagyipari propaganda mai hatalma mellett bizonyosra vehetjük, hogy a születésszabályozó eszközök elterjesztése, sőt a hozzájuk való általános hajlandóság fölkeltése is csak attól függ, hogy mindez valamelyik nagyipari ágának elég fontos érdekévé válik-e?... És ha ez nem történik mégse elég nagy erővel, ha nem látjuk ezeknek az eszközöknek érdekében ugyanazt a nagy és ellenállhatatlan propagandát, amivel más tömegcikknek elemi szükségévé váltak a tömegek tudatában: az éppen *a minden emberi propagandának természetes határára* mutat, arra, hogy

egyed társadalmi jelenségeket minden emberi és társadalmi erőknél nagyobb erők mozgatnak és hogy a szaporodás minden egészséges és beteg jelenségével együtt ezek közé tartozik. Azt keli belőle látnunk, hogy ha kisebb körben és kisebb méretekben el is érhetünk a szaporodás szabályozásában valamit, amiről ez nemcsak illúziónk, hanem amit csakugyan magunk értünk el: de hogy az emberiség, vagy csak egyes népek életében számottevő sikert érhessünk el, akár jó, akár rossz irányban, az a szépen és naivul kigondolt, de soha meg nem valósuló utópiáink egyike.

Ez a valóság fölment bennünket attól, hogy az egész kérdés legfontosabb részén még csak ezután kelljen a fejünket törnünk: azon, hogy *a válogatatlan, naiv és ösztönszerű tömegszaporodást csökkentése, szabályozása, vagy akármilyen megváltoztatása egyáltalában kívánatos volna-e, ha egyáltalában lehetséges volna?* Amilyen könnyű elgondolni a naiv eugenika egyszerű igazságait, olyan nehéz kiszámítani, mi származna abból, ha megvalósulhatnának. Tapasztalatunk arról, hogy milyen lenne egy keresztülkaszul egészséges és hibátlan emberiség, nincs és nem is volt sohasem. Hogy minden beteget lehetőleg meg kell gyógyítani, emberi lehetőségek szerint lehetőleg egészséges nemzedékek születésére kell törekedni s ennek a módját minden erőnkkel meg kell adni, abban semmi kétség se lehet, de mindezek keveset mondó általánosságok, s amennyi ezekből megvalósulhat, az nem változtatja meg az emberi szaporodás általános képét. Ha azonban a valóság ezerint elemezni próbáljuk: *nem* egyes betegségeik vagy fogyatkozások közvetlen hatásait az egyes emberre és közvetlen környezetére, hanem a nagy embertömegeket abból a szempontból, hogy az egész életükben, szociális, gazdasági, lelki, erkölcsi jelenségeinkben milyen tulajdonságok milyen szerepet játszanak — hogy például *mi hiányozna egy nemzet (vagy más nagy tömegek) életéből, ha a radikális eugenikai követelmények csak egyetlenegy irányban is egészen megvalósulnának* —, akkor ebben is éreznünk kellene az elménk végességét a természet és a sors kérdéseinek végtelenségéhez képest és józanul nem ígérhetnénk, hogy *a mai fogalmaink szerint egészségesebb* emberiség ugyancsak *a mai fogalmaink szerint való javakban* különb volna a mainál. Nem is kell azokra az epilepsziásokra, vérbajosokra, alkoholistákra és az ilyenek leszármazottaira hivatkoznunk, akikre hiszen olyan banát-lis már a hivatkozás és akik közül néhányan lényegeset alkottak a mindnyájunk számára legdrágább emberi alkotások közül. Csak azt mondhatjuk, hogy *az emberi társadalom életének bonyolódottsága távol áll attól, hogy csak a hibátlanoknak, vagy az aránylag leghibátlanabbaknak adhasson fontos szerepeket* és hogy egyáltalában *nem is tudhatjuk soha kiszámítani, hogy akármelyik két ember utóda mit jelenthet majd a valamennyiünk életére, vagy az egész emberiség jövődjére, esetleg még egészségére nézve is.* Még azt sem tudhatjuk, nem a legsúlyosabb eugenikai hibákból fog-e születni az a talán nyomorék, de talán véletlenül éppen egészséges embertársunk, aki talán beteges gondolatmeneteinek, vagy érzésvilágának gyümölcseképpen valamelyik legpusztítóbb betegség gyógyításával fog megajándékozni bennünket. Ha már a költőkről és más művészekről nem is beszélünk: magának az egészségnek, a gyógyításnak a nagy klasszikusai között kell csak szétnézni, hogy *ne* haragudjunk a válogatatlan szaporodásra,

akármennyi kétségtelen nyomorúságot hoz is a világra... Minden erőnkkel mindent meg kell tennünk egy egészségesebb emberiségért, de sem ezt az egészséget nem szabad a nyárspolgári ábrándok szerint elképzelnünk, sem pedig azt, amit valósággal tehetünk, nem szabad feláldoznunk az olyan tetszetős, de elérhetetlen ábrándokért, amilyeneket olyan sokan várnak a szaporodás racionális szabályozásától. Mi csak gyógyítsuk meg, aki rászorul és aki engedi magát, de ne próbáljuk kagylóhéjjal kimerni az óceánt, ami a valóságban lehetetlen, „elmélet”ben pedig gyerekes, ha nem gondoljuk meg, *mi lenne a kimerítendő vizek nélkül a világon?*

A társadalom életének hatalmas belső szabályozó erői előztek meg minden tudományos kutatást a szaporodás csökkenésében és teremtették meg ennek minden eszközét, az egyéni föltalálótól függetlenül. Megteremtették még az irott joggal szemben való szabad lehetőségeket is. Vitatkozni lehet arról, hogy jó lenne-e a terheségek orvosi félbeszakítását megszabadítani a mai törvényes akadályoktól, *de nem lehet kételkednünk abban, hogy ezek az akadályok a valóságban már úgysis megszűntek.* A büntető törvénykönyvekben még benne vannak a szigorú büntetések, de talán senki se olyan naív, hogy ne tudja ennek a kérdésnek a valóságát: hogy ma körülbelül az egész civilizált világon csak az hordja ki a terhességét, aki a tökéletes szabadságban is kihordaná és hogy *mindenki számára mindig megvan a büntetlen lehetősége a „tilos” operációnak.* Emellett csak elméleti kérdés, hogy az irott jog jól tenné-e, ha számot vetne ezzel a valósággal és azt kodifikálná, ami úgysis megvan... Talán arról a véleményről is lehet beszélni, hogy az irott jog alighanem jobban cselekszik, amikor megelégszik az úgysis tökéletes elnézéssel és nem siet évezredek elveket *elvben* is, tehát *tartósan* feladni valamiért, ami úgysis *lehetséges*, de aminek a *tartós* szüksége még nem is olyan biztos. A valóság számára egyelőre úgysis mindegy, de a társadalom erkölcsének egészséges fejlődésére talán hasznosabb, ha azok az erkölcsi erők, amelyek a törvényekben *s azoknak még az őszinteségekben* is működnek, nem kapitulálnak áramlatok előtt, amelyeknek még előbb valószínűleg évszázadok alatt kell megmutatniuk, hogy *maradandó* erők vannak bennük. Az *őszinteség* jelszava se sokkal komolyabb jelentőségű, mint a többi frissein föltalált napi igazságoké... Marad az *orvosi* feladatunk: *segíteni* azon, *akin lehet és aki megengedi.* Ebből a feladatból van elég a születések szabályozása körül is. Mi orvosok ne próbáljunk többet tenni, hogy legalább ezt megtehesük.

Dr FÁBIÁN DÁNIEL

nőorvos:

A szociáldemokrata orvos- és jogászszervezet által megindított születésszabályozási ankéthoz véleményemet *a szocialista orvostudomány* szempontjából szeretném leszögezni.

Szocialista orvostudomány alatt a természettudományon alapuló orvostudomány és szociálhigiene eredményeinek földolgozását és értékelését, továbbfejlesztését értem a társadalom dialektikus osztályerőinek, a kapitalizmus termelési szerkezetének kon-

dicionalizmusában. A meghatározás bizonyos mértékig sántít, hiszen a kapitalizmus és alapján kifejlődött osztálytársadalom nem szerepel mindenütt kondícióként, mert a világ egyhatodrészében már egy szocialista állam épül. Mégis fönntartom, mert a tudomány hivatása elsősorban a tények ismerete, magyarázata és csak másodsorban a jövőndőlés.

Szocialista orvosi szempontból a születésszabályozást csak úgy és nem másképp lehet fölvetni és megoldását sürgetni, amint *Totis dr* nagyon helyesen kifejtette a már született gyermekek, az anya, család szociális helyzetének orvosi és jogi mérlegelésével. Az abortusz szabaddátétele olyanformán, hogy annak semmi gátja ne lenne, nemcsak nem kívánatos, de nem is egyeztethető össze a szocializmus céljával.

Különösképpen hamis és súlyosan elítélendő az az álláspont, amely a kapitalizmus súlyos strukturális krízisének enyhülését vagy esetleg megoldását várja az abortusz szabaddátételétől. Európában körülbelül 10—12 millió kereső van munka nélkül, hozzátartozókkal a legminimálisabb számítások mellett 30 millió, így egyszerűen évi hárommillió szaporodást feltételezve, kereken tízévi születési moratóriumot kellene logikusan követelnünk és egész Európa közegészségügyi intézményeit magzatelhajtó műhelyekké átalakítani. Könnyű lenne kimutatni, hogy ez a tíz év is kevés lenne ennek a megoldására. A születésszabályozás tehát társadalmi kihatásaiban csak egyik tényezője lehet az általános szociális viszonyok javításának.

Látnunk kell, hogy nem a legfontosabb. A piacra termelő kapitalista társadalomnak a munkanélküliség állandó velejárója, mely csak válságai alkalmával ér el olyan méreteket, hogy még a kispolgár is kénytelen tudomást venni róla. A proletár azonban tudja, hogy munkanélküliség állandóan van, azt a kapitalizmuson belül eltüntetni szintén nem lehet. Ha elfogadjuk ezt a megállapítást és mellőzünk minden ideológiai, statisztikai bizonyítást, hogy a munkanélküliség szükségszerű kísérő jelensége a kapitalista termelési módnak, akkor könnyű elfogadni állításunk egyéb vonatkozásait is. Mégis csak *a munkanélküliség, a munkapiac állandó bizonytalansága, a munkaerő csekély vagy hiányzó szociális védelme a társadalmi nyomor közvetlen oka.*

Ha a születésszabályozás egyik legfontosabb érvét éppen a társadalmi nyomorban találjuk meg, akkor félreérthetetlenül meg kell állapítanunk, hogy ennek paralizálására nem elegendő. A társadalmi nyomor intézményes megszüntetése csak a mai társadalmi rend strukturális átépítésével, tehát a szocializmus megvalósításával képzelhető el. Így a születésszabályozás is ennek nagy történelmi feladatnak egyik *részkövetelménye, részeredménye* lehet. A tekintetünket egy pillanatra sem szabad elfordítani éppen ennek centrális megoldási módjáról. Ennek kihangsúlyozása különösképpen fontos. *Állandóan szemben találjak magunkat szociálpolitikai beállítottságokkal, valósággal mániákusai lesznek egyesek a szociálpolitikai követeléseknek. Nem akarják elismerni hogy szociálpolitikailag épügy nem lehet megoldani a társadalmi nyomort, mint a születésszabályozás útján.* A megoldás egyetlen módja: a szocializmus.

Elhangzottak itt szociálpolitikai fölfogásnál még veszedelme-

sebb nézetek is. Azt is hallottuk, hogy az abortuszt tiltó paragrafusok ellen azért harcoljunk többek között, „mert a legiszlatura ezt a gyakorlatban úgysem hajtja végre. A valóságban ez a törvény végrehajthatatlan”. De nem lehet megfedkezni arról, hogy hogyan hajtják ezt, helyesebben, hogyan hajthatják végre a gyakorlatban. Leginkább *halálesetek* vagy *besúgások* útján. Mindkét kategóriában a proletariátus szerepel, ugyancsak a proletárnó fizet nagy árat betegségével, ha magzatától meg akar szabadulni, mert nem tudja az előkelő szakorvosokat és szanatóriumokat megfizetni. A törvény a gyakorlatban, anélkül hogy betűjében proletárelles tendencia volna, mégis a proletariátus kárára érvényesül, és *egyik legveszedelmesebb proletárelles törvény lesz belőle*. Ez köztudomású tény, amint hogy az is, hogy ma már az összes polgári rétegek, sőt a munkásarisztokrácia is megoldotta *a gyakorlatban* a születésszabályozás kérdését. Ez a megoldás orvosi szempontból, különösen a kisgazdarétegnél sok kívánnivalót hagy maga után. Azonban megoldotta, mert a megoldás legfontosabb feltétele, az anyagiak megvoltak. A proletariátusnak igenis kötelessége az abortuszt és a prevenciót megtiltó törvények és rendeletek ellen harcolni, mert ezek a gyakorlatban elsősorban *ellene* irányulnak.

Strikkerné statisztikai és nőmozgalmi adataival kell még foglalkoznom. Az a statisztika, amelyet a férfiak és nők viszonyáról közölt, meggondolandó, mert Magyarországon ismert okoknál fogva több a nő. Meggondolandó azért is, mert a kapitalizmus elsősorban a nagyobb teljesítményű és igényesebb férfimunkát üldözi, kezdeti korszakában épúgy, mint elhalási stádiumában. Ureit látjuk a proletárcsaládoknak, ahol néhány garasért, heti 6—12 pengőért dolgozik a leány, anya, fiú és csak *éppen* a teljes munkáerejében lévő *kereső férfi van munkanélküliségre kárhozhatóva*, Marx írt erről megrázó képet az angol kapitalizmus elemzésénél a Kapital első kötetében. Engels: Lage der englischen Arbeiterschaft című munkájában, azóta közhely lett, minden szocialista és szociálpolitikai munka, hacsak nyomdafestéket kap, erről nem feledkezik meg. *Ugyancsak ő húzta alá azt az individuális felfogást, mely szerint a nő szabadon rendelkezik testével. Igen, szabadon, de az anyasággal felelősséggel viseltetik a közösségnek és osztályának is. A nő ezt a hivatását nem rendelheti alá az egyéni hedonikának, hanem az utóbbit az elsőnek.*

A társadalmak története azt tanítja, hogy minden társadalom intézkedéseiben megvolt a racionalitásnak bizonyos foka az irracionális tényezők mellett. A modern polgári állam és gazdaság azzal ámította magát, hogy az emberi racionalitás végső foka. Íme, itt állunk egy fontos és nagyhorderejű társadalmi kérdésnél: a születés szabályozásánál. Mit tanít a biológia¹⁾? A férfi egyetlen ejaculátumában 50—60 millió ondósejt van. A nő pedig egész éleien át kb. 300 petesejtet termel. A természet tehát olyan bőséggel rendelkezik, hogy nekünk ebben fölvilágosítást nem adhat. Erre szokták mondani, hogy a természetben nincs *célszerűség*, én inkább azt mondanám, hogy nincs *észszerűség*. Azért vagyunk emberek, hogy *ezt* vigyük be a természetbe, épúgy, mint az életünket meghatározó és körülvevő társadalomba. A biológia tanítása szerint a két-három, vagy öt-hat gyermek époly lehetetlen, mint az egy, vagy

az egy sem. Hiszen átlag tizenhat évtől negyvenháromig tizenhat-hónaponként nyugodtan szülhet a nő természetadta képességeinél fogva. Szabályozásra tehát szükség van. Ez a szabályozás azonban az igaza (szocialista etika és jog alapján fölépülő) család és a gyermek védelmét szolgálhatja, amint elmélyülő és alapos hozzászólásában *Pikler dr* nagyon helyesen kifejti.

Az abortusz csökkenését célzó törekvések mellett sokan szólalnak fel, azt csupán megerősíteni szeretném. Legfontosabbnak tartom hangsúlyozni, hogy nem szabad ezt a kérdést a maga társadalmi-gazdasági kondicionalizmusától elvonatkoztatva vizsgálni, hanem a szocialista szemléletnek a maga erejével föl kell vonulni az osztályharc vonalam a helyes és észszerű születésszabályozásit gátló társadalmi erők ellen. Ennek a törvénynek és intézkedésnek a megváltoztatása: az osztályharc nagyjelentőségű stratégiai eredménye.

A kérdés megoldását nem intézhetjük el határozati javaslat elfogadásával, hanem azonnal meg kell vetni alapját *szexuálbiológiai* születésszabályozás, orvosi prevenció útjait kutató tudományos munkaközösségnek (intézetnek) az orvosszervezet keretén belül. Ennek a hivatása lenne, hogy a külföldi szaksajtó állandó ellenőrzése mellett statisztikai adatokat gyűjtsön, a gyakorlatba átültethető eredmények széleskörű propagálására. A tanácsadó intézmények tervszerű továbbépítését kívánom. Föl kell hívnunk a munkásmozgalom figyelmét a *tanácsadói intézmény* és szexuálbiológiai ismeretek fontosságára, nemcsak a proletárfűjűség, de a proleitärsaládok egészségügyi védelme érdekében. Ilyen intézmények föllállítása különböző *pénztárak keretén belül* modern preventív és gondozó orvosi tevékenység egyik legfontosabb területe. Éppen ilyen intézmények hiányát látjuk mi, kuratív orvosok gyakorlatunkban olyan esetekben, amelyek gondozóintézetek tevékenysége által föltétlenül *elkerülhetők lettek volna*.

Az ilyen munka kiépítésének a pénztárak részéről anyagi akadályai nincsenek. (Helyiség, személyzet stb. rendelkezésre állnak.) A pénztárak bevonása nélkül ezen tudományágak eredményeit a *nagy tömegek számára* hozzáférhetővé tenni nem lehet.

Sajnálattal kell megállapítanom, hogy az eddig működő orvosi szexuálbiológiai és szexuáletikai társaságok munkája izolált és kissugarú, *magánakció* jellegű volt. Hiányzott munkájukból éppen *az a módszer* és lendület, amellyel a nagy tömegek érdeklődését fel tudták volna kelteni.

Ilyen munkaterület kiépítése kutató orvostudományi és gondozó, preventív orvosi szempontból kiváltképpen a szocialista orvosok feladata. Ez a munkaterület hozhatja a legközvetlenebb és leggyakorlatibb eredményeket a szocialista orvosok odaadó munkássága révén. Szervezetünk hivatása, hogy a kérdés tudományos földolgozásával, helyes propagálásával *az orvosi kar* felé is nélkülözhetetlen pionírmunkát végezzen.

Dr FÖLDES LAJOS

nőorvos:

Tudatában vagyok annak, hogy ez a vita, mely itt most lefolyik, főképp elméleti, mert az itt elhangzott és még elmondandó dolgok csak akkor válhatnak élő valósággá, ha azok átmenve a köztudatba, a parlament faláig is eil jutnak, sőt azon át is hatolnak. Mi, orvosok, már csak azért is szívesen veszünk részt ezeknek a kérdéseknek megvitatásában, mert mi érezzük elsősorban azt a sok kínos és megrázó körülményt, amelyet a való élet a főnnálló törvényekkel szembeállít. Kiki lelkiismeretével számol el, hogy egy-egy adott esetben mit cselekszik. Már 20 év előtt néhány lelkes (és gazdag) barátommal egy leányanyaotthont létesítettünk, ahol a mai társadalmi fölfogás szerint visszás helyzetbe került terhes lányokat ingyen és hosszú hónapokra oda fölvtük, akik ott lebabázva, idővel valamiképp mégis megnyugdottak sorsukban, mely nem is egyszer elhelyezkedésük, sőt néha házasságuk által egészem jóra is fordult. (Ez az intézmény — mint Magyarországon az első és a lyoni minta szerint beállított „fille-mère home” — átmenvén a Liga gondozásába, most a Ligával együtt föloszlott.) Sokkal nagyobb azonban azon tízezreiknek száma, akik akár családi, akár szociális körülményeik folytán nem tudnak, s így nem is akarnak élő gyermeket szülni — akár leányfejjel, akár asszonyi sorban.

A fogamzás megelőzésének és a korai abortuszoknak kérdése évtizedek óta foglalkoztatja a külföld szociológusait és szociálisan gondolkodó orvosait. Az angol és amerikai kezdeményezésre egyesülésbe tömörült „*Internationale Birth Control League*” 1930-ban már *VII. kongresszusát* tartotta Zürichben, amelyen jóformán minden államból jelentek meg hozzászólók, s akik egyhangúlag abban állapodtak meg, hogy minél több oly tanácsadó-ai'omást kell fölállítani, ahol a terhességet megelőző módokra és eljárásokra kitanítják az odafordulókat. Ilyen állomások száma az U. S.-ben 49, Angliában 16, Tokióban 68 (!), sőt vannak Kínában, Indiában is. Németországban is vannak elszórtan már ilyenek, amelyek között megemlítendő a frankfurti betegpénztárnál hivatalosan fölállított ilyen kitanító orvosi rendelés! Németországban különben több tudományos társaság is fölvette hatáskörébe a kérdés tárgyalását, például az Intern. Gesellschaft für Sexualreform, Deutsches Institut für Frauenkunde, Zeitschrift für sexuelle Wissenschaft usw.

Az első *tudományos* lökést a nőorvosi szakemberek részéről *Stocket* berlini professzor adta meg a „Zentralblatt für Gynaekologie” 1931. évi 18. számában, ahol „*Die Konzeptionsverhütung als Gegenstand des klinischen Unterrichtes*” címen egy nagy tanulmány jelent meg. E cikk után hónapokig folyt a vita úgy pro, mint kontra, míg végül 1931. év májusában a frankfurti nőgyógyászkongresszuson alakult ki a többségi vélemény. Ez a vélemény — eltekintve némely úgynevezett világfölfogásbeli ellenzkeskedőtől — a szociális indikációnak kedvez, mert úgy *Stocket*, mint az előadók *Fraenkel* és *Hirsch* a „*wahre soziale Not*”-ot egyhangúlag akceptálták, ezzel egyben akceptálták az angol püspöki kar évek előtt kimondott fölfogását is. (Még a

pápai „Casti Coninubii” című körirat se zárkózik el teljesen az eugenikai és bűnözési megelőzésektől!)

Magyarországon ma még abszolút nem érezhető a szülések csökkenése, sőt Csonka-Magyarország lakossága az utolsó 10 évben 8.9%-kal szaporodott is, mert hisz a gyermek utáni vágy egy oly ősi ösztön és akarás, amelyet csak a szükség és a lehetetlen nyomor akadályoz meg. Ez azonban napról napra nagyobb és lehetetlenebb, úgyhogy az, aki nem akar gyermeket, az mindent el fog követni, hogy ne legyen neki. Erre nézve az asszonyok nem ismernék el semmiféle törvényt és, sajnos, a leghetlenebb módokat — s így a legveszélyesebbeket is — megkísérik ennek elérésére. Példák erre a lapokban naponként regisztrált abortuszhalálózások. Nem helyeselhető tehát, ha dolgok, amelyek jóformán mindennaposak, nem szorítatnak a törvény helyesen fölfogott irányításába, ment hisz mindazok a dolgok, amelyeket a közösség elfogad, tesz vagy gyakorol, idővel úgyis a kodifikátor asztalára kerülnek. Dániában például a törvény írja elő az elmebajosok és bűnözők sterilizálását, ugyanúgy Amerikában. Hollandiában védőnők tanítják ki a nőket a védőeszközök kihasználására és az angol bíró — *Leeds* — fölmentett egy anyát, aki 7 gyermek után a 8-ikat elhajtotta, mondván: eleget tett a család és a haza iránti kötelességének.

Budapesten

1920-ban	929.000	ember lakott,	szülés volt	21.645,	abortusz	1855
1925-ben	961.000	ember lakott,	szülés volt	17.766,	abortusz	1452
1930-ban	1,005.000	ember lakott,	szülés volt	16.723,	abortusz	1408

Ezekből a számokból két dolgot látunk. Először is azt, hogy a lakosság szaporasága dacára a szüléseik mindinkább kevesbednek. Másodsor, hogy még az abortuszok száma sem emelkedik. Az elsőt minden ember megérti, mert a növekvő nyomor mellett a szülési készség nem akar megnyilvánulni, ez természetes, de hogy az abortuszok száma is fogy, *azt hiszem, senki sem hiszi el!* Hivatalos bejelentést ugyanis csak a klinikák és kórházak tesznek, de hogy hány sokezer eset nem jelentetik be, privát úton történik, azt csak sejtethetjük.

Németországban keveset számítanak, ha fölveszik, hogy évente 600.000 abortusz történik, ezek közül 4300 szépszisben (vérmérgezés) hal meg. Ezzel szemben Oroszországban, ahol az abortusz csak intézetekben, hivatalosan engedélyezve történhetik, a halálozás nulla és csak a könnyű megbetegedések száma 3%.

Hol van tehát a segítés módja? Miután a nemi ösztön erejének sem nő, sem férfi ellenállni nem tud (hacsak nem szent), s már Buddha is megmondotta, hogy ez az ösztön oly vehemens, mint a vad elefánt ereje (kiket vasszigonnyal lehet csak megfékezni), nem lehet kívánni, hogy ez a vágy csak a gyermekáldás akarására legyen beállítva. Természetesen ha az állam oly gazdag lenne, hogy a családot alapítóknak és fönntartóiknak erősen tudna hóna alá nyúlni, úgy nem lenne hiány gyermekben. De amíg csak gyöngye kísérletek folynak még a külföldön is a fiatal házások vagy sokgyermekes családok fölsegítésére, addig komoly gyermekszaporaságra nem lehet számítani. Olaszországban majd-

nem 60 millió líra folyik be évente aggregényadóból ily célra. Franciaországban a gyermekek száma szerint az adózás arányosan csökken és 10 gyermek után teljesen megszűnik, sőt vannak amerikai államok, ahol az új házasok telket, házat kapnak 30 évi részletfizetésre, hogy csak gyermekük legyen, de mindez oly kevés a kívánt cél érdekében, hogy eredménye még meg sem mutatkozhatik. Nálunk az ideál az lenne, ha minden családból négy élő gyermek maradna hátra. (Frigyessy professzor.) Akkor kettő szülőket pótolná és kettő a szaporodást segítené élő. De hol vagyunk ma ettől, midőn gyakran még egynek sem tudnak kenyeret és nevelést adni!

Végeredményben én is a következőket találok megfontolandóknak:

1. Igyekeznünk kellene az úgynevezett *orvosi indikációkat* kissé bővíteni és oly eseteikre is kiterjeszteni, ahol nehezen gyógyítható, krónikus betegségek támadják meg az anyákat.

2. Föl kell venni a terhességi megelőzésbe a faj egészségügyi — *eugenikai* — indikációkat is, mert igazán nincs arra szükség, hogy epileptikusok, elmebajosok, hülyék, alkoholisták, (krónikusan bűnözők újabb és hasonló gyermekeknek adjanak életet.

3. El kell ismerni a *szociális* indikációkat is mint terhességet megelőző, sőt ha kell, megszakító eljárást, mert az „igazi nyomor” oly nagy, hogy a sok gyermek fölnevelését lehetetlenné teszi. Aki erre rászánja magát, az később, ha megteheti, úgyszólván fog még egy pár gyermeket nevelni, mert — amint kifejtettem — a gyermek utáni vágy mindenkinél megmutatkozik hamarabb vagy később.

4. Alapos vizsgálat után bizonyos *individuais* indikáció is szükségessé válhatik, ha valamilyen (bizottságilag megállapított) körülmény, például erőszakos nemi közösetetés, vagy elvált szülők útban lévő és neon óhajtott gyermeke, vagy az élet sokszor lehetetlen körülménye stb. kívánja.

Dr GOLDNER VIKTOR

orvos:

Magyarországon a Btk 285—286. §-ok*, Németországban a hírhedt 218. §.** tiltja az abortuszt. Különösképpen elkerülte a születés-

* Aki a teherben lévő nő méhmagzatát szándékosan elhajtja (procuratio abortus), megöli vagy azt más által eszközölteti, ha háziasságon kívül esett teherbe, 2 évig terjedhető börtönnel, ellenkező esetben 3 évig terjedhető börtönnel büntetendő. Ugyanazon büntetés éri azt, aki a büntettet la teherben lévő nő beleegyezésével követi el, ha pedig myereségvágyból tette: 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő. (285. §.)

Aki teherben lévő nő méhmagzatát annak beleegyezése nélkül szándékosan elhajtja vagy megöli: 5 évig terjedhető fegyházzal büntetendő. (286. §.)

** 218. §. «Eine Schwangere, welche ihre iFrucht vorsätzlich abtreibt oder im Mutterleibe tötet, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren bestraft.

Dieselben Strafvorschriften finden auf Denjenigen Atiwendung, welcher mit Einwilligung der Schwangeren die Mittel izu der Abtreibung oder Tötung bei ihr angewendet oder ihr beigebracht hat.

251. §. Eine Abtreibung im Sinne dieses Gesetzes liegt nicht (vo*, wenn ein approbierter Arzt eine Schwangerschaft unterbricht, weil es nach den Regeln der ärztlichen Kunst zur Abwendung auf andere Weise nicht abwendbarer ernsten Gefahr für das Leben oder die Gesundheit der Mutter erforderlich ist. Eine Tötung im Sinne dieses Gesetzes liegt nicht vor, wenn ein approbierter Arzt aus dem gleichen Grunde in der Geburt begriffenes Kind tötet.

szabályozás kérdése a jogászok, orvosok, szociológusok figyelmét az utolsó 10 évet leszámítva. S hogy e kérdés milyen szürke megvilágítást nyert még két évtized előtt, azt *Bebel* híres művének: *A nő és a szocializmus* egyes adatai bizonyítják. „Általános a szükségtől való félelem, valamint a szülőknek az az aggodalma is, hogy nem lesznek képesek gyermekeiket rangjukhoz illő nevelésben részesíteni. Főképpen ez a körülmény okozza, hogy számos asszony, a társadalom minden osztályában, olyan cselekményekre vetemedik, melyek ellenkeznek a természeti céllal, sőt gyakran még a büntető törvénnyel is.

Ide tartoznak a fogantatás megakadályozására szolgáló különféle szerek, vagy ha az mégis megtörtént, a magzat eltávolítása, az abortusz. Helytelen volna azt állítani, hogy az ilyen eszközöket csak a könnyelmű, lelkiismeretlen asszonyok alkalmazzák. Ellenkezőleg. Gyakran nagyon is kötelességtudó asszonyok azok, akik a gyermekek számát korlátozni kívánják és inkább kiteszik magukat az abortusz-szerek használatával járó veszedelemnek ... Különféle jelek után ítélve, az abortusz mesterséges előidézése mindinkább szokásba jön.”

Mint látjuk, *Bebel* idejében az abortusz-kérdés szociális vonatkozása még nem volt kellőképpen ismeretes.

Ha a törvényt az orvos szemével olvassuk el, azt látjuk, hogy a törvény szava nincs tekintettel az orvosra sem! E szempontra a kriminalisták azt felelik, hogy az abortusz csak akkor büntetendő, ha *jogtalan*. Tulaj donkép jogilag az operáció is testi sértésnek számít, mely nem üldözendő, ha a beavatkozás *jogosult* volt. Az 1843. évi javaslat 138. §-ának 1. pontja külön kiemeli, hogy az orvos az anya méhében megölheti büntetlenül a gyermeket azért, hogy az anyának veszélyben forgó életét megmenthesse. A modern osztrák és német javaslat már ebben a szellemben készült és ezt kifejezésre is juttatja. Egy kiváló magyar büntetőjogi tankönyv ezt írja e kérdéssel kapcsolatban: „Az orvos vagy szülésznő cselekménye tehát, amellyel a magzat megölését vagy elhajtását az anya életének megmentése végett eszközölték (például az úgynevezett perforatió), nem büntetendő, mert itt a cselekmény jogtalanságát kizáró jogmentő cselekményről van szó.” (Angyal: Büntetőjog tankönyve, II. kötet 369 p.)

Mindenesetre feltűnő, hogy a jogtanár legalizálja, illetve egy sorba helyezi a szülésznő ténykedését az orvoséval és engedélyezi a szülésznőnek a perforatiót. Némi maliciával azt mondhatnám, hogy úgylátszik, a kuruzslók e büntetőjogot tanulmányozzák, hogy a büntetőjog §-ai közt kellő jártasságra tegyenek szert.

Amikor a Btk.-be és a német RStrGB-ba az ennek megfelelő 218. §4 elhelyezték, nem eléggé számoltak a gyakorlati étellel, mert nem tartható fönn mai formájában az a törvénycikk, melyet évenként talán 100.000-szer is megsértenek megtorlás nélkül, amelyet 1000-szer lehet megsérteni, míg megtorolják az ellene vétőt és amely a mai vészes időkben mint lidércnyomás ül a lelkeken, hogy minden nap új meg új csapást zúdítson a társadalomra.

Franciaországban igen szigorúan büntetik az abortuszt. Nemcsak Párizsban, mely köztudomás szerint igen reakciós, hanem a sokkal haladóbban gondolkozó és ítélkező vidéki bíróságok is.

Ugyanez a helyzet Európa különböző államaiban.

Az abortusz- $\S$ -ok ellen való *küzdelem*, kezdetben egész észrevétlenül indult meg. Utóbbi időkben mind hevesebb vita tárgya a napilapokban, szaklapokban, regényekben, filmen, színpadon. Alapos megvitatás tárgya volt több nőorvos-kongresszuson és a leipzig-i szocialista pártgyűlésen. A német bírák szaklapja (D. Richterzeitung im Zeitspiegel 1931. V. 15-i 5. füzetében) a különböző megjegyzések gyűjteményét hozza. Nálunk Minich referálta az Országos Orvos Szövetség 1928. évi szeptemberi kongresszusán.

Egy-egy országban előforduló abortuszok számát a születések számából szokták — hozzávetőlegesen — megállapítani. Németországban 1920-ban minden 4 születésre 1 abortuszt vettek föl. 1927-ben Heynemann már 3 születésre vett föl 1 abortuszt, ami megfelelt 500.000 abortusznak. Azóta a születések száma csökkent és az abortuszok száma szaporodott, úgyhogy ma már 2:1 az arány. Magyarországon, ahol a születések száma 1930-ban 225.000, az abortuszok száma 100-000 és Budapesten mintegy 8—9000 volt 1930-ban.

Elégé megbízható klinikai adatok szerint a mesterséges abortuszok a betegségek (következtében fellépő úgynevezett spontán abortuszok számához úgy aránylanak, mint 9:1, vagyis 10% spontánra jut 90% mesterséges abortusz.

Az OTI 1930. évi statisztikája az abortuszbetegek száma 7664, a napok száma 245.041, halálesetek száma 42.

Hogy ez a 245.000 betegési nap mit jelent az OTI-nak táp-pénzben, gyógyszer, gyógyászati segédeszközökben, intézeti ápolásban és egyébben, azt csak hozzávetőleg lehet fölértékeln. Országos statisztika szerint 1929. évben magzatelhajtásért 295 elítélés volt. Az elítéltek közül 16 volt 12—17 éves; hajadon volt 95.

Franciaországban 700.000 születéssel szemben 400—500.000 abortusz van évenként Minich szerint.

Németországban Nevermann a hamburgi Gesundheitsamt statisztikája alapján 48.000-re teszi az abortusz után beállott halálesetek számát. Ma az összes nőorvosok megegyeznek abban, hogy nagyobb városok női klinikáin a fertőzött kriminális abortusz a leggyakoribb oka a halálnak.

Távol esik tárgykörünktől a szociális vonatkozások részletes taglalása, s ezért itt csak azt említjük meg, hogy az újszülött törvényes vagy törvénytelen helyzete még a halálozási számban is kifejezésre jut, ami azért is fontos, mert Magyarországon az újszülöttek közül minden 8—9, és Budapesten minden ötödik törvénytelen. Az 1926. évben Frankfurt a, M.-ban 6320 csecsemőből első 10 nap meghalt 447.

A halálozási százalék különbséget adott aszerint, hogy a csecsemő szüleinek hányadik gyermeke volt és hogy törvényes volt-e vagy nem: Eszerint:

	Törvényes		Törvénytelen	
Halálozás	1 gyermek	3.75%	1 gyermek	12.3%
	2—3 gyermek	7.1 %	2—3 gyermek	17.7%

Budapesten 1919-ben született:

Törvényes	13.320,	meghalt 0—7. napon	328	2.46%
Törvénytelen	3.348,	meghalt 0—7. napon	197	5.58%

Annyi ezekből a *hézagos* adatokból is látszik, hogy úgy az első, mint a később szülött törvénytelen gyermekek halálozási százaléka nagyobb, mint a törvényeseké.

Mindaddig, míg az abortusz büntetendő cselekmény, nem remélhető, hogy a statisztikai adatszolgáltatás a népesség keresztmetszetében levő viszonyok hűséges mását mutassa. A dolog természetében rejlik, hogy az abortusz diagnózisa csak a kezdeti és befejezetlen szakban megbízható. Az abortusz lezajlása után csak a kórelőzmény adja meg; ezt pedig a beteg érthető okokból elhallgatja s az orvos utólag különféle diagnózissal veszi kezelésbe (vémszeizgenység, szívbaj, tüdőgyulladás, alhasi bántalmak stb.).

A szociális tagozódás hosszmetzetében pedig azt látjuk, hogy a munkásasszony és leány a napilapokban hirdető szülésznőt veszi igénybe, a hivatalnokleány a magánorvost, a gazdagabb nő pedig hazai vagy külföldi szanatóriumban végezteti el az abortuszt. S mind e beavatkozások száma, eredménye és esetleges komplikációja a terhességtől megszabadulni vágyó és a műtetet elvégző tettes — legyen az orvos vagy laikus — örök titka marad.

Jellemző a mozgalom szerénységére és az orvosok bátortalan-ságára, vagy talán inkább megfélemlítettségére, hogy G. Winter, a königsbergi szülésztanár az 1925-ben tartott gynaekológus kongresszuson határozati javaslatot nyújtott be a 218. § módosítását illetően. A 218. § úgy módosítandó, hogy az orvos csak orvosi javaslat alapján szakíthatja meg a terhességet. Ez a javaslat csak akkor van jelen, ha az érintett személyen meglévő betegség súlyosbodása vagy az életet fenyegető volta csak a terhesség megszakításával szüntethető meg.

Ez a gondolat, melyet az 1843. évi Deák Ferenc-féle Büntető-javaslat is kifejezett, testet öltött az új német büntetőtörvény-javaslat 254. §-ában, ami természetesen nem sokat tágitott az orvosi javaslatoknak bíróságilag jogosnak elismert keretein, mert igen bajos azt megállapítani, hogy az életveszedelmet *más úton*, mint a terhesség megszakításával, nem lehet-e elkerülni. (Auf andere Weise nicht abwendbar.) S hogy ez mennyire nehéz, azt egy példával lehet igazolni.

Az orvosok többsége megegyezik abban, hogy a nyílt és terjedő tüdőgümösödés a terhesség megszakítását javallja. S mindezek után Menge, heidelbergi tanár szerint a tbc-nak ennél az alakjánál sem kell a terhességet megszakítani, mert szerinte röntgen és gyógyintézeti kezelés is elhárítja a fenyegető veszedelmet az anyáról. Ha pedig nincs egyöntetű álláspont az ilyen súlyos megbetegedésnél, mennyire inkább vitás a kérdés tisztázása az anya egészségét kevésbé veszélyeztető megbetegedéséknél.

Hagyjuk most el azoknak az orvosi javallatoknak felsorolását, melyek a mai törvénytörvény-magyarázat szerint is még abszolút jogosultak lehetnek az abortusz megindítására s amelyeket *orvos-prophylacticus indikációnak* lehet nevezni s nézzük a többi szamba-vehető javallatokat. Ezeket nagyjából két csoportra oszthatjuk: 1. *eugenias* javallat és 2. *szociális* javallat.

Az *eugenia* tudománya a testi és szellemi fogyatékoságok átöröklésével foglalkozik, kiválóbb alkatú utódok létrehozása céljából. Németország intézeteiben körülbelül 220.000 ideg- és elmebeteg, epilepsziás, idióta, gyengeelméjű élt az 1925—26. évi összeszámlálás adatai szerint. Ez a kérdés szorosan összefügg a bűnözők

számával, mert ezek közt igen sok a gyengeelméjű vagy öröklötten terhelt. Grotjahn egyik művében (*Geburtenrückgang und Geburtenregelung*) a lelki betegek kétharmadát öröklötten terheltnek veszi. A németországi süketnémák száma körülbelül 30.000; a felénél a baj öröklött.

Tapasztalat szerint a szellemileg fogyatékosok feltűnően szaporák és szaporodnak, és a nép jövője szempontjából a kultúr-államok számára nagy veszélyt jelentenek, s ezért az elkülönítésen kívül szükséges volt az ily betegek terméketlenítése. Fölmerül a kérdés, hogy adott terhességnél előre megállapítható-e, hogy a születendő gyermek terheit lesz-e vagy sem, és hogy ezután ennek megfelelően megszakítsuk-e vagy megtartsuk-e a terhességet? Az első kérdésre a tudomány imái állása szerint kétségtelenül nemmel kell felelnünk. Ezek dacára a várható kockázat miatt a terhesség — ha egyéb ok nem is szerepel — megszakítandó, amennyiben a terhesség létrejöttét megakadályozó szerek orvosi ajánlása eredményre nem vezetett. Itt ugyanis számbaveendő, hogy a köznek nagyobb kára származik az olyan utódból, aki a testi és szellemi minimális követelményeknek nem felel meg, mint amennyi sérelem éri a terhesség megszakításával. Természetesen ilyen esetekben a terhesség ismételten megszakítandó és mindenesetre kikérendő a törvényes gyám véleménye is.

Nehezen illeszthetők bele az eddig említett javallatcsoportokba azok a terhességi esetek, amelyek *bűncselekmények*, mint vérfertőzés, lelki kényszer, fenyegetés, bódító mérgek alkalmazása után, ideszámítva az alkoholt is, végzett nemi érintkezések közben jöttek létre. Talián ide sorozhatók a megszálló katonai egyének által okozott terhességek is. Több szempont kívánja az ily módon létrejött terhességek megszakítását (etikai javallat). Az itt előforduló eseteik száma azonban sokkal csekélyebb, semhogy annak elbírálása nagyobb problémát jelentene.

A 40 éves asszony terhessége egész külön megvilágítást igényel. Évek óta nem szült, a klimaxhoz közel jár, a többszörös szüléstől és az élet robotjától elfáradott, felnőtt gyermekei vannak, férje 50 év körüli, esetleg közel jár a 60-hoz. Ha ez a nő grávida lett, azt a gyermeket hordja, akit aligha fog fölnevelni és az életbe helyezhetni. Az ilyen nő a legnagyobb aggodalommal viseli terhességét s sokszor a legkétségbeejtőbb lépésre szánja el magát. A gondok, továbbá a közeli klimaxnak az idegrendszerre való behatása pszichikus, nervózus tüneteket vált ki s ilyenkor nemcsak a szociális, de orvosi indikáció is a terfiesség megszakítását javallja. Sok tragédiát és szerencsétlenséget lehet ily módon megelőzni.

A különösen hosszabban tartó betegségeknel az orvos ténykedését és beavatkozását a *szociális viszonyokhoz* kell alkalmazni. A terhesség megtartásának vagy megszakításának kérdése is sokszor nemcsak a betegség természetén, súlyosságán, hanem a beteg szociális viszonyainak elbírálásán dől el.

A felsorolt néhány esetben a szociális indikáció párosult még egy indikációval. A szociális indikáció kísérője elmarad s a továbbiakban egyedül fogja védelmét előterjeszteni.

A szociális indikációról a terhesség megszakításánál akkor beszélhetünk, ha más, főképp egészségi, s pedig vitális indikáció

hiányzik, ellenben a nő *szociális helyzete* javallja a terhesség megszakítását. Igen kényelmes álláspont azt állítani, hogy ez nem orvosi kérdés, és hogy az orvosok nagyrésze ezt az indikációt nem ismeri el jogosultnak, viszont az ehhez folyamodó nők ezt a javallatot léhaságuk, könnyelműségük, hiúságuk, félelmük, kényelmességük leplezésére használják föl. Sokkal súlyosabban esik a mérleg másik serpenyőjébe a szociális nyomor, amelyet mégis csak az orvos lát meg legjobban és amely az első vagy a további terhesség megszüntetését parancsolja. S hogy ez a szociális nyomor milyen nagy lehet, azt bizonyítja, hogy a teherbeesett és magzatúzást kívánó nő, terhelve az ipari munka, háztartási gond és terhesség hármasságától, egészségét, talán életét is kockáztatja a terhesség megszüntetése érdekében, igénybeveszi a kuruzslót, nem törődik a sebfertőzés és az esetleges sérülés veszélyével, s mindezt csak azért, mert a Btk. tiltja az orvosnak a szabályszerű beavatkozás elvégzését. S ennek kell tulajdonítani azt a szinte szociális megoldásért parancsolóan követelő anomáliát, hogy az idők folyamán a kuruzsló magzatelhajtók egész társadalmi alakult ki saját üzemmel és a kizsákmányoló helyzethez méltó tarifával.

A szociális indikáció fogalma igen tág és szinte teljesen megváltoztatja az abortusz-indikáció eddigi elképzeléseit. A mai ideológián felnövekedett orvos hajlandó a szociális indikációt valami olyannak minősíteni, amibe minden *beleillik*, s ily módon nem jelentene mást, mint az *abortusz orvosi fölszabadítását*. Helyezkedjünk tehát arra az extrém álláspontra, hogy az orvos a szülő nő beleegyezésével, jól fölszerelt intézetben jogosult a terhességet megszakítani. Ezen az álláspontom, ha körülnézünk, nem sokáig maradunk egyedül, sokan helyesének hallgatagon, de íme, nyíltan szót emel ez elvért a német Kartell für Reform des Sexualstrafrechts kiadványa 1927-ből vagy például a porosz Richterverein egy tekintélyes tagja: Neukamp Landgerichtsrat. Az abortusz szabaddátételével a *népesség visszafejlődésétől* félnek, ennek ugyan a mai nagy népességi szaporulat mellett sok értelme nincsen. Tanulságos az orosz példa, ahol az erre a célra fölszerelt klinikákon az abortusz teljes szabad végzése idején a népesség — mindenesetre más, ide nem tartozó okokból — igen jelentékeny szaporodást mutatott. A beavatkozást csakis szakorvos, s pedig intézetben végezheti díjtalanul. Halálozási szám csekély, ellenben gyakoriak az utóbajok. Utóbbi időben a szociális indikáció elbírálását az erre a célra ki jelölt hatóság végzi, amely a hozzáforduló esetek 10—20%-át elutasította. Ez a bizottság köteles a hozzáforduló nőt az abortusznak a nőre és az államra való (kártékony hatásáról) kitanítani és a nőt arra figyelmeztetni, hogy az anyaság a nő legfontosabb szociális kötelessége. Úglátszik, Oroszország is fél az elnéptelenedéstől, mert a preventív szerek nyilvános reklámozását eltiltotta. Ha igaz ennek a szociális bizottság fölállításának a híre, akkor ez nem jelent mást, mint hogy az elutasított tömeg ugyanúgy elvégezteti az abortuszt orvossal vagy kuruzslóval, mint a nyugati országokban.

Sokan megfontolandónak tartják a terhesség első három hónapjában az abortusz fölszabadítását, hivatkozva arra, hogy ekkor az abortusz végzése még legveszélytelenebb. A terhesség

le nem telt első három hónapjának megállapítása igen bajos, mert ez időben máig magának a terhességnek orvosilag biztos megállapítása is sokszor nehézségekbe ütközik. De ezenfelül az először terhes nő, vagy megejtett leány sokszor valóban nem tudja utolsó menstruációjának idejét pontosan megadni s ílymódon a számításba hiba csúszhat be és e tévedés alapján anyát, orvost egyaránt el lehetne ítélni.

A szociális indikációnak valódiságáról mi módon tud az orvos vagy a (delegált (bizottság meggyőződni? Csakis a beteg bemondata, esetleg a beteg egyéni viszonyainak ismerete alapján. Nagyobb városokban ez utóbbi a ritkább eset, viszont a beteg bemondata lehet bár jóhiszeműen, de téves is. Amely percben a szociálisi viszonyok elbírálása *felülbírálat* vagy vizsgálat tárgya lehet és megvan az indikáció elfogadásának, de visszautasításának lehetősége is, az eredeti célt: *az abortuszt csakis szakértő orvossal végeztetni*, nem értük el, mert a teherben lévő nehezen lesz hajlandó testi és lelki titkait föltárni az olyan orvos vagy orvosi bizottság előtt, amelynek döntése bizonytalan.

Látnivaló, hogy minden megszorítás és adminisztratív előírás csak komplikálja a helyzetet és alkalmatlan arra, hogy a terheseket a kuruzslóktól az orvoshoz vezesse vissza.

A terhesség megszakításának szabaddátétele az egyetlen mód arra, hogy a kuruzslók kezéből a terhesség megszakításának monopóliumát kivegyük, hogy a terhes nőket a kuruzslók zsarolásától megszabadítsuk s visszaadjuk a nőnek, a családnak azt a zavartalan lelki nyugalmat, amelyet a büntudat és a kuruzsló beavatkozása földült. -

Orvosi meggondolásra figyelmeztetnek bennünket azok az *egészségügyi ártalmak*, melyek a terhes nőt fenyegetik a magzat-üzés folyamán, még ha ezt orvos hajtja is végre. Ezek részletezésétől eltekintünk. A mind gyakrabban fellépő méhenkívüli terhességet is összefüggésbe hozzák az előzőleg végzett preventív eljárásokkal és abortuszokkal. Az ukrán gynaekológus-kongresszuson rámutattak arra is, hogy az abortusz után gyakoriak a *belső szekreciós* zavarok. Ugyanis a terhesség fölépítésében különböző belső szekreciós mirigyek (mellékvese, pajzsmirigy, hypophysis stb.) vesznek részt s e mirigyek a terhesség erőszakos megszakítása után mintegy gát nélkül működnek, „a motorok üresen futnak” — mondja Fraenkel. A szervezetben káosz lép föl, amelynek elmúlásához hosszabb időre van szükség.

A nő azt érzi, hogy valami erőszakos ment benne végbe s utólag pszichikus zavar is lép föl, különösen az első terhesség megszakítása után arra a gondolatra, hogy vétket követett el a teste ellen. Ezért az utókezelésnek nemcsak a testi, hanem a pszichikai meggyógyításra is törekednie kell. A büntudatot alátámasztják esetleg a későbbi évek eseményei, amikor a nő terméketlen marad, bár vágyakozik gyermek után. Nem ritkán szemrehányással is fordul az orvosa ellen, hogy az nem beszélte le annak idején az abortuszról és nem figyelmeztette eléggé őszintén a várható következményekre (lappangó anyai szeretet). Mindezt a tanulságot Oroszország is levonta akkor, amikor tervbe vette, hogy az első terhesség megszakítását, valamint az első 6 hétben való abortuszt eltiltja.

Ama veszélyek mellett, melyek a teherben levő nőt a magzat-

üzés alkalmával egészségében fenyegetik, nem jelentéktelen veszélyt vállal magára az orvos is, aki az elzárás büntetésének teszi ki magát még akkor is, ha mesterséges abortuszt szigorú orvosi javallat alapján az anya veszélyeztetett életének megmentése céljából végez. Ilyen esetek az igazságszolgáltatásban előfordulhatnak mindaddig, míg a törvény alkalmazása nem biztosítja ennek az orvosi beavatkozásnak is a *jogosult jelleget*, rábízván a javallat fölállítását az orvosi tudás és szociális lelkiismeret kompetenciájának mérlegelésére.

Kívül esik tárgykörünkön, de mégis meg kell emlékeznünk a *morális* kérdésekről is. Különös hipokrizisben szenved társadalmunk. Egyik oldalon a házasságon kívüli érintkezést a világ legtermészetesebb tényének tekinti, abszolúte nem tartja erkölcsetlennek és ennek megfelelőleg ezt gyakorolja is. A másik oldalon viszont ennek az érintkezésnek a gyümölcse, a *gyermek*, társadalmilag és morálisan megbélyegzetten jön a világra és az anyakönyv „törvénytelen” jelzésű pecséttel bélyegzi meg, sújtva erkölcsi és anyagi kárral (öröklésben megrövidítve stb.) egész életére. Ha ez a következtelenség megszűnik, akkor a terhesség megszakításának fölszabadtására sem növekednék az abortuszok száma, mert az anya egészséges ösztönéhez tartozik a *vágy a gyermek után*, amely vágy a mi korunkban épúgy él, mint azelőtt.

Szükséges tehát mindenekelőtt a társadalmi morálnak ilyen irányú megváltoztatása, amely munkában az egész társadalmnak részt kell vennie. Azonban legfontosabb munka a törvényhozásra hárul, mely a törvényes és törvénytelen szülött közötti megkülönböztetés intézményét meg kell hogy szüntesse.

A berlini orvosi kamara 1928. XII. 3-i ülésén foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy az orvosnak engedessék meg a terhesség megszüntetés eugenikus és szociális javallat alapján. Azt a javaslatot, hogy a szociálgazdaságot az orvosi javallattal egyenrangúnak minősítsék, a katmaira elutasította, elleniben azt a javaslatot, hogy az orvosi javallat *kapcsán* a szociális viszonyok is tekintetbe véssenek, elfogadták. A vitális indikációkkal egyenrangúnak fogadták az eugenikus indikációkat elmebetegknél, epilepsiásoknál, idült mérgezéseknél (morfium, alkohol). A határozat kimondja, hogy az eugenikus indikációból végzett abortuszt csakis nyilvános klinikákon és díjmentesen szabad végezni. Ez mindenesetre haladás az 1925-ben tartott Leipziger Ärztetag véleményével szemben, az eugenikus és szociális javallatokat nem ismerték el jogosaknak.

Ugyanitt említhető meg Minichnek az OOSZ 1928. évi szeptemberi (kongresszusán tett javaslata is. Minich bizonyos orvosi etikai szabályok érvényesítése érdekében javasolja, hogy az abortuszt csak életveszély esetén lehessen indikálni, a konziliumról fölvevett jegyzőkönyv a tisztiorvosnak küldendő be. Javasolja, hogy minden orvosi művi elvetelés esetén az anyával közlendő, hogy a beavatkozást illetőleg orvosi titoktartásra nem számíthat. Másrészt azonban kijelenti Minich, hogy az ajánlott szabályok pontos betartása sem biztosít az orvosok részére büntetőjogi mentességet. Minich javaslatát (komplikált volta miatt a gyakorlat nem vette át.

Hangsúlyoznunk kell, hogy az abortusz fölszabadtása nemcsak orvosi és büntetőjogi kérdés, talán legkevésbé ez. Igen erős pillérek kapcsolják a mai etikai, világnézeti, politikai, jogi, nem-

zetgazdasági és a többi más kérdéshez. De ezeken az általánosabb érdekű szempontokon túl egyéni jelentőséget nyer abban az érzésben, amely az anyát, minden anyát magzatához köti. Ez az érzés védi *a magzatnak élethez való jogát*. Ez az érzés, nevezzük bárminek és nyilatkozzék bár néha csak lappangó módon, mégis fönáll és ennek az érzésnek gyakorlati folyománya az, hogy a nő, minden nő akar gyermeket szülni és fölnevelni. Amennyiben ettől vonakodik és egészségügyi vagy szociális akadályokat hoz fölmentségül, is ha azok jelentőségét sokszor túlozza, azt masinák, mint jóhiszemű tévedésnek minősíteni nem lehet.

A mai emberi társadalmi osztály struktúrája fejlesztette ki a fölösleges gyermek és a törvénytelen gyermek fogalmuát. Az egészséges embert a természetes nemi élettől csak az a beteg társadalmi és morális fölfogás képes visszatartani, mely a született embert öncélnak tekinti, de annak anyagi és szociális létét nem tudja vagy nem akarja biztosítani. A természet törvénytelen gyermeket nem ismer és az élettan szabálya szerint egészséges anya kihordja és megszüli egészséges gyermekét. Mi az elmondott anyavédelmi okokból és célokból a mai társadalmi berendezkedés mellett az abortusz műtétének *ia (többi jogosult orvosi beavatkozástól való elkülönítését és külön büntetőjogi elbírálását* célra vezetőnek nem tartjuk. Ezzel szemben fontosnak tartjuk, hogy a kuruzslóikra a Btk. szakaszai továbbra is még nagyobb szigorral alkalmazást nyerjenek. A fejlettebb társadalomban úgy sem les« vagyonjogi különbség az egyes utódok közt és a törvényes és törvénytelen gyermek közti megkülönböztetés úgyis megszűnik, és ahol kell, a társadalom gondoskodik a gyermek fölneveléséről; ebben a társadalomban a születésszabályozás magától szabályozódik. Ebben a szabályozásiban a legfontosabb mozgó szelep: *az anyai szeretet*.

Dr KUNVÁRI BELLA

orvos:

A gyengébbnek, a nőnek és a gyermeknek magántulajdonból való fölszabadulása, saját életéhez való joga egyszerre kezdődik és parallel halad.

A nő társadalmi produktivitásának fokozását: munkaképességének emelését egészségesebb és jobban nevelt gyermekek lehetőségessé tételét nem lehet elválasztani a születések szabályozásának kérdésétől.

Ennek éppen az ellenkezője az, amit mind a mai napig látunk. A nő, aki folytonosan terhességgel, szüléssel, szoptatással van elfoglalva, maga tönkremegy, kiviselt gyermekek helyett a spontán abortuszok száma nő; a megszületett gyermekek között, részben a kényszerű rosszabb ellátás miatt is, a halálozás nagy.

Mint vallási kényszerűség tisztán fönáll ez a rendszer Indiában, ahol a gyermekházasságokat a nemi érés korában perfektuálja. Serdülő nőknek minden esztendőben gyermekük születik, 20 éves korukban fáradt, kimerült, életöröm és élniakarás nélkül való aggok, bármilyen betegséggel — ha kórházba kerülnek — nem lehet fölápolni őket: a kimerült szervezet nem reagál. Halá-

lozásuk nagy, tuberkulózisban például tízszer akkora a nők halálozási százaléka, mint az ugyanily korú férfiaké. (Az egészségügyi, nevelésügyi stb. Indian Committee hivatalos reportja 1927-ből.)

A halálozásnál tetemesen nagyobb veszteséget okoznak a társadalomnak a mindenfajta abortuszok után föllépő megbetegedések, illetve következményes betegségek. Kivételesein jómódú legyen az a nő, aki egy többhetes vagy éppen többhónapos fektetést véghez is tud vinni. Család keretében élő nőnek a házimunkát kell elvégeznie, alkalmazott az állását veszíti el. Mindnek kell dolgoznia, méhgyulladás, vérzéssel, amíg a petefészekgyulladás leveri a lábáról. Soha végleg egészséges nem lesz. És még szerencsés eset, ha átmenetileg fölgyógyul. A kivérzett szervezet prédája minden megbetegedésnek, elsősorban a tuberkulózisnak.

Csináltak-e már statisztikát a társadalombiztosítónál arról, hogy hány kezelt nőnél van az előzményekben abortusz, illetőleg méhgyulladás, ami valószínű összefüggésbe hozható mostani leromlott állapotával? Mennyi táppénz, mennyi elvesztett munkanap és legnagyobb részüknél soha helyre nem hozható testi leromlás.

A nő a munkaképes társadalom fele. Ha őt nem tekintjük, csak a gyermeket, a jobb, egészségesebb, jobban ellátott gyermek érdekében kell a születésszabályozás. Vájjon ki tud felnőtt élete minden esztendejében gyermeket a világra hozni, illetőleg minden évben újabb gyermeket ellátni, fölnevelni. A férfitől felelőtlenül világba küldött, a nőtől nyomorban kiviselt, hamarosan sorsára bízott gyermek a mai helyzet következménye. Ez terheli szociális intézményeinket. Ez, ha életben marad is, talán mégsem kívánatos a folytatás?

Kívánt és vállalt gyermekeket akarunk, akiket lehetőségeinken túl föl is akarunk nevelni. A statisztika mutatja: mihelyt a gazdasági lehetősége megvan, több gyermek születik, mint rossz gazdasági esztendőkből. Nem törvényes rendelkezésre és nem hazaszeretéből; nem hinném, hogy szültek és neveltek volna már gyermeket államrezónból. Ám tessék megmutatni: van még gyermek ellátatlan, van gyermek örökbeadó, tessék fölnevelni kötelességtudásból.

Az ösztönök dolgoznak, keserű kényszerűség az ösztöneinket féken tartani. Avagy tényleg azt hinnék az államkormányzó fejek, hogy az ölelkezéssel a nemi élet be van fejezve; hogy gyermek utáni vágy nincs, vagy nem elég erős? Hiszen akkor a „legjobb körökben”, vagy például orvosi családokban, ahol a mai lehetőségek szerint tisztában vannak a fogamzás megakadályozásával, nem volna gyermek?!

Ha ösztöneink nem dolgoznának, paragrafusoktól és államrezóntól ugyan kihalhatna mindenik állam.

Tessék a paragrafusokkal a valóságos életet követni és anynyiban befolyásolni, amennyiben ez a népességnek tényleg javára válik. Hogy a művi abortuszt tiltó szakasz csak az ellenőrizhetetlen és minden egészségügyet megcsúfoló, kényszerű beavatkozásokat idézi elő, azzal nyíltszemű ember tisztában van. De nehéz lelkiismeretre venni azokat a hullákat, amiket napról napra lát az orvos a boncolószobában, minden kórházban és minden város-

ban, fiatal, széptestű, vérmérgezésben elpusztult nők, tilos műtét után. Magyar statisztikát megközelítően sem adhatunk. Németországban évente egymillióra becsülik a tiltott műtétek számát, és 5%-ra a halálozást!

Jogi szempontból pedig nincsen az orvosnak mentsége, még ha súlyos megbetegedésnél kényszerül is művi abortuszt csinálni. Ha nem jelentik föl és nem ítélik el, akkor ez tisztára szerencse dolga, esetleg zsarolásnak van kitéve utólag azok részéről, akiknek érdekében a beavatkozást végezte (díjtalan karitatív műtét-nél is). A törvény betűje minderre a visszaélésre módot ad, betegségnak, lelkiismeretlenségnek, csalásnak, zsarolásnak a melegágya.

Orvosi indikáció nem mentesít a művi abortusz Btk. következményei alól. Be nem tud az orvos, tanácsa mellé például szív-bajos betegének, akinek nem szabad teherbe esnie, útmutatást sem adni, hogy miként éri ezt el. Sok orvosprofesszortól jött már el beteg azzal a válasszal: hát vigyázzon.

Orvosképző egyetemeken az anticonciensek használatát, különböző hatásmódját, indikációit nem tanítják. Tudományos munka ezen a téren nem folyik, orvosgenerációnk a saját, illetve a páciensek kárán tanulja meg azt a keveset, ami idővel ráragad.

Első dolog a profilaxis. Ilyen fontos népegészségi kérdésben, nemzetgazdasági vonatkozásaiban kiszámíthatatlan károkat okozó folytonos veszteségben szemhunyasnak, hipokrizisnek helye nincs. Tessék képmutatás nélküli orvosnevelést lehetővé tenni. Az orvosok nem a saját jószántukból állnak földre nemtörődomséggel emberi életek kockáztatásánál: összeütközésbe kerülnek a törvénnyel vagy a saját meggyőződésükkel.

Tiszta helyzetet csak: korlátozás nélkül lehet teremtetni. Sine qua non a művi abortuszt tiltó törvényszakasz teljes törlése. Ezzel egyidejűleg az anticonciensek forgalombahozatalát tiltó rendelet felfüggesztése. A törvényes akadályok megszüntetésével egyidejűleg ambuláns rendelőintézeteket kell fölállítani, ahol ingyenesen és a mai lehetőségeink szerint legjobban megtanítják a (rászorulókat az anticonciensek használatára.

New Yorkban, a 14. uccában, a szegénynegyedben működik immár 8 éve egy ilyen orvosi ambulatórium teljesen díjmentesen. A Birth Control League tartja fenn. Igen jó orvosi munkát végeznek, igen használható statisztikát gyűjtöttek..., nem csökkentették a népesedést.

Hasonló ambulatóriumok működnek több nyugatenirópai államban, Ausztriában, Német országban, Hollandiában és 'egyre többet állítanak föl. Működésükről, eredményeikről pontos adatok számolnak be.

Komoly hozzáértéssel és a szexuálhigiéne, szexuálfiziológia elemi tételeinek közkinccsé tételével sok önzés és tudatlanság okozta testi-lelki nyavalyát lehetne kevesbíteni. Igen művelt embereknek is, ha házassági tanácsadásra kerül sor, azonos okokra, elemi tudatlanságra bukkanunk, és a jobbik eset még, ha az illető tud tanulni a saját kárán, mert hisz a legtöbb ember még azon sem tanul.

Az orvostovábbképző nagyhetet pedig föl kell kérni, hogy ezt a kérdéskomplexumot — most már csak orvosok részére — tűzze

ki tárgysorába, valamint hatásköre alatt álló intézeteikben az irányítói kutató munkára adjon impulzust és lehetőséget.

A törvényes akadályok elhárítása után meg kell indulnia egy céltudatos építómunkának egy jobb jövőért, egy jobb, új generációért, felelőtlenség kiküszöböléséért, a boldogabb anyáért.

Dr LINHARDT ALFRÉD

orvos:

A születések szabályozásának kérdése kényes és nehéz téma, amelyet a társadalom — akárcsak az egyén —, tabu-nak tekint s azt hiszi, hogy ha a tudat alá számúzi, úgy az nem is létezik, holott az ilyen tudat alá számúzott gondolatok betegítik meg az egyént és teszik (betegé az egész társadalmat. Örömmel üdvözlöm tehát azokat, akik freudi értelemben a társadalom „tudatalatti”-jából felszínre hozták e témát, de egyúttal — szerénytelenség vádja ne érjen —, mint *polgári mentalitású orvos* a prioritásért is jelentkezem, mert én már 1916-ban azt írtam, hogy a főnálló törvény hibás és célszerűtlen (hisz nem menti meg a magzatot, sőt az anyát is megöli), és igazságtalan, mert csak a nőt sújtja, míg a szerelmi tettetést és fölbujtót futni engedi.

A magzatúzás ellen nem fegyházzal kell harcolni, hanem *először: ki kell küszöbölni azt a társadalmi fölfogást, hogy a házasságon kívüli szülés becstelenség*, mert az anyaság szent misztériuma semmi körülmények között sem lehet becstelenség, amiképpen az anyaföld sem becstelen, akár vadkörtét, akár császárkörtét érlel méhében; *másodszor: hivatalos bizottságokat kell állítani mindenütt, ahova minden teherbe esett nő a legnagyobb bizalommal fordulhat segítségért, mert a bizottság tagjai a legszigorúbb titoktartás mellett döntenek a magzat sorsa fölött, ha a nő attól akár testi, akár „lelki” bajai miatt szabadulni akar.*^f A „szociális indikáció” fogalma akkor még nem létezett és így én „lelki bajok”-nak neveztem.)

E bizottságokban két orvos mellett legyen ott egy bíró és egy közjegyző, vagy más, az állam által kijelölt egyén, akik a testi bajokon kívül a „lelki” bajokat is mérlegeljék, mert állítom, hogy ezeknek 98%-a anyagi kérdéseken alapszik. Ha a nő, akit leendő gyermekének apja minden támogatás nélkül cserbenhagyott, azt látja, hogy nincs elhagyva, mert az állam kinyújtja érte védő karját, és ha látni fogja, hogy a becstelenség vádja sem éri őt anyasága miatt, úgy ezer nő között kettő is alig lesz, aki szabadulni akarjon magzatától. Ha mégis, ám sújtja ezeket a törvény hatalma, bár ha igazságos akarok lenni, úgy ki kell mondanom, hogy senki sem jogosult a nő teste fölött rendelkezni, csak maga a nő, és meg vagyok róla győződve, hogy ha ez az elv uralkodnék is, egyetlen szüléssel sem lenne kevesebb, mert a természet oly hatalmas erővel gondoskodik a fajok fönnmaradásáról, hogy emberi kéz beavatkozása egyenesen nevetséges kicsinyesség, és számba sem jöhet.

Viszont a mai helyzet tűrhetetlen, mert a nőt anyaságra kényszeríteni annyiszor, ahányszor a véletlen szeszélye akarja és még ráronni az élet- és létfenntartás ezernyi munkáját, amelynek súlya alatt egy férfi is összeroskadna, és mindezek tetejébe még a becs-

telenség halálos ítéletét is, vérlázító igazságtalanság. Emellett a nyakra-főre való szülés legyengíti a családanyát, ami a meglévő, gyermekek rovására megy, de megsínyli a családfő is, mert a folytonosan lebetegedő nő és kicsinyeivel vesződő anya képtelen a mai viszonyok közt a háztűzhely egyensúlyát fönntartani, ami megint bénítólag hat a férfi munkaerejére, és az így megnyomortított férj idő előtt kidől és végül az állam sínyli meg dolgozó adóalanyainak pusztulását!

Egy rettenetes circulus vitiosus ez, amelynek senyvesztő körforgásából valóban csakis erélyes állami beavatkozás vezethet ki, és pedig úgy, hogy sürgős anyagi támogatást nyújtson az állam, javítsa hathatósan a közegészségügyet, nyújtson megélhetést minden egyes polgárának, nivellálja az aránytalan vagyoni viszonyokat, niert csakis ilymódon nyerhet életerős polgárokat, s nem pedig úgy, hogy világra jönni kényszerít 200.000 életet, amelynek fele elpusztul igen rövid idő alatt — hisz nálunk még disznók elé öntik a fejecskét —, másik feléből pedig legnagyobbbrészt élete végéig beteges pária lesz meg börtön- és tébolydatöltelék.

Meg kell reformálni még a törvényt úgy is, hogy a férfi is büntettség, mert *ő a fölbujtó*, ha nem is szóval, de *azzal a tetével*, hogy akkor hagyja cserben a nőt, amikor az legjobban rászorul a támogatásra, hisz közismert tény, hogy a legtöbb viszony akkor szakad meg, amikor a nő közli a férfival, hogy anyának érzi magát. De ha a férfit is bevonjuk e téren a közvetlen felelősség körébe, úgy a nemi élet terén és a magzatok javára önmaguktól rendeződnének a dolgok. Tűrhetetlen igazságtalanság, ha ja nemi élet terén nagyobb önuralmat és önmegtartóztatást követelünk a nőtől, mint amennyivel mi férfiak rendelkezünk. Nincs jogunk büntetni a nőt, mert szeretni merészelt, főleg nincs jogunk egyedül csak őt büntetni, ha nem akarja a következményeket — főképpen annak erkölcsi és pénzügyi terhei miatt — egyedül viselni és ha már büntetünk, úgy büntetnünk kell a szerelmi tettestársat is!

Mind e reformnak az lenne a következménye, hogy a férfi is komolyabban venné a nemi életet, a páter incertus fogalom pedig elenyésződnék. Azon esetekben, midőn az apa mindenképpen bizonytalan, mert maga a nő sem tudhatja pozitíve, hogy ki az apa (mert egyik mensesétől a másikig több férfivel érintkezett), helyesebbnek vélem, ha a törvény nem a nő által megjelölt férfit marasztalja el az apaságban, hanem vagy mindannyit (amikor is egyre-egyre kevesebb teher esik), vagy egyiket sem, hanem kártéríti az anyát abból az adóalapból, amelyet úgy teremt meg, hogy minden férfi, aki bizonyos időn túl nem nőült, minden nő, aki vagyonnal rendelkezik vagy önálló keresete van és bizonyos időn túl férjhez nem ment vagy gyermeket nem szült, nőtlenségi, illetve hajadonsági adót fizet.

Látjuk tehát, hogy a meglévő törvény revízióra szorul, mert nem képes sem a magzatot megmenteni, sem az anya életét, mert önérzetes, jellemes nő nem tud megalkudni lealázó helyzetével és önmagával együtt elpusztítja a benne csírázó életet is. Ha az újságokban öngyilkos nőkről olvasunk, ezeknek 90%-a emiatt válik meg az élettől. És mind értékes nő az ilyen, legyen az cseléd, gépíró vagy dáma, önérzetes, finomlelkű és érzékenyszívű nő az égtől-egyig. Viszont a férfi sorsa is nehéz. A mai fiatalság a küz-

delmes életviszonyok miatt visszariad a családalapítástól és kisebb-nagyobb nemi kalózkodásokkal kénytelen életét leélni. Ezért burjánzik az úgynevezett szabadszerelm! Adott helyzet, amellyel számolni kell; nem lehet fejünket struccként a homokba dugni. Farizeuskodva azt mondhatnám, mint a többiek, hogy a világ ma erkölcstelenségben tobzódik, de mint gondolkodó, aki az okokat kutatom, azt látom, hogy ez az egész „erkölcstelenség”-nek kikiáltott élet nem más, mint a lebírhatalan vezérszötnök: a fajfönntartásnak hatalmas nyilvánulata! Az Élet a maga módján lebírija, kigúnyolja a halált és minthogy ma a levegőben él annak a tudata, hogy százezrével pusztul a férfi, minden nő öntudatlanul, ösztönszerűleg éjjel-nappal erre gondol, minden nő öntudatlanul, ösztönös módon retteg a meddőségtől s igyekszik az anyaság ősi ösztöne parancsának engedelmeskedni.

Aki megérti e parancsot, annak arra kell tehát törekednie, hogy megkönnyítse a világra születendő embermilliók világra-jutását, hogy eltakarítsa az útból a gátló akadályokat, s ha ez a gátló akadály ma ebben a tételben kulminál: „Becstelen és erkölcstelen az a nő, aki házasságon kívül gyermeket szül”, úgy e rettenetes férfi-tömegpusztulás után el kell törölni, vagy föl kell függeszteni e tételt!

Amíg azonban ez meg nem történik, az államnak cselekednie kell, a fönnálló törvényt módosítani, mert mindig nagyobb nyereség a társadalomnak egy élő nő, mint egy magzatostul halott anya! Márpedig mindennap halnak az anyák, ki méregtől, ki Dunában, ki piszkos kezek miatt szepszisben, és ezeknek koporsója mellől oda kell kiáltanunk az illetékeseknek: A Törvény élve maradt, a Törvény él! A magzat életét ugyan nem, de a Törvényt azt megmentettük, mi, szigorú orvosok! Megmentettük! Csak íme az anyák halnak bele!...

Dr PIKLER LÁSZLÓ

gyermekorvos:

A jelen an két célja, hogy *a fogamzásgátló eljárások ellen irányuló állami beavatkozás megszüntetését* és *a terhesség adott esetben való megszakításának lehetőségét megvitassa*. Látszat szerint tehát a magyar *neomalthusiánus-mozgalom* megindításáról volna szó. Ismeretes módon a malthusiánus tanok a *túlnépesedés* elméletét tanítják. Ezen fölfogás hívei azt hiszik, hogy a túlnépesedés nyomorra vezet, amely ellen a születések csökkentésével lehet védekezni. Egy német orvos-pap, *Süssmilch* 1741-ben népese-désstatisztikai vizsgálódásai során még azt állította, hogy a népese-dést isteni törvény, isteni gondviselés irányítja. Nem egészen 60 évvel később, 1798-ban, egy angol pap, *Malthus* a természet előrelátó bölcsességét már kétségbe vonta, mondván, hogy a föld nem képes a túlságos mértékben szaporodó emberiséget ellátni. Valóban, ha *Európa népese-dését* néhány számmal megvilágítjuk, föl is merülhet bennünk a túlnépesedés gondolata. Európa lakosága, amely Krisztus idején még csak 30 milliónyi, 1870-ben megtízszereződik, meghaladván a 300 milliót. S még inkább hihetnők, hogy a föld kicsi lett az emberiség számára, ha tekintetbe vesz-zük, hogy a következő 30 évben ez a 300 millió lakosság ismét

100 millióval szaporodott, 1900-ra elérve a 400 milliót! Európa lakossága a világháború után, 1920-ban csaknem 450 millió! Újabb 7 év alatt újabb 40 millió lélekkel szaporodott, vagyis körülbelül annyival, amennyi a mai egész Franciaország vagy Olaszország népessége! Ez alatt a hét szűk esztendő alatt Magyarországnak 1920-ban alig 8 milliónyi lakossága csaknem félmillióval szaporodott meg. *A szaporodást a legvéresebb háborúk sem akadályozzák meg*, hiszen Európa háborús halottainak száma a 19. században „mindössze” 14 millió. Ilyen módon mindenesetre nemigen lehet jogos a népesedés tempójának csökkenésén aggodalmaskodni. Azonban ellenkezőleg, *a túlnépesedésben sem kell szükségképpen veszedelmet látni. A nyomor okát a szocialista szerzők nem is a túlnépesedésben látják, hanem a hibás társadalmi struktúrában.* Így mindenekelőtt *Godwin, Marx, Engels, Liebknecht, Bebet* ugyancsak *hevesen kritizálták a túlnépesedés elméletét*, amely az igazságtalan társadalmi berendezkedés mellett viszonylagosan érvényes csupán, de amely mindenesetre téves, ha egy *biológiai* momentumot akar felelőssé tenni a *szociális-gazdasági* ok helyett. De nem fogadják el Malthus elméletét jelentékeny polgári szociológusok sem, mint *Oppenheimer* vagy *H. George*.

A tőkegazdálkodásnak immanens jelensége a munkanélküliség, amely azonban magának a polgári társadalomnak biztonságát is fenyegeti. Ezért, és mivel a szociális terhek a termelést jelentékenyen drágítják, anélkül hogy a racionalizált termelés mellett a szaporodó emberanyag értékesíthető volna, *polgári oldalról keletkezett a születésszabályozás gondolata. S ez egyszerű elismerése annak, hogy az adott termelési rendben kevesebbet ér a születendő ember, mint az általa elfogyasztandó jószágmenyiség.* A születések csökkentésének orvosi propagátorai, akik Malthus könyvének megjelenése után 80 évvel ligákat alapítottak a túlnépesedés ellen, ugyancsak a fenti szociál-ökonómiai tényekre voltak tekintettel. Azonban Drysdale és a többi angol noemalthusiánus orvos előtt, sőt Marx előtt, 1805-ben Oh. Hall angol orvos azt hirdette, hogy helytelen *társadalmi* berendezkedésnek szükségképpeni következménye a nyomor, amelyet csak *harccal* lehet megszüntetni.

Eszerint tehát valóban be kell látnunk, a születések csökkentése, a *Kahn* által „nemzetközi szülési isztrájk”-nak nevezett jelenség merőben *defenzív* jellegű. Orvosi szempontból egyébként is vitatható, ahogy vájjon biológiai funkcióinkat idomítsuk-e a termelési feltételekhez és ne utóbbiakat az előbbiekhöz. A születések szabályozása hol csökkentést, hol emelkedést jelent s éppen azt jelenti, hogy a *tömegeknek mindenkor ki kell szolgálni a termelés érdekeit.* A jelenlegi viszonyok sem a család szaporodását nem engedik meg, sem a csökkentését. A születések csökkenése, a szülés-sztrájk *defenzív* jellegű ideges reflex, amely a társadalmat egymaga nem változtathatja át. Kutathatunk nemcsak gazdasági, hanem morális vonatkozások után is. Egyáltalán nem csodálkozunk azon, ha az anyák, akik mindenképp mellett szívesen is szülnének, *szeretik a meg nem születető gyermekeiket is*, akikre a társadalom minden felelősségérzet nélkül *áthárítaná az elmúlt és az elkövetkezendő háborúk terheit.*

Egyesek kérdezik, hogy — ha mindez igaz is —, mennyiben

orvosi kérdés mindez. Hiszen az orvos a meglévő és a potenciális élet hivatásos védelmezője. Nos, mi azt állítjuk, hogy a társadalom megköveteli a kényszer-anyaságot, anélkül hogy a jövő generációról gondoskodna. *Magyarország száz halottja közül csaknem 40 halott gyermek.* Az összes koporsók jó negyedét csecsemőkre méretezik, jó harmadát olyanoknak, akik csak az iskola kapujáig jutottak el. Az összes halottak jó egynegyed része a produktív életkorban hagyja el a társadalmat. 100 halott közül annak csak egyharmada érte el a hatvanadik évet. Ám ez — mi orvosok mondhatjuk —, *nem a természet rendeltetése:* a társadalom nem becsüli meg az életet.

Egy debreceni nőgyógyásztanár írja: „A gyermek világra-jövele „örvendetes esemény”. Kivált, ha fiú születik. Aki nemcsak a fajnak, hanem a családnak is fönntartója. Az államnak adófizetője, védelmezője. Érthető, hogy a modern államok a gyermeket fogamzása percétől tulajdonukul tekintik. *Életét védelmezik.*” S néhány év múlva, midőn ezen írás évében fogant debreceni gyermekek az iskola első osztályához jutnak, egy másik debreceni egyetemi tanár megállapítja, hogy három gyermek közül kettőnek *még csak külön ágyacska sem jut,* hogy első elemistáknak csaknem 4%-a aktív és csaknem 17%-a inaktív tüdőbajos. Hogy 2—4%-a vérbajos. Hogy *a gyermekek 31.4%-a elvetesedik gondozás híján!* Megdöbbenéssel olvassuk a miskolci és a gyulai orvosok szívettpő jelentéseit is a jövő generáció egészségügyi állapotáról és szociális viszonyairól. *Minő felelőtlenség a terhességeket kikényszeríteni s egyidejűleg a népegészségügyi kiadásokat, az anya- és csecsemővédelmet a minimum alá csökkenteni!*

Íme, a kérdés így áll a gyermek szempontjából és ez eldönti a mozgalom jogosságát, ha a társadalomgazdaságtani szempontokat egyébként problematikusnak tartanok is. Nemcsak a társadalom, nemcsak az anyák kérdése mindez, hanem a gyermeké is. Amíg minden ötödik csecsemő elpusztul és amíg évente 40—50.000 csecsemőhullát kell temetnünk, a szaporodás szabályozása elsősorban a halálózások csökkentését követelné. A szobanförgő népesedéspolitikai reform követeléséhez tehát nem rosszul fölfogott elméletek, hanem az élet kényszerűségének nyomása miatt kell csatlakoznunk.

Dr SCHÖNSTEIN SÁNDOR

orvos:

A születésszabályozás kérdése már nagyon régóta foglalkoztatja az embereket, de még soha sem volt olyan hallatlanul fontos és aktuális probléma, mint ma, a kapitalizmus súlyos krízisében, a gazdasági nyomorúság, az óriási méretű munkanélküliség idejében.

A kapitalizmusnak ebben a korszakában, 1930 december 31-én jelent meg a házassággal foglalkozó pápai enciklika, amely a terhesség megszakítását — akármilyen korai szakában történik ez a terhességnek — gyilkosságnak bélyegzi. A fogamzás megelőzését ugyancsak súlyos bűnnek deklarálja. „Minden olyan beavatkozás, amely által az emberek akarata szerint a nemi aktus megszüntetik attól a természetes föladatától, hogy új életet eredmé-

nyezzen, Isten és a természet törvényeibe ütközik és akik ilyen csinálnak, lelkiismeretüket súlyos bűnnel szennyezik be.” Ugyanazon oldal: „A nemi érintkezés még” törvényes házastárssal is megengedhetetlen és erkölcstelen, ha közben a gyermeknemzés elé akadályokat gördítenek. Ezt csinálta Onan, Júdás fia és ezért ölte meg őt Isten.”

Ezzel szemben „A szexuális reformokért küzdő világszövetség” („Weltliga für Sexualreform”) 1927. évi kopenhágai kongresszusán, amelyen jól ismert tudósok, orvosok, jogászok, pedagógusok vettek részt, a következő határozatot hozta:

1. *A szövetség a születések szabályozását eszköznek tekinti, amely által az utódok száma a szülők és gyermekeik gazdasági ereje és egészségi állapota szerint szabályozódjék.*

2. *A liga továbbá eszköznek tekinti a születések szabályozását arra is, hogy a nemzésre alkalmatlan házaspárok a nemzéstől önként visszaléphessenek.*

3. *Az egészséges gyermek születését egyik világnézet sem utasíthatja vissza. Az egészséges gyermek azonban csak megfelelő gazdasági föltételek mellett maradhat egészséges.*

4. *A születések szabályozásának keresztülvitelére a tanácsadók hálózatát kell kiépíteni, városban és falun egyaránt, ahol mindenki tanácsot kaphat és megfelelő szert, lehetőleg a szociális biztosító intézetek közreműködésével. Ezen tanácsadók egyúttal igyekeznek tudomást szerezni a mindenkori legjobb antikonceptikumokról és a legújabb és legjobb módszereket ismertessék a többi orvosokkal is.*

5. *Az orvostanhallgatók szülészeti kiképzését ki kell szélesíteni olyan értelemben, hogy a születésszabályozás korszerű technikájáról kioktassák őket.*

6. *A liga alapvető álláspontja, hogy a terhesség megszakítása mindig csak meghatározott orvosi, szociális és eugenetikai okokból, mint szükségrendszabály jöhet számításba. A liga a célszerű születésszabályozásban (fogamzás megelőzése) éppen olyan hatásos módszert lát a terhesség megszakításának megelőzésére, amelynek számára egyébként büntethetlenséget követel, ha az gazdasági vagy egészségügyi okok alapján történik. A liga a hozzá nem értők által végrehajtott abortuszt elítéli.*

A születésszabályozás kérdése körüli harc jelenleg Németországban tombol legjobban. A német büntetőtörvénykönyv 218. szakasza így rendelkezik: „Az a terhes nő, aki magzatát szándékosan elvetéli, vagy az anyaméhben megöli, öt évig terjedő fegyházzal büntetetik. Ugyanezek a büntető rendszabályok alkalmazandók azokra, akik az elvetélés eszközeit szolgáltatták, avagy alkalmazták rajta.”

Ezen szakasz ellen harcolnak mindazok, akik a célszerű születésszabályozási szociális, egészségi, eugenetikai okokból megengedhetőnek, sőt szükségesnek tartják.

Különös aktualitást adott a kérdésnek az, hogy nemrég két stuttgarti orvost, Friedrich Wolffot és Kleinle asszonyt letartóztatták és bebörtönözték, mert egyes esetekben elősegítették, illetve végrehajtották az abortuszt. Azóta Wolffot magas kaució ellenében, Kleinle asszonyt éhségsztrájkolás után ideiglenesen szabadon bocsátották, az eljárás azonban folyik ellenük. Sőt orvosi rendelőjükben tartott házkutatás után följegyzéseiket is

lefoglalták, így több mint 100 nő került a hatóságok kezei közé. Ezeket a nőket szörnyű kellemetlen helyzetbe hozva, sokszor kényszerrel, vallomásra bírták és ellenük is folyik az eljárás.

Maga Friedrich Wolff kiszabadulása után így nyilatkozott: „A mi stuttgarti pörünk eddig nem tapasztalt módon megmozgatta az embereket és fölsorakoztatta a frontokat a 218. szakasz mellett vagy ellen. Köztudomású tény, hogy minden évben egymillió német nő menekül az abortusz segítségéhez és válik ezúttal „büntetessé”. Tény az is, hogy minden évben automatikusan 15—20.000 ezer német nő, hozzá nem értők beavatkozása következtében, kínok között fetrengve, gyermekágyi lázban pusztul el, vagy elvérzés következtében hal meg, mert egy esztelen és hatástalan paragrafus megkötötte az orvosok kezét. Az is köztudomású, hogy ez a halálpáragrafus a szegények legszegényebbjai közül szedi legtöbb áldozatát. Ezért harcolunk mi a stuttgarti pörünkben leginkább a „szociális indikáció” megengedéséért. Mi felelőtlennek tartjuk, hogy egy négygyermekes munkanélküli nő még egy ötödik gyermeket is hozzon a világra, különösen, ha — ami oly gyakori — maga is betegségben szenved, amely a nehéz munka, élelemhiány, rossz lakásviszonyok következtében csak súlyosbodik.

Rengeteg az olyan esetek száma és magam is nagyon sokat tudnék fölsorolni, amelyre mindenki, aki nem embertelen dogmák, nem elavult paragrafusok szerint dolgozik, hanem belátása és lelkiismerete szerint, ugyanazon feleletet adná, mint én. Lehet, hogy a paragrafusok nevében elítélnék majd bennünket. „A nép nevében* — ha e három szó egyáltalán jelent még valamit — máris föl vagyunk mentve.”

Végül álljon még itt három szám: A porosz országos egészségügyi hivatal statisztikája szerint Németországban évenként 60.000 magzatelhajtás jut az orvosok tudomására. Átlagosan 10.000 nő hal meg szakszerűtlen beavatkozás következtében és kereken 50.000 azon nők száma, akik ezáltal hosszantartó, komoly betegségeket szenvednek.

A tények és számok mindennél meggyőzőbben beszélnek.

N. Dr SCHWARCZ SÁRI

kórházi főorvos:

Dr Totis előadásához, mint nő és mint szocialista orvos, a következőket akarom hozzáfűzni:

Tévedés volna azt hinni, hogy mi elkeseredett ellenségei vagyunk az állami kényszerszülésnek, ami egyúttal azt is jelenti, hogy hívői és propagálói vagyunk az abortusznak. Ellenkezőleg! Minden nőnek legerősebb és legősibb ösztöne az anyasági ösztön, amelyet éhség, nyomor és a gyermek jövőjének bizonytalansága elnyomhatnak, de ez az ösztön azonnal visszatér, mihelyt a társadalmi berendezkedés olyan lesz, hogy minden ember számára egyformán fogja biztosítani a munkát, a kenyeret és a békét.

Azonban a kapitalizmus mai kimélyülő krízisében a fokozódó munkanélküliség, lakásínség, éhbérek millió és millió asszony

számára teszik lehetetlenné azt, hogy egészséges gyermeket szüljön és fölneveljen. *A törvényhozás pedig megfosztja a nőt leg-
elemibb jogától, attól a jogtól, hogy saját teste fölött szabadon
rendelkezzen.* A kapitalista társadalom ezt a jogot részben az államhatalom kezébe teszi le, szigorúan tiltva és büntetve a magzatelhajtást és az óvszerek terjesztését és használatát, részben a törvénytelen anya és gyermek társadalmi és gazdasági üldöz-
téssé és kiközösítése által a férfitársalmon mondhatja ki a döntő szót, aki a viszony törvényesítésével teszi egyedül lehetővé az asszony számára annak gazdasági és társadalmi sérelme nélkül az anyaságot és a gyermek számára fönmaradásának lehető-
ségét.

*Addig is tehát, míg a szociális nyomort, mint az abortusz fő
indító okát megszüntethetjük,* követelni kell az abortusz szabaddá tételét, valamint az óvszerek terjesztésének szabadságát a követ-
kező okokból:

Mint *Totis dr* előadásából is láttuk, és mint az orvostudomány lépten-nyomon tanítja, a mai társadalomban az abortusszal szemben elfoglalt hivatalos álláspont következtében, a szakszerűtlen kezek által végzett abortuszok súlyos altesti bajokat, igen sok esetben halált okoznak. Az a körülmény pedig, hogy a mai társadalom a vallás és erkölcs jelszavaival gyermekgyilkosságnak bélyegzi az abortuszt, az amúgy is nehéz elhatározást még *bűntudattal is súlyosbítja,* miáltal következményes *lelki bajokat okoz.* Az abortusz szabaddátételével, értve ezalatt azt, hogy lehetőleg klánilkakon és kórházakban végeztessék el az abortusz, természetesen munkanélküliek és szegénysorsnak számára ingyenesen, a következményes testi bajokat a lehető minimumra szoríthatjuk le. A szabaddátétel törvénybeiktatása által pedig, ami a felelősséget az egyénről a társadalomra hárítja, a lelki bajoktól mentesíthetjük az asszonyokat.

Ez azonban még nem elegendő, mert *az abortusz nem öncél* és arra kell törekednünk, hogy azoknak a számát a lehető minimumra szorítsuk le. Meg kell adni minden nőnek a szabad elhatározás jogát: csak amikor teherbe jutni és gyermeket a világra hozni, ha azt a maguk és a gyermek jövője szempontjából a legelőnyösebbnek találják. E célból meg kell engedni az óvszerek használatát, azoknak kórházak, betegsegélyzők, klinikák által való ingyenes terjesztését és a legmesszebbmenő általános fölvilágosító munkával és nagyszámú szexuális tanácsadó kiépítésével elérni azt, hogy a porletárásszonyok széles rétegével össze-
mülködve, ezt a szabad elhatározást, az egyén és a társadalom érdekeinek legmesszebbmenő megvédésével gyakorolják.

Az abortusz szabaddátétele és az óvszerek szabad terjesztése mellett *gazdasági okok is* szólnak. Az abortusz következtében sérült asszonyok gyógykezelése egyrészt az államnak, másrészt a különböző betegsegélyző és biztosító intézetek pénztárainak óriási megterhelését jelenti. Németország fölismerte már ezt és ennek a ténynek kényszerítő hatása alatt határozta el magát arra, hogy tagjai számára ingyenesen óvszereiket juttasson.

A kapitalista társadalom az abortusz szabaddátétele ellen az érvek egész sorát sorakoztatja föl. Azt mondja, hogy az erkölcs-
telenség nagymértékben növekedni fog, hogy a nemi bajok

nagyon el fognak terjedni stb., és mint legfőbb érveit, az általános elnéptelenedés rémét állítja elénk. Lássuk ezzel szemben mit mond a tapasztalat? Előttünk van a Szovjetunió példája, ahol már 1917-iben, a győzedelmes forradalom után törölték a cári Oroszország törvényeit és szabaddá tették az abortuszt, egyúttal az óvszerek legszélesebb szabad és ingyenes terjesztését, Milyen eredménnyel járt ez a bolsevista experimentum, ez a szexuális forradalom, ahogy a polgári írók ezt az eseményt elnevezték? Ha a születések számát nézzük, azt látjuk, hogy *a szaporodási arányszám Európa összes államai között Oroszországban a legnagyobb.* Amíg Németországban 1000 élöre 6.7, Franciaországban 3.7, Olaszországban 10.4, Magyarországon 10.1 szülés esik, addig a Szovjetunió európai részén 26.2. És addig, amíg az egész kapitalista Európa 370 millió összlakossága évenként mindössze két és fél millióval szaporodik, addig a Szovjetunió 150 milliót kitevő lakossága három és fél millióval. Hogy erről képet alkothassunk, gondoljunk arra, hogy Oroszország egyévi szaporulata megfelel például Svájc összlakosságának.

Ennek okát abban látom, hogy a Szovjetunió nemcsak az abortuszt és az óvszerek terjesztését tette szabaddá, hanem a legnagyobb mértékben érvényesült ott *az az elv, hogy az asszony társadalmi funkciót végez a terhességgel és szüléssel, amiért neki az állam és a társadalom részéről a maximális védelem jár ki.* Ecélből a szociális intézmények óriási hálózatát építette és építi ki az államban az anya- és eseseömvédelem érdekében, lehetővé téve ezáltal az anyaság igazi céljának elérését, az *egészséges gyermekek megszületését* az anya munkaképességének csökkenése és a gazdasági és társadalmi helyzetének sérelme nélkül.

Dr SZÖLLŐS HENRIK

főorvos:

„AZ élet tulajdonképpen megoldotta ezt a problémát, de nagy kerülőkkel és rengeteg szenvedés árán. Akik a szemükkel tényleg látnak, a fülükkel hallanak, azok tudják, hogy az egyén szociális helyzetével egyenes arányban növekednek a nehézségek és a velejáró veszélyek.

De hadd mondjam el itt egy személyes élményemet, amelyet a legpontosabban megfigyeltem, minden részletének utánajártam.

Háborúelőtti esztendő, hontmegyei falu, a népe nagybirtokokkal körülzárt, szegényes, dolgos, mélyen katolikus, színmagyar kisgazda és nincsetlen napszámos. A férfiai 20—22 éves korukban házasodnak. Az egyikét nem ismerik, a remek tömzsi asszonyaik ontják a gyerekeket. De fölnevelni nem bírják, kenyér híján fölnevelkedniök nem lehet. És tényleg, az újszülöttek nagy része máról holnapra elpusztul. Egymásközött nyíltan beszélnek róla: „Örzsze az éjjel megnyomta a gyerekét!” Értve alatta, hogy véletlenül álmában ráfeküdt, agyonnyomta, de sokszor dunnával, vánkossal betemette, magyarul: megfojtotta.

Ha pedig járványos betegség lép fel a faluban — és ilyen telen, tavasszal mindig akad —, vasárnap délben fölkerekedik a

sokgyerekes asszony nép, némelyiknek a karján két-három ember-virág, elviszik a kanyarós, skarlátos, diftériás gyerekhez, mellé-fektetik, hozzádörgölik, kapja meg ez is, vegye magához a jó Isten, ne kínlódjunk itt vele. És nem egyenként mennek, lopvasurranva, de tömegesen, „jőjjön szomszédasszony, Dombiéknaál petécsiás a gyerek, vigyük oda a magunkét is”.

Ehhez kommentár nem kell. A hitelességéért felelek. Sok hónapot töltöttem közöttük, ismétlem, jók és jámborak, de nem tudnak magukon másként segíteni.

Jőjjön a közösség, az állam, a rendcsináló, törvényt osztó kezével és szabadítsa fel az így elkárhozottakat. Vagy mondja ki: parancsolom, szaporodjatok, sokasodjatok és töltsétek be a földet. És aki újszülöttnek nem jut kenyér és nem jut ruha, azt csak adjátok ide nekem. Én elgondozom, fölnevelem, minden gondját magamra veszem.

Így igen, így azután szüljenek az anyák. De nyomorra, szenvedésre, korai halálra nem akarnak, vagy csak módjával akarnak és a lassan értő törvénynek is tudomásul kell venni, hogy a nyomor, a szenvedés és a korai halál eluralkodott a földön.

II. JOGÁSZOK ÉS SZOCIOLÓGUSOK:

Ifj. dr BALÁZS DEZSŐ

ügyvéd:

Szélmalomharc.

Fiatalon elhalt barátunknak, a kitűnő szociológusnak, *Harkányi Ede* doktor (emlékének áldozok, amikor a születés-szabályozás probléma jávai foglalkozom. „*A holnap asszonyai*” című munkájában nagy adathalmazzal igazolja a kérdés orvosi, jogászai és társadalomlélektani vonatkozásait és kimutatja a túlnépesedéstől való félelemtől a család érdekéig, az egyén egészségügyi szempontjaitól a megelőzés eszközeinek fölismeréséig, milyen széles skálája van a problémakörnek. Több mint huszonöt éve, hogy Harkányi *Silencer* szellemét idézi föl, aki biológiai szempontból kimutatta „a fajfönntartás és nemzés ama törvényét, amely szerint a faj differenciálódásával arányban csökken annak termékenysége, valószínűleg azért, mivel a szövetek összetettebb volta miatt tökéletesebb szervezet több fiziológiai aktivitást követel. A kisebb születési arányszám azért nem veszélyezteti a faj fönntartását, mivel nagyobb tökéletesség kisebb halandósággal is jár együtt”. Idézi továbbá *Ribbinget*, aki kimutatta, hogy a nőnek és utódainak árt, ha a nő nagyon gyors időközökben esik teherbe.

E meggondolások igazolják, hogy biológiai törvény szól mellett, hogy túlnagy szaporaság árt a fajnak.

Huszonöt év óta azonban nagyot változott a világ, a biológiai szükségszerűségnek, a szociológiai meggondolások, a jogászai meglátások mellett kényszerű parancsszavával lép föl a gazdasági nyomorúság hatalmas ütőkártyája és lélektani föl építményével rázza meg a hipokrita társadalmi szinpad rothadt kulisszáit.

Nem elég, hogy tudjuk, hogy „végső elemzésben a fogantatás megelőzése biológiai okokból a nőre és meglévő, valamint megszületendő utódaira való egészségügyi tekintetből, a család szempontjából, úgyszintén a házasodási kedv növelése céljából néha megokolt, sőt szükséges is”, nem elég, hogy teoretikusan tudjuk, és praktikusán a magasabb szinten álló társadalom egyénei a megelőzés számtalan eszközét ismerik; nem elég, hogy a magzat-elhajtás problémáját keresztül-kasul földolgoztuk. Hiába tudjuk, hogy hétszáz év előtt halállal büntették a magzatelhajtást, de csak a férfit büntették, mert a nő állítólag sohasem volt részese a gonosztettnek; hiába tudjuk, hogy az anyának magzatelhajtásért való büntetése „aggályos, mivel egyrészt csak végső szükség okozhatja és ez a végső szükség menti is a tettet, másrészt pedig a büntetés eredeti oka nem annyira társadalmi, mint inkább vallásos érdeket reprezentál”.

Fölös leges szélmalomharc a törvénytelen gyermekekről, azok magánjogi helyzetéről beszélni. Törvénytelen gyermeknek, egyéni érdekeit tekintetbe véve, meg sem szabadna születnie. És mégis, az az anya, aki ezt a születést meg akarja akadályozni, máris büntetendő cselekményt követ el.

Szélmalomharc fölsorolni azt a számtalan érvet, amely mind azt a tételt igazolja — az anyaság ősi ösztönét mindig szemügyre véve —, hogy az az anya, aki nem akarja megszülni gyermekét, egyrészt nem lesz anyja gyermekének, másrészt sokkal nagyobb boldogtalanságot vállalt osztályrészüln a gyermek megszületésével, mint amennyi boldogságot a gyermek neki nyújthat. És a gyermek érdeke? Csak szenvedni jöhetett a világra.

Szélmalomharc arról beszélni, hogy a társadalom, az állampolgárok igazságérzetét, jogérzetét mennyire megtépázza az a tudat, hogy egyrészt a magzatelhajtás büntetése csak aránytalan kis százalékát teszi a naponta elkövetett, deliktumoknak tekintett abortuszoknak, sőt a kereteken belül is azokat a rétegeket sújtja a büntetés, ahol a gyermek sorsa a család gazdasági pozíciójának megrendülésével függ össze, másrészt az, hogy eme legintimebb, csak az egyén számára fönntartott és minden szociális vonatkozástól mentnek tekintendő funkció is külső tényezők beavatkozásával a legegényibb szabadságot sérti.

Lélektanilag a differenciáltság folytán a szexuális élet már régen — attól az időtől kezdve, hogy a párizsi időszak megszűnt — elkülönült a fajfenntartást szempontból.

Aki a főnti megállapításokat tagadja, annak ellenállását — a hipokrizistól eltekintve — csak azzal magyarázhatjuk, hogy vagy szexuális élete nincs rendben, vagy egy ideológiának, a lélekelemző orvos által jól fölismerhető módon rabja.

Minden törvényt gazdasági és lélektani szükségszerűségek és hatalmi tényezők szempontjai teremtenek meg. Az a szükség-szerűség, amely a fejletlenebb kultúra idején diktált, ma parancs-zavát nem hallathatja, tehát az alépitmény eltűnt és megmaradt társadalmi csökevényként a fölépitmény. (Vajha minden jogalkotó vagy jogi tényező, aki, illetve amely még e csökevények természetrajzával nincs tisztában, elolvassa Vámbéry Rusztem nemrég megjelent „Az élő múlt” című könyvét.) És e fölépitmény több boldogtalanságot, több szenvedést jelent, mint hasznot.

Kezdve a magzatelhajtás büntetésétől egészen a fogamzás elleni szerek hirdetésének eltiltásáig, számtalan rendelkezés vet gátat a szexualitás zavartalan és biztonságot nyújtható kiélési lehetőségeinek. *E gátakat megindokolni nemcsak a magasabbrendű kritikai elme, de a józan ész előtt sem lehet.* Jogásznak, orvosnak, pszichológusnak, pedagógusnak, társadalombölcselelőnek kell összefognia hatalmas kultúrmunkára egy jobb, egészségesebb, fölvilágosultabb, becsületesebb, tisztábban gondolkodó generáció érdekében, hogy mindenki maga határozhassa meg akar-e gyermeket vagy sem és saját teste fölött mindenki maga rendelkezessen. Alig van állam, ahol az öngyilkosokat megbüntetik, de sehol sem büntetik azt, aki a kellelénél, a megengedett-nél többet eszik és elrontja a gyomrát, az állami omnipotenciának nem szabad akkor, amikor más érdekei sérelmet nem szenvednek, az egyéni élet intimitásaiba beavatkoznia.

Minden törvényt *legális úton*, újabb törvényhozási akcióval

lehet és csakis ily módon szabad megváltoztatni, de ahhoz az kell, hogy a törvényalkotó tényezők akarata egy legyen a társadalmi fejlődésnek a tudomány és gyakorlat által megkívánt imperatívuszaiával.

Dr GRÜNBERGER EMILNÉ:

Bizottságra van szükség, amely a nemi nyomor leküzdésére a következő teendőket szervezi meg:

1. Rendezzenek sorozatos *előadásokat*, amelyeken a közönség-tájékoztatók nyer a nemi anarchia ellen való védekezési lehetőségekről és az erről létező irodalomról.

2. Indítsanak *nők és anyák számára tanfolyamokat*, amelyeken az egészséges anyaságra és nemi életre oktatnak.

3. Szervezzenek tanfolyamot, esetleg munkaközösséget, amelyen *a gyakorló orvosokat* ebben a kérdésben tájékoztatják, azaz egy közös alapra hozzák.

4. Állítsanak fel annyi *házassági tanácsadót*, ahány megbízható vezető és hely erre a célra rendelkezésre áll.

5. Igyekezzenek a munkásmozgalom segítségével *a betegsegélyező pénztáraknál* elérni azt, hogy ezek a tanácsadók utasítására minden rászorult tagnak — az orvosi indikáció alapján szükségesnek mondott művi beavatkozásnak az intézeti vagy kórházi költségét viseljék.

Továbbá a tanácsadók utasítására adjon a betegsegélyező pénztár *óvszereket*, a jobban kereső biztosítottnak önköltségi áron, a kifizetésűeknek pedig ingyen.

6. Alapítson a bizottság *házassági békéltetőbizottságot* (Ehe-sehlichtungsstelle) a sok házassági perpatvar és válásoknak a megelőzésére.

KENDE GYÖRGY:

1.

Nemcsak az a probléma, hogy a terhesség megszakításának mik az indikációi, hanem tekintettel kell lenni arra a szerencsére sokkal nagyobb számú esetre is, amikor a terhesség nem szakítat meg, hanem a természet rendje szerint folyik végbe. Amennyire igaz, hogy az abortushoz folyamodás okai közt szerepel az, hogy az anya és gyermek szülés után milyen körülmények között élnek, úgy nem kevésbé fontos a prenatális állapot sem, mert „az iparban, valamint némely más vállalatban foglalkoztatott gyermekek, fiatakorúak és nők védelméről” szóló 1928. V. te. rosszakarátú alkalmazása kétségbejítő helyzetet teremthet.

A helyzet ugyanis az, hogy a tapasztalat szerint a főnök női alkalmazottjának fölmond, mihelyt a terhesség kétségbevonhatatlan külső jelei mutatkoznak, különösen ha a várandós nő egy-egy napig talán időnkint betegeskedik is és megerőltető munkáját nem bírja ugyanolyan tempóban, mint eddig. Ez a fölmondás

olyankor érkezik, amikor a nőnek anyagi és lelki szempontból a legkiegyensúlyozottabbnak kellene lennie és amikor a terhesség már annyira előrehaladt, hogy azt praktice már nem lehet megszakítani. A fölmondásra azért van mód, mert az idézett törvény és a rávonatkozóan 1931 január 28-án kiadott 150.443/1930. K. M. sz. végrehajtási utasítás szerint: *a)* a szülés előtti 6 hét alatt tilos foglalkoztatni a nőt és szülés után 4 hétig: orvosi bizonyítvánnyal szintén elmaradhat; *b)* a szülés előtti és utáni 6—6 hétre fölmondani nem szabad; *c)* ha a szolgálati szerződés kifejezetten meg nem állapítja, akkor erre az időre munkabér nem jár.

Tekintettel arra, hogy a terhesség kétségbevonhatatlan külső jelei az ötödik hónapban jelentkeznek, a főnök — ismerve a fönti rendeletet — nem várja be a 6 hetes tilalmi időt, hanem részére kellő időben az alkalmazottat elbocsátja. A sokat hangoztatott fajvédelem tehát abban nyilvánul meg, hogy a nő vagy a tiltott műtéthez folyamodik kellő időben, ami büntetendő cselekmény, — vagy folytatja a terhességet, amely esetben elveszíti állását és úgy magát, mint gyermekét a legnagyobb nélkülözésnek teszi ki!

Ennek a lehetetlen helyzetnek megváltoztatására kell tehát törekedni, mégpedig a következő alapelvek szerint:

1. Női alkalmazottnak a terhesség kezdetétől a szülés utáni 6 hét leteltéig fölmondani nem lehet.

2. Egyetlen kivétel, ha az alkalmazott valamilyen kriminális ügyet követett el; de ez esetben is csak bírósági döntéssel lehet munkájából eltávolítani.

3. A munkától való távolmaradásra álljon fenn a munkaadónak az a kötelezettsége, hogy az alkalmazottnak betegsége esetén 6 hétig teljes fizetése jár, anélkül, hogy ez az OTI, illetve MABI táppénzre és szülési segélyre vonatkozó kötelezettségén változtatna.

(A táppénz a 3 hónap védelmi idő alatt 60, illetve 70%, azonban a munkaadó részéről ehhez a javaslat szerint hozzájövő 50% szintén szükséges, mert a kritikus időben az anyának tudvalevőleg többre van szüksége.)

4. A 3. pontban megjelölt fizetés ismétlődés esetén csak akkor jár, ha a megelőző szülés óta legalább 2 év telt el.

(Ennek a kikötésnek az a célja, hogy az egyes szülések közt szükség'es, legalább 2 éves kíméleti idő betartására szorítson.)

Avégből, hogy ezek a javaslatok törvényhozási vagy rendeleti úton megvalósíttassanak, szükséges, hogy akkor, amidőn az anyának kedveznek, a munkaadóra se jelentsenek külön megterhelést. Ezt a föntiek biztosítják is, mert

ad 1. a gyermekágy után az anya újból teljesen munkaképes;

ad 2. bíróilag elismert esetben az azonnali fölmondás joga megmarad;

ad 3. a terhesség betegségnek tekinthető és ez esetben a 6 hetes fizetés kötelezettsége amúgyis fennáll;

ad 4. az ismétlődés ritkulása a munkaadónak is kedvező.

II.

Az anketén elhangzottakból nyilvánvaló, hogy a terhesség-megszakítása ellen legeredményesebben oly prevencióval lehet védekezni, amely antikoncepciensek használatában áll. A koncep-

ció megelőzése ily módon még azzal az előnnyel is jár, hogy egészségesebbé teszi a családi életet, szabályozza a születések közötti időt, a gyermekáldást nem véletlen, hanem önkéntes elhatározás dolgává teszi és a prostitúcióhoz való folyamodást is fölöslegessé teheti férfi-oldalról.

Érdemes tehát a kontracepció kérdésével bővebben foglalkozni. Mindenekelőtt korrigálandó az a közfelfogás, hogy a születések korlátozásának ideája *Malthus* nevével kapcsolódik. Malthus 1798-ban megjelent „Laws of Population” című könyvében föllállítva ismert törvényét, bár már akkor a kontracepció ismert volt, a túlnépesedés ellen késői házasságot és a terhesség megszakítását ajánlotta. Ma már tudjuk, hogy a Malthus-féle népesedési törvény nem helytálló, a késői házasság sem remedium, az abortus ajánlását pedig az teszi érdekessé, hogy Malthus maga pap volt. Helyesen írja *dr Robinson* a birth control mozgalom pionírjairól szóló munkájában, hogy „a sors ironiája, hogy Malthust tette meg a birth control mozgalom akaratlan atyjának. Ez a pap kétségbeesve kellett hogy elfordítsa szemét művéről. Bármily tisztán látta is a korlátnélküli szaporodás káros következményét, amikor a gyógyításra került a sor, a súlyos bajra egy abszurd gyógyszert ajánlott. Malthus nem volt malthusiánus”.

A neo-malthusiánus mozgalom megindítója *Francis Place* volt, aki 1822-ben megjelent „Principles of Population” című könyvében először mutatott rá arra, hogy „a segítség egyedül a prevencióban lelhető föl”. Ugyancsak *Place* volt az, aki elsőnek ismerte föl a szociális indikációt. Őt tartják az 1823-ban megjelent „Diabolical handbill” — vagyis: ördögi röpcédula — szerzőjének. Ez az első kontraceptív információ, amely a fölvilágosítás terjesztése érdekében a reklám eszközt használja föl. *Place* itt a terhesség megelőzését a következő esetekben tartja indikálnak: alkati gyengeség, szülésre való különleges alkalmatlanság és bő gyermekáldás vagy egyéb oly okok, amelyek miatt újabb gyermeket nem tudnának tisztességgel eltartani és fölnevelni.

Annak, hogy a terhesség megelőzésére vonatkozó (kontraceptív) fölvilágosítás akkor, amikor a legrégebb írásos följegyzések majdnem négy évezredre nyúlnak vissza, még mindig nem terjedt el, három fő akadálya van: törvényekben és rendeletekben foglalt tilalmak, a theológia álláspontjának érvényesülése szociológiai megfontolásokkal szemben és az orvosok nagyrészenek járatlansága.

Az egyetemen a kontracepciót nem tanítják és a nálunk uralkodó álláspontra jellemző egy közismert szülészprofesszornak egyik előadásbeli kijelentése, mely szerint azt, hogy biztos antikongienciens nines, legjobban igazolja, hogy ő előadhat, hallgatói pedig őt hallgathatják. Eltekintve a nőorvosoktól, az általános prakszist folytatók nagyjában tájékozatlanok és még a járatosak sem ismerik az egyes antikongienciensek hatásosságának és eredményességének fokát. Elsősorban tehát az összes orvosokat megfelelő kiképzésben kellene részesíteni és adatgyűjtést és kísérleteket szisztematikusan végezni. Külföldön ez már folyik is, így 1928 végén Németországban 2 napos kurzus volt (az anyagot *Geburtenregelung* címmel *dr Bendix* foglalta össze), Angliában pedig 1930 végén a király védnöksége alatt álló közegészségügyi intézetben tartottak 10 napos orvosképzőtanfolyamot.

A kontraceptív fölvilágosításra irányuló mozgalom első erősebb megnyilvánulásai az 1914. év utáni időre esnek, főleg német, angol, amerikai és holland területen.

Angliában, amelyet szívesen tartanak maradinak, nincs és nem is volt soha törvény, amely a kontracepciót és az idevonatkozó felvilágosítás, valamint szerek terjesztését és publikálását tiltaná. 1917-ből ered Marie C. S topes asszonynak, az ottani mozgalom vezetőjének, az az elgondolása, hogy ezeket az ismereteket minden rászorulónak könnyen hozzáférhetővé kell tenni.

1921-ben ebből a célból megalakult a Society for Constructive Birth Control and Racial Progress és ugyanabban az évben nyílt meg dr Stopes férjének, Roe repülőgyárosnak adományából az első, orvosi vezetés melletti birth control-klinika, amelynek bárki páciense lehet. Az itt nyújtott tanács eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 5000 esetben, amikor a páciens a fölvilágosítás vétele előtt is magától használt antikoncepcienseket, ezek a szerek az esetek 80%-ában csődöt mondtak, míg az első 5000 olyan páciensnél, aki a kontraceptív szereket a klinika fölvilágosítása nyomán használta, csak 3% volt sikertelen. A szegényebb népesség lakta vidékekre, különösen ipari centrumokba, vándorklinikák küldettek, amelyek rendes munkájukat végezve még a helyi szervezeteket is megteremtették.

A klinika eredményes munkájának rövidesen állami elismerésben nyilvánult meg a hatása. 1926-ban a lordok háza minden tekintetben szabaddá teszi a kontraceptív fölvilágosítást és míg ez eddig magánkezdeményezés volt, addig 1930-ban az angol közegészségügyi minisztérium megengedi, hogy helyi hatóságok birth control-klinikákat állítsanak föl, azzal a kikötéssel, hogy ott csak férjes nőnek adható tanács az esetben, ha gynecológiai szempontból ez szükséges, vagy ha a szülés az egészségre káros volna. Kontraceptív szereket itt is önköltségen adnak ki. Hangsúlyozza a rendelet, hogy az ilyen tanácsadás nem tartozik az anya- és csecsemővédelem körébe és attól teljesen független intézmény. Dicséretes az angolokra, hogy a világ legelső állami birth control klinikája 1930-ban Indiában nyílt meg.

Az angol kezdeményezés óta egész sereg klinika nyílt meg, 1924 után Németországban, Ausztriában és Oroszországban is, míg Amerikában, amelyről alább részletesen szólunk, a mozgalom körülbelül az angollal egyidős. A hibás fölfogás iskolapéldája lehetne Franciaország, ahol 1920-ig a kontraceptív fölvilágosítás és a szerek terjesztése ellen nem volt semmiféle korlát. Ebben az évben a háború vérvészteségeinek pótlására igyekezve, szigorú tilalmat bocsátottak ki, aminek az lett a következménye, hogy a rendeletet megelőző évben a népesség szaporodása 159.170 volt, de már a rendeletet követő első évben 117.083-ra esett vissza, és megbízható forrás szerint 750.000 élveszületéssel szemben az évi abortuszok száma 500.000-re tehető!

Amerika példája azt mutatja, hogy főnnálló tilalmak dacára is céltudatos munkával milyen eredményt lehet elérni. A múlt század nyolcvanas éveiben a pornográf irodalom annyira elterjedt, hogy a szenátus törvényt hozott ellene. Comstock szenátor elvakultságában és a következményeket meg nem gondolva, a kontraceptív fölvilágosítást is besorozta az üldözendő obszcenitá-

sok közé, bármily komoly tudományos értékű legyen is az az információ. Ilyen körülmények között kezdte meg- az amerikai mozgalom vezető egyénisége, *Margaret Sanger* asszony fölvilágosító tevékenységét 1916-ban személyesen, majd a rövidesen megindított *Birth Control Review* folyóirat útján. Munkájában nagy támaszt nyert egy röviddel azután megindult társadalmi mozgalomban. A *Mary Dennett* által alapított „*Voluntary Parenthood League*” hármass céllal indult: a gyermekáldás ne legyen véletlen kérdése, hanem a szülők akaratától függjön; — úgy a szülők, mint a gyermekek egészségesek legyenek; — a *Comstock-törvény* megváltoztatandó.

A 48 állam törvényhozásában állandóan folyik a küzdelem az említett törvény megváltoztatásáért, így például *New York* államban jkontraceptív tanácsadás és antikoncepciensek használata gyógyítás vagy betegségek megelőzése, tehát orvosi indikáció esetében megengedett dolog. Ma már több mint 70 klinika működik az U. S. A.-ban. A *Margaret Sanger* elnöklete alatt működő *American Birth Control League* orvosi kutatóosztályt is tart fenn és úgy a nagyközönséggel, mint az orvosokkal röplapok, brosúrák és a kísérleti anyag közlése révén ápolja az érintkezést. Az észak-amerikai kontinensen lévő nagy távolságok és viszonylagos orvositársaság miatt a nem kívánatos terhesség megelőzésére vonatkozó információt egy 24 oldalas, zsebfőmátumú „*Family Limitation*” című füzet szétküldése révén terjesztik.

Magyarországon nem törvény, hanem csak rendelet (50.981—1901. B. M.) szól az antikoncepciensek terjesztésének eltiltásáról, bár a prezervatívok — úgyis mint venereás betegség elleni óvszerek — akadálytalanul eladhatók és egyéb antikoncepcienseket orvosi rendeletre szintén kiad a gyógyszerész. Nálunk tehát icsak keveset kellene a fönnálló rendelkezéseken javítani, hogy a cél elééréssék.

Nemcsak a fönt felsorolt nagyobb államokban, hanem a benünket környező országokban is mindenütt nagy lépésekkel halad előre a *birth control*-mozgalom és *Zürichben* 1930-ban már a hetedik nemzetközi *birth control* konferenciát tartották meg.

Föntieket összefoglalva, javaslom egy „*Családvédelmi Liga*” megalkotását a következő céllal és szakosztályokkal:

orvosi osztály: *birth control* ambulancia minden odafordulónak; orvosképzés; adatgyűjtés és kísérletek;

jogi osztály: küzdelem a *birth control* mozgalom törvényes vagy rendeleti akadályainak eltörléséért; a külföldi helyzet figyelemzése; jogi tanácsadás *birth control* ügyekben;

szociális osztály: védőnői szervezettel megelőző szolgálat és utánajárás az adott tanácsok hatásosságának; a *Liga* körébe tartozó egyéb szociális teendők;

propaganda-osztály: minden jószándékú és jónevű ember megnyerése a *Liga* eszméjének és munkájában való közreműködésnek; előadások, nyomtatványok, stb.; kapcsolat más intézményekkel.

KÉTHLY ANNA

országgyűlési képviselő:

Rendelkezhetik-e a nő saját testével?

Ez a kérdés: *a születések korlátozásának* kérdése, napjainkban egyre türelmetlenebbül követel helyet a megoldandó problémák tömegében. Nem is egy ok: az *okok sorazata* váltotta ki a vele való foglalkozás kényszerét s a probléma sokrétősége magyarázza azt is, hogy a kérdés konzervatív és radikális szemléltői sokféle síkról indulnak ki a körülötte forgó vitákban.

Legpregnansabban, de viszont a legerősebben leegyszerűsítve is, az az állásfoglalás fejezi ki a lényegét, a mi fölfogásunk szerint, amely három tényező szükségleteire vezet vissza a népszaporodás gátjainak tilalmát. Az egyik a *kapitalizmus*, amely munkaerőtöbbletet, a munkanélküli tartaléksereg megduzzasztását várja e rendszabályoktól. A másik a *militarizmus*, amely az emberanyag túltermelésében nemcsak ágyútöltelékét kap, de azt az expanzív erőt is, amely a militarizmus hódító szándékaihoz, elengedhetetlenül szükséges. A harmadik a *sovén nacionalizmus*, amely a számbeli fölényt mindennél többre tartja.

A kívánt cél elérésére a büntető törvénykönyv elriasztó erejét az egyke-ellenes és hasonló akciók rábeszélő ereje egészíti ki. De a kezükben levő hatalmi és propagandisztikus eszközöket még jogi, orvosi és erkölcsi érvekkel is igyekeznek hatásosabbá tenni.

A jogi és orvosi érvekre az ankét során kitértek a specialisták. A jogász feladata válaszolni azokra az ellenvetésekre, hogy a nő teste nem korlátlan tulajdona, hanem az bizonyos értelemben a közösség rendelkezése alá tartozik. A közösség, illetve annak kifejezője: az állam neveltetési, oktatási, eltartási költségekkel van érdekelve az egyénnél és ellenszolgáltatást követel érte.

Az orvos vette fontolóra azokat az érveket, amelyek szerint az orvostudomány mai állása mellett ez a kérdés még nincs teljesen tisztázva. Úgy a megelőzés, mint a beavatkozás következményeiben bizonyos idegi és szervi ártalmakkal jár. Vannak orvosok, akik a társadalom védekezésének szempontjait hajlandók elismerni a normaellenes egyedekkel szemben, de antieugenikusnak tartják a korlátozást az egészségeseknél. Hivatkoznak adatokra, amelyek szerint állítólag a zseni és a tehetség a harmadik vitan következő gyermekeik soraiból került ki.

Mindezen kérdésekre a jogászok és orvosok feladata a válaszadás. Én a harmadik csoport: az erkölcsi érvek felé kívánom a magam véleményét elmondani. Az erkölcs fogalmát természetesen a marxi értelmezésben veszem.

„Mélységesebb belátás szükséges-e ahhoz, hogy megértsük, hogy az embereknek életviszonyaikkal, társadalmi vonatkozásaikkal, társadalmi létükkel képzetek, nézeteik és fogalmaik, szóval öntudatuk is megváltoznak?

Mi egyebet bizonyít az eszmék története, mint azt, hogy az anyagi termeléssel a szellemi is átalakul? Valamely kor uralkodó eszméi mindenkoron csak az uralkodó osztály eszméi voltak.”

A kapitalista termelési rend rablógazdálkodást űz a munkaerővel. Lenyomja a munkás használhatósági idejének felső hatá-

rát: ez is egyik oka lesz a születések erőltetésének, mert a hiányzó vagy elégtelen aggkori és rokkantellátást a természetes, ösztönös gyermeki szeretetre való hivatkozással a családi ellátással helyettesíti. Olyan munkabéretet fizet, aminek csak többszöröse, tehát több munkaerő által megszerezhető összege elegendő egy családi közösség fönntartásához. Az alapköltség több személynél ugyanannyi, mint kevesebbnél, tehát a kisebb igényű családtagok: gyermekek és nők munkábaállása gyarapszik.

Ennek kétféle következménye lehet. Az első, hogy a gyermek nemcsak mint egy későbbi életszak támasza, hanem mint önálló munkaerő: a családfenntartási költségek egy részének viselője vétetik figyelembe. Mennél több gyermek, annál magasabb az életstandard. Ez különösen megfigyelhető az agrárnépesség ama csoportjainál, amelynek önálló birtoka nincsen (uradalmi cseléd, napszámos stb.). Ahol a több gyermek a birtok megosztásának veszedelmét jelenti, ott az egy- vagy kétgyermek-rendszer uralkodik.

Egészen ellenkező irányú a másik következmény. A hivatásos munkát végző nő arra törekszik, hogy elhárítható munkaképzetlenségi időszak (terhesség, szülés) minél ritkábban álljon be nála. A kenyérkereső nő típusa ma már nem átmeneti jelenség. Már nem az iskola és a családalapítás közötti idő hasznosítását jelenti a nő munkábaállása, hanem komoly közgazdasági tény. Németországban 1875-ben egymillió kereső nő volt, ez a szám 1925-re felszökött 11V2 millióra. A világháború után azok egy része, akiket a négy esztendő földindulása kiragadott családjuk köréből, visszatért ugyan az otthonba, de még ezek is ki voltak emelve a régi kerékvágásból. Önállóságot, önálló gondolkodást, önálló cselekvést tanultak. A háborúutáni politikai jogkiterjesztés fokozta és befejezte ezt a processzust. Családot eltartó feleségek és özvegyek, a maguk keresetére utalt hajadonok, a háztartási munka helyett más hivatásban többet és hasznosabbat alkotni tudó és önállóságra törekvő nők részben gazdasági, részben célszerűségi, részben egészségi okokból nem jutottak „természetes hivatásuk” betöltéséhez. Kénytelenek voltak tehát a születések Hieggátlásának eszközeivel élni.

A kapitalizmus lényegéhez tartozó nyomorúság, betegség, lakásínség elleni védekezés készítette az osztályunkhoz tartozó öntudatra ébredteket arra, hogy ezzel a problémával *tudatosan* és *fegyelmезetten* foglalkozzanak. Nem az arisztokrácia és a polgárság szempontjai: a vagyomszétforgácsolás aggodalma vezette őket. De el nem vitatható ma már, hogy ott, ahol az öntudat a gyermek iránt nagyobb felelősséget váltott ki, ahol a gyermek fölnevelésének gondjait a nagyobb áttekintőképesség fölmérni tudja, ahol a nő érdeklődési és tevékenykedési körét nem a wilhelmiims hármasságba: konyha, gyermek, templom, korlátozzák, ott a születések korlátozásának elmélete és gyakorlata élénk viták és megbeszélések tárgya lett. A kvantum és a kvalitás kérdése ütközik itt össze és mi a magunk részéről azt a fölfogást valljuk, hogy *egy kisebb, de jól védett és gondozott gyermeklétszám úgy a család, mint a közösség szempontjából értékesebb és kívánatosabb, mint a korlátlan szaporodás.*

Tájgetoszt a születés után nem állíthatunk föl, a természet és

a gazdasági viszonyok szelektálására bízzuk tehát szemforgató irgalmassággal ennek a feladatnak az elvégzését? Hiszen addig a kilenchnapos fájdalom és csökkent munkaképességen kívül a közösségnek is horribilis anyagi áldozatába kerül ez a kiválasztás!

Az orvostudomány mai állása szerint ugyan nem szabad az utolsó szót kimondanunk ebben a problémakörben. A mai gazdasági viszonyok sem alkalmasak arra, hogy végső következtetést vonjunk le, mégis úgy hiszem, hogy mai ismereteink mellett állást foglalhatunk a *megelőzés* mellett. Fölvilágosítás, lelkiismeretes, minden nő számára hozzáférhető orvosi tanácsadás, a megelőzést szolgáló eszközök használatának ismertetése megfelelő intézetekben és rendelőkben: erre van szükség. A beavatkozást pedig — ha a megelőzési eljárás ismertetésére a kellő intézkedések megtörténtek —, csak a legalaposabban megokolt szociális és higiénikus indikáció esetén legyen szabad végrehajtani.

Egyházi oldalról elhangzott észrevételek úgy a megelőzést, mint a beavatkozást életellenes cselekedetnek, gyilkosságnak bélyegzik és a „Ne ölj!” — egyéb területeken figyelmen kívül hagyott — parancsolatával hadakoznak ellene. Hogy ezt az álláspontot mennyire a mai rend szükségletei alakította ki, bizonyíték rá, hogy a pápai udvarokban évszázadokon keresztül kasztrációt hajtottak végre egészséges gyermekek tömegeinél. Az énekkarokban szükség volt a magas eunuch-hangra és azt így állították elő. A megelőzés — szerintük — a meg nem született élet megfojtása, de viszont ugyanez volt (sokkal radikálisabb eszközökkel) a kasztrálás is. Ha tehát az egyháztudósoknak a radikálisabb módszer ellen nem voltak kifogásaik annak idején, úgy azt az egyszerűbb és nem jóvátehetetlen formát, amit a megelőzés jelent, szintén nem sújthatják átokkal.

Az Egyház szerint különben is a házassági együttélésnek nem kizárólagos célja a gyermeknemzés. A nemi önmegtartóztatást, a vallásos aszkézist a házasságban, egyenesen az együttélés eszményi formájának vallja. Reájuk hagyjuk annak magyarázatát, hogy mi a különbség a megszületésben így megakadályozott élet és a kiélt ösztön közben megelőzött élet között.

Az erkölcsi érvek mögött a kutató szem hamarosan megtalálja a gazdasági okokat. Így kapitalizmus, militarizmus és nacionalizmus a jogi, orvosi és erkölcsi érvek területéről egyre jobban visszaszorul az „ultima ratio” igénybevételére. Paragrafus és szószék hirdeti és gyakorolja a hadviselést a népszaporulatért. Pedig mindegyik nem is volna szükség, ha más eszközökhöz nyúlának. És a közömbösnek, az összefüggéseket föl nem ismerőnek is lassan-lassan rá kell jönni arra, hogy az egyedül hatékony módszerekhez nem nyúlunk. Ahhoz t. L: hogy az ember életét ezen a földön emberhez méltóvá alakítsák!

Életvédelem, nemcsak a szülés előtt, hanem minden életszakaszon. A dolgozók védelme a munkahelyen, munkafeltételekben, munkabérben, életmódban a kapitalista kizsákmányolás ellen. Az embertömegek védelme a militarizmus barbárságai ellen. Az emberi együttélés védelme országok és népek közötti viszonylatban a nacionalista gyűlölködéssel és hiúsággal szemben. Az embernek az emberi alkotás, a termelés, az emberi munka céljává való emelésében, annak helyébe, hogy az emberanyag ma csak eszköz

a kapitalista-militarista-nacionalista hármasszövetség karmaiban. Erre azonban képtelenek a hatalom mai urai. Még a megértésére is képtelenek, aminthogy a farkasnak is hiába magyaráznék a húsevés veszedelmeit. Ezért dolgozunk mi a minden emberit megértő társadalmi rend megteremtésén.

KNURR PÁLNÉ

törvényhatósági bizottsági tag:

A születéseik szabályozásának kérdése, vagy a népesedési politika a szó szoros értelmében véve — *nőkérdés*.

Az asszonyt, az anyát érinti elsősorban, az önszenvedéséről, testi és lelki fájdmáról, életének kockázatásáról van szó.

Nem kell ahhoz szociáldemokratának lenni, hogy ezt meg-
lássuk, csak érző, gondolkodó embernek, mert a születések szabá-
lyozását maga az élet parancsolja. Ha visszapillantunk ezelőtt
20—30 évvel, láthatjuk, hogy a polgári családoknál is gyakran
előfordul 6—8 gyermek, akiknek nagyrésze — a temetőt töltötte
be. Munkáscsaládban 8—12 gyermek nem volt ritkaság. De abban
az (arányban, amennyivel magasabb volt a születések száma,
ugyanannyival volt magasabb a gyermekhalálzási arányszám
is. *Születtek és temettek az anyák*.

Ma már mind ritkábban látunk ilyen bőséges gyermekáldást.
Különösen a felsőbb osztályban, ahol mód és alkalom adódik
annak megelőzésére, megakadályozására. A proletár családokban
sincs meg ma már a legtöbb helyen az a nagy gyermeklétszám,
azonban a proletáranyák rendszerint az életük kockázatásával
akadályozzák meg a gyermek születését.

*A dolgozó asszonyok nevében követelnünk kell az abortusz-
törvény eltörlését,* illetve annak módosítását. Minden nő szaba-
don választhassa meg, hogy mikor és hány esetben kíván anya
lenni. Állítsanak föl családi tanácsadókat, ahol a fogamzás meg-
előzésére oktatják ki az asszonyokat.

Ma hirdetik ugyan, hogy az anyaság szénit, azonban ez a dol-
gozó nők sorában legtöbb helyen súlyos terhet jelent. Amíg az
állam vagy egyéb közület nem létesít megfelelő számú szülő-
otthonokat, bölcsődéket, napközi otthonokat, az anya és csecse-
mője, gyermeke részére, amíg nem gondoskodik arról, hogy a
megszületendő gyermek a mai kor higiéniájának megfelelő kör-
nyezetbe kerüljön, addig nincs joga az államnak büntetni azt
az anyát, aki — a születendő gyermek érdekében — terhességét
megszakítja.

Nem lehet komolyan venni azt, amikor politikusaink nagy
hangon föl hívják az 50 éves asszonyokat is arra, hogy gyermeket
szüljenek — s nem gondolnak arra, hogy ugyanakkor a 20—30
éves anya is csak nagy gondok és nehézségek árán tud annyi
munkát kapni, vagy összekoldulni, amennyi a gyermeknek csak
tejre volna elég.

Addig, amíg az állam és főváros költségvetésében a tejjelátás
költségeit, amit csecsemőknek és anyáknak szánnak, redukálják,
addig magzatelhajtás miatt büntetni nem volna szabad. Rengeteg
pénzébe kerül az államnak az egyke elleni propagandafilmek elő-

állítás és rendezése. Sokkal üdvösebb volna, ha ezeket az összegeket a csecsemők és gyermekek ellátására fordítanák, ez sokkal jobb propaganda volna az egyike ellen.

Van egy törvény, amely a munkában levő nőnek 6 héttel a szülés előtt és 6 héttel a szülés után táppénzt biztosít. De mi történik a 6 hét után, ha nincsenek megfelelő számú bölcsődék? *És mi történik a nem biztosított anyák ezreivel?* Ezek inkább vállalják az életük kockáztatását, mint az ilyen terhes anyaságot.

Életbe kell léptetni a szociálpolitikai intézmények kiépítése (tanácsadók, bölcsődék, napközi otthonok, stb.) mellett az anyasági biztosítást, hogy minden arra rászorult anya *ne alamizsnát*, hanem törvényes jog szerinti *nevelési járulékot* kapjon gyermeke után.

Törvényes intézkedést követelünk a gyermek-egyenjogosítás irányában, nem szabad különbséget tenni törvényes és törvénytelen gyermek között, nem lehet a gyermeket már születése előtt első vagy másodosztályba sorozni. A mai állapotok szerint a házasságon kívül született gyermeket egész életén át vörös fonálként kíséri a megbélyegzés egy olyan tényért, amelyért ő nem felelős, így például *nem veszik föl a házasságon kívül született gyermeket az állami középiskolába*. Ha jó leventének, katonának, adófizetőnek, akkor minden vonalom egyenrangúvá kell őt tenni.

Ez a ma életben levő törvény rég megérett arra, hogy az életből kivonassék, mert az élettel ellenkezik az a törvény, amelyet olyan sokan és olyan sokszor áthágnak, és csak a nép megnyomortására szolgál.

A születések szabályozását a kultúra, a fejlődés teszi szükségessé. *A fejlődést lehet helytelen intézkedésekkel föltartóztatni, de megakadályozni nem!*

Dr LATKÓCZY IMRÉNÉ:

Az előadók által ismertetett, a születések korlátozása érdekében elgondolt módszer nem lehet az egyedül üdvözítő módszer, mert a fölvetett kérdést *teljesen* és *véglegesen* nem oldja meg és egyáltalában nem tekinthető *preventív* módszernek sem, ezért egy valóban preventív módszert ismertetek.

A művi beavatkozási a nőre nézve, ha nem is él et veszéllyel — a tudomány mai állása szerint —, de igenis minden esetben egészségének kockázatával jár. Frigyesy tanár véleménye szerint *a művi beavatkozás*, a legszakosított kezek által is végezve, a női szervezetre minden esetben veszéllyel jár és utána különböző női bajok támadhatnak, amelyek a nő testi-lelki életére súlyos következményekkel járnak. Amennyire a szülés, a természetnek e nagyszerű munkája az egészséges nőre nézve nem jár veszéllyel és a segédkező orvos és bába, valóban *csak* támogatja a természet munkáját, úgy a természet munkájának ilyen megakadályozása mindig kockázatos.

Semmiféle államnak, semmiféle közösségnek nem lehet az a célja, hogy a testileg, lelkileg beteg nők számát szaporítsa. A férfiak e testi és lelki következmények mellett szeretnek elsiklani és ezeket kellően figyelembe nem venni. Ez minden bizonynyal

onnan ered, mert a nemi élet okozta következményekben a felelősségérzetet nagyon csekély mértékben, de a legtöbbször egyáltalában nemi ismerik.

A *korhatár* kérdéséről sem hallottunk. Hány éves korban engedje meg a törvény azt, hogy a nő magzatától megszabadulhat! 16, 18, 20, 30, 40 vagy 50 éves korában? Állítom, hogy korhatárt itt még egyéni elbírálás útján sem lehet megállapítani azért, mert semmiféle törvénynek nem lehet az a célja, hogy az egyént egyéni fejlődésében megakadályozza. Azért, mert ma a nők jórésze szociális, de, sajnos, sokszor kényelmi okoknál fogva nem akarnak *anyák* lenni, ebből még nem következik az, hogy ugyanezek a nők 5—10 év múlva esetleges jobb gazdasági viszonyok, vagy előnyükre megváltozott lelki életük folytán szeretnének anyák lenni, de a művi beavatkozás eredményeképpen részben meddőkké válnak. Semilyen törvény nem nyújthat segítőkezet *az egész életre kiható elhatározásnál*, amikor az egyén ennek a beavatkozásnak egész horderejét *mérlegelni nem tudja*, mert értelmileg erre, ellenére nagykorúságának, *nem* elég érett.

Hányszor engedné meg a törvény a nőnek a művi beavatkozást? Egyszer, tízszer, húszszor, vagy a — végkimerülésig? Hogyan történne ennek az ellenőrzése? Helyesebben az ellenőrzésnek a kontrollja? Hogyan képzelhető el, hogy gazdaságilag kivihető lenne annyi intézetet létesíteni, hogy minden arra szoruló nő azt könnyen igénybe is vehesse? Hiszen ha a törvény kötelezi, hogy csak állami intézetben teheti ki magát ilyen művi beavatkozásnak, akkor valóban mindenki számára (vidéken, tanyákon is!) könnyen megközelíthetők kell hogy legyenek. A mai, de a mainál még jobb gazdasági helyzetben is, ez elképzelhetetlen.

Az előadók javaslatukban úgy gondolják, hogy minden egyes ilyen állami intézetben egy bizottság egyénileg foglalkozna minden ott jelentkező nővel és igyekezne a művi beavatkozásról lebeszélni. Ha meggondoljuk, hogy minden nő sürgősen jelentkezni fog, aki magzatától meg akar szabadulni, az nem számol egy igen nagy emberi gyengeséggel, ami minden emberben kisebb-nagyobb mértékben megvan — *az emberi hiúsággal!* Senki sem szereti valóságos vagy vélt foltjait mutogatni. És különösen a leányoknál, akiknél a házasság előtti teherbeesés (bizony „a legtöbbször a férfiak szemében is) foltot jelent, nem lehet csodálkozni, hogy továbbra is titokban fognak megszabadulni magzatuktól.

Legtöbbször az orosz példára hivatkoznak, miszerint Oroszországban ezt a kérdést már teljesen megoldották: volna. Hogy azonban a jelentkezéssel ott is bajok vannak, azt egyszerűen az itt ismertett törvény paragrafusaiából láthatjuk. Mert csak államilag ellenőrzött intézetekben távolítható el a magzat. Ha valaki privát úton teszi ezt, úgy nem ugyan a nőt, de a műtét végrehajtóját büntetik. Nem tehető föl, hogy Oroszországban nincsenek hiú nők és mellékkeresetre vágyó orvosok? Ha tényleg nem lennének, akkor nem lenne szükség a törvényes megtorló intézkedésekre!

De itt nálunk ez a jelentkezéstől való irtózás természetesen még nagyobbmértetű lenne. Képzeljük el például falun a helyzetet, ahol a házasság előtti nemi élet a leányoknál megszokott dolog, amit senki sem tart különös bűnnek, hiszen elég általános, mégis a házasságonkívüli terhesség vagy a gyermek, már — *szégyen!* Elképzelhető, hogy minden falusi leány a „falu szájára”

adván magát, sürgősen jelentkezni fog az ellenőrző bizottságnál? Aligha! Minden rendelkezésére álló eszközzel továbbra is titokban fogja eltüntetni magzatát...

Végül a művi beavatkozás *lelki következményeit* kell említenem. Ma sok szó esik az úgynevezett hisztériákról. Az emberek általában hisztérikáknak nevezik a céljukat tévesztett és ebből kifolyólag kaotikus idegrendszerű nőket. Nagyon is föltehető, hogy ez a lelki kisiklás sokszor az anyai érzés mesterséges elfojtásából, megölelésből származik.

A nemi kérdést eddig az emberiség nem oldotta meg. Ez a megoldás, jobban mondva a helyes irányba terelés sohasem fog megtörténni, ha mindig *olyan mentőakciót* kezdünk, mint ez a jelenlegi is, amelyiknek *a vámját ismét 100%-ban a nő viseli!* Azért, mert századok és évezredek óta a szerelmi élet kellemetlen következményeit csak úgy vélték eltüntetni, hogy a különböző korú magzatot az anya testének veszélyeztetésével eltávolították, ebből még nem következik, hogy a 20. században is ilyen preventívnek csúfolt, lényegében középkori, csupán kivitelében módosított eljárásokkal védekezzünk.

Hát valóban nincs más mód, csak ez az itt ismertett módszer? Nem lehetséges az, hogy akkor, amikor a férfi futó kalandok, házasságonkívüli viszonyok, és, sajnos, a házasságon belül is nem akarja vagy nem tudja vállalni a születendő gyermeket, akkor *már ő védekezzék a fogamzás ellen* és ne legyen *joga* kitenni a nőt a következmények egyedüli elviselésére.

A férfi védekezésének sok fajtája ismeretes, de ezek azért nem általánosak, mert ha csekély mértékben is, de a férfi egészségének a rovására mennek. Pedig a férfiak a nemi életben különös gondossággal öröködnék azon, hogy az élvezet csorbát ne szenvedjen, a veszélyeket és a terhet bizony lovagiasnak nem nevezhető módon mindig a nőre hártják át. *De mivel a férfiak egészsége éppen olyan fontos, mint a nőké, ezért csakis olyan preventív védekezési mód lehetséges, amelyik a férfiak egészségére sincsen káros hatással.*

Amerikában már ismeretes és gyakorlatilag alkalmazzák a sterilizálásnak egyes módszereit. Ez veszélytelen eljárás és egy bizonyos ideig a férfi nemiéletének zavartalan menete mellett a férfi testében az ondósejtek csiraképességét megöli és így fogamzás nem történhet. Ez a hatás azonban mulandó, és a férfi pár hét múlva fogamzóképeségét visszanyeri. Az élvezetet nem veszélyezteti. Ezt a módszert minden bizonnyal egyszerűsíteni és tökéletesíteni fogják, mert hiszen az illetékes tényezők be kell hogy lássák: csak ilyen módon lehet sikeresen és véglegesen megoldani ezt a kérdést.

A férfiaknak pedig *ebbe a gondolatba bele kell nevelődniök*, mert mi jogon hangoztatják egyéni „szabadságukat”, mikor ez a „szabadság” másnak a bőrén épül föl! *Amilyen jogon élnek a férfiak, éppen olyan jogon élünk mi is!* A nő kenyeret keres, sokszor eltartja a férfit, és még a férfi „szabadságának”, helyesebben *felelősségérzete hiányának* súlyos vámját is száz százalékban a nő fizeti.

STRICKERNÉ dr POLÁNYI LAURA:

Rá szeretnék mutatni az anyaság önkéntességét biztosító preventív ismereteknek fontosság-ára és arra, hogy ez ismereteket a gazdaságilag és erkölcsileg arra rászorultak közt terjeszteni kötelességünk.

A dolgozó nők életszükségeihez kell az életnek ma igazodnia, nemcsak azért, mert ez őt erkölcsileg megilletné, hanem azért is, mert most a dolgozó nők a nők többségét alkotják és munkájuk az összesség megélhetésének nélkülözhetetlen erőforrása.

A Magyar Statisztikai Évkönyv 1929-es adatai szerint, a kereső és eltartott lakosság nemek szerint Magyarországon 1920-ban úgy oszlott meg, hogy a keresők egyharmada nő volt: 3,752.216 kereső közül 1,127.615 nő.

Hogy ezek hogyan viszonylanak az eltartott felnőtt nők számához azt abból láthatjuk, ha az összes eltartottak számából:

Az összes eltartottak száma 4,222.429

Levonjuk:

15 éven aluli gyermek 2,443.555

A 15 és 19 év közötti serdülők fele (ezeknek eltartott volta

önkéntes föltevés) 422.287

60 éven felüli 715.990 3,581.883

Marad 615.596

eltartott felnőtt. Ennyi felnőtt nőt tételezünk föl, akiket kereső férfiak tartanak el, nem vonva le e számból az e számban tényleg foglalt rokkant, beteg, leépített, munkanélküli és 60 éven aluli nyugdíjazott férfiakat. A kereső nők száma (1,227.615) tehát több mint kétszerese az eltartott nők számának. Ha az eltartott nők eltartását a kereső férfiak javára írjuk és föltételezzük, hogy az ezen felül fennmaradt lakosságot (keresőket és eltartottakat) a kereső férfiak és nők egyenlő mértékben tartják el, akkor minden kereső 1.8 személyt tart el, vagyis minden kereső nő is 1.8 személyről gondoskodik: önmagáról és ötödmagával négy más emberről.* Ez a viszonylat a termelés fő ágainak statisztikai adataiban is ellenőrizhető.**

Már maga az a tény, hogy a női lakosság kétharmada önmagát és egy családtagot munkájával eltartja, jogosulttá tenné, hogy csakis saját akaratából vállaljon még e munkán felüli erkölcsi és fizikai megterhelést és felelősséget. Vizsgáljuk azonban még meg,

* A kereső lakosság-----	3,752,714
Az eltartottak (az eltartott felnőtt nők nélkül)-----	3,581,833
Összesen-----	7,334,517
Vagyis minden kereső $\frac{7,334,517}{3,752,714} = 1.8$ személyt tart el.	

** Keresők és eltartottak nemek szerint 1920-ban (a legfőbb termelési ágakban).

Foglalkozási főosztályok	K e r e s ő			E l t a r t o t t		
	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen
Östermelés	1,494.403	632.285	2,126.688	688.576	1,633.840	2,322.416
Ipar	547.322	132.335	679.657	281.480	611.172	842.652
Kereskedelem és hitel	136.187	48.549	183.736	61.642	161.642	223.284
Közlekedés	103.563	12.044	117.607	70.999	167.530	238.519

hogy a nők rossz kereseti lehetőségeik és lefokozott munkabeosztásuk miatt mennyivel nehezebb és több munkával érhetik csak el ezt az eredményt. A munkásnők órabére — a férfiakéhoz képest — a hatósági munkaközvetítőknél, 1929-ben a következő volt:

	Nők fillér	Férfiak fillér
Fémipar-----	38	68
Fonó- és szövőipar-----	49	80
Sokszorosító- és műipar-----	42	102
Gyári munkás, bármilyen foglalkozású	27	50

A női munka rosszabbul fizettségét, illetve a női munkának az alsóbb kategóriákra való szorítottságát bizonyítja a társadalmi biztosításnak kimutatása is, amely szerint az alsóbb napibérosztályokban túlnyomó a nők száma és a magasabbakban pedig elenyésző. A női munka megbecsülésének hiányát mutatja az is, hogy az ipari munkásság kebelében

	Nő	Férfi
Művezető-----	103	4.918
Előmunkás-----	662	7.155
Szaktmunkás-----	12.868	65.505
Napszámos-----	54.006	88.719

A gyáripárban alkalmazott *tisztviselők* közül 14.285 férfi és 5858 nő. Ezek beosztását és ezzel járó fizetési kategóriájukat előképzettségükből kell megállapítanunk.

	Férfi	Nő
Egyetemet végzett-----	625	57
Középiskolát végzett-----	2.607	1.115
Felsőkereskedelmit végz.	3.750	425
Ker. iskolát végzett-----	621	1.931

Vagyis a 4858 nő közül 2000 van a legrosszabbul fizetett kategóriában, míg a 14.000 férfi közül csak 621. Budapest 5757 magántisztviselőnője közül 200 pengőn aluli fizetése van 4107-nek. Ilyenek a kereseti viszonyai Magyarország 200.511 kereső szellemi férfimunkásával szemben 76.832 kereső szellemi nőmunkásnak. Egybevetethetjük még ezzel, hogy ezek közül 21.448 nyugdíjas férfi és csak 3709 nyugdíjas nő van.

Miután sem a munkaidő, sem a munkaföltételek nem kivételnek a nőkkel, tehát mindezek az adatok azt bizonyítják, hogy a nőknek sóikkal nehezebb és több munkával kell hozzájárulniok a produktív és adminisztratív termeléshez, hogy önmaguk és övéik (megélhetését a munkakategóriájukat megilletően biztosíthassák).

Ezt a nehezebb munkát a kereső nőknek *családi állapotokra* való tekintet nélkül kell végezniök, pedig tudjuk, hogy ennek alakulása fiziológiai és társadalmi megterhelést vagy könnyítést, háztartási munkatöbbletet vagy anyai felelősséget jelenthet a nőknél. Sajnos, a Magyar Statisztikai Évkönyv a felnőtt kereső női lakosság családi állapotára vonatkozólag semmiféle adattal nem szolgál és így a főváros adataira vagyunk ráutalva. Budapesten 5785 tisztviselőnő közül 3967 hajadon és csak 845 férjes.

Budapest 51.610 háztartási alkalmazottjából 45.103 *hajadon*,

241 férjes és még közös háztartásban is csak 63 él. Amíg a dolgozó nők közül ilyen elenyésző a férjesek hányada, addig 1929-ben a háziasságot kötő férfiak 33.4%-a kereső asszonyt vitt a házhoz!

Ha a ikereső in ök országos átlagának hajadonhányadát nem is ál lapithat juik mreg e két végletes munka kategóriának fővárosi hajadonhányadából, mégis le szabad szögeznünk, hogy az önmagukat eltartó, senkinek gondossága alatt nem álló, önálló, független és védtelen hajadonok a kereső nők túlnyomó része.

Kor szerint ezek az önmagukra és saját munkaierejükre utalt nők úgy oszlanak meg — megint Budapest statisztikájára vagyunk utalva —, hogy az iparban a kereső nők 40%-a, 40.183 közül 15.729; a közszolgálatban álló 28.736 nő közül 14.356; az 5787 magántisztviselőnő közül 1956; és végül az 51.610 háztartási alkalmazott közül 28.565 25 éven aluli. Ezek a fővárosi legalsó és legmagasabb munkakategóriákból vett adatok megint nem pótolják a ikereső nők életkorának országos statisztikáját, viszont mint abszolút számok is oly tekintélyesek, hogy tudomásul kell vennünk, hogy a szellemi munkások háromnegyedrészre, a háztartási alkalmazottak zöme és tapasztalati következtetésünkben kiindulva, a munkabíró ipari munkásnők tekintélyes része, *kiskorú hajadon*.

E korosztály (16-tól 24-ig) *nemi szükségleteinek lehetőségére* és megvalósítására statisztikailag csak a házasságon belül és kívül született gyermekek anyáinak (koráról és családi állásáról következtethetünk. Magyarországon 202.250 törvényes és 19.483 házasságon kívüli gyermek született 1929-ben. *A 1943 házasságon kívül született gyermek anyáinak 60%-a, azaz 11.204 kiskorú.* A Budapesten házasságon kívül szülő 3290 anya közül csak 19 volt eltartott; 3241 önmagára utalt nő élte át a házasságon kívüli anyaság kínjait és gondját. Ezek közül, a statisztikai átlag szerint, 1911 kiskorú volt. A 17 éven aluli anyák 49.6%-a törvénytelen, a 17—20 éveseké 21.7%, a 20—24 éveseké 21.4%, amíg a 24 éven felüli átlag 6%. Mindezek után igazán nem kell az így megszületett gyermekek sorsán csodálkoznunk, hogy 100 csecsemő közül 35 hall meg az első éven belül.

Ez a néhány adat, amely szerint Magyarország felnőtt női lakosságának több mint kétharmada kereső munkát végez, saját maga eltartásán felül még egy családtag eltartásához is hozzájárul, mely szerint a kereső nőknek nagyrésze egyedülálló hajadon és végre amely bizonyítja, hogy a kereső szellemi és fizikai munkásnőknek nagyobb fele 24 éven aluli, vagyis kiskorú, egybevetve azzal a ténnyel, hogy *a házasságon kívül született gyermekek anyái túlnyomó részben e kereső nők közül valók* — és csak egy törpe kisebbség az eltartott —, hogy a házasságon kívüli anyáik 60%-a kiskorú, azt hiszem mindannyiunknak erőt kell hogy adjanak ahhoz a fontos nevelési és életmentő munkához, amely a dolgozó nőknek megadja a lehetőséget, hogy legalább az életfönn tartásához szükséges munkán felül ne kelljen akaratán kívül terhet vállalnia. Ez adatok alapján nekem elsőrendűen fontos, életmentő és életbiztosító (munkának látszik mindannak a tudásnak orvosi és tudatos fölismerése, közlése és terjesztése, amely szükséges volna ahhoz, hogy a gazdaságilag és társadalmilag függő, önmagukra hagyott dolgozó nők csak akkor vehessék magukra az anyaság testi, lelki és anyagi gondját és a gyer-

mekükért való felelősséget, amikor saját belátásuk szerint erre a testi, lelki és anyagi föltételeket adottaknak látják.

Akár a statisztikai tényeken igazodunk el, akár az életjelenségekből alakuló irodalmi és szociális áramlatokat vesszük tudomásul (pajtásházasság, garçonne stb.), akár pedig uyilt szemmel nézünk körül az életben, mindenütt azt látjuk, hogy minden társadalmi osztályban a fiatal nők nemcsak anyagi megélhetésüknek, hanem az ifjúságnak — a mai gazdasági viszonyok között különben tűrhetetlen és kilátástalan — nemi életnek gondját is magukra vették. A legkevesebb, amit mint nyíltszemű gyámjai e bátor 'munka- és életvállaló kiskorúaknak tehetünk, az, hogy az orvosi tudomány és a szociális méltányosság minden tudásával és jóhiszeműségével segítségükre siessünk.

Nem foglalkoztam a vita előterében álló magzatelhajtás kérdésével. Nem tettem ezt azért, mert *a sikerületlen prevenció következményének tekintem*, amelynek orvosi és jogi orvoslásáról gondolkodjanak az arra hivatottak. A társadalmi nevelésnek oda kell irányulnia, hogy mennél kevesebb ilyen orvosolandó eset terhelje az egyséket és a társadalmat.

A prevenció *ne bujkáljon*, ne legyen szigorúan magánorvosi, titkos gyakorlat, hanem a társadalom egészségügyi berendezéseinek (klinika, kórház, társadalombiztosító intézet) legfontosabb kötelessége.

RÓNAI JOLÁN:

A szülésről általában úgy beszélnek, mint *kötelességről*. Pedig ez nem kötelessége, hanem *joga* a nőnek! A társadalom törvényei el akarják ütni a nőt ettől a természetadta jogától. A súlyos gazdasági helyzet valósággal lehetetlenné teszi, hogy ősi ösztönét kiélje.

Nem arra kellene paragrafusok, hogy a nőt az aktív szexuális élet következményei elviselésére kényszerítsék, hanem hozzanak törvényt ránk erőszakolt bölcseink a családalapítás megkönnyítésére. Teremtsenek olyan gazdasági atmoszférát, hogy az egészséges, szülni vágyó nők megszülhessék gyermekeiket.

Az anyaság hatalmas, mindent átfogó nagy érzésének a megcsúfolása, mikor az anyaságot mint büntetést rójják a nőre! Anya csak az legyen, aki önként vállalja és akkor, amikor testileg-lelkileg alkalmasnak érzi magát rá!

Ne azoktól a nőktől követeljék a „honleányi” kötelességük teljesítését, akik nem óhajtanak gyermeket szülni, hanem tegyék lehetővé, hogy azok szüljenek, akik önként vállalják az anyaság ezer gondjal, bajjal és legtöbb boldogsággal járó felelősségteljes föladatát.

A nő számára sokkal súlyosabb küzdelmet jelent az anyaság utáni vágy elfojtása, mint a szexuális vágy lefokozása. Megszüntetni egyiket sem lehet.

Kétféle törvény van: az egyik a természet törvénye; ez jó. Ott még minden a maga egészséges valóságában nyilatkozik meg. Ott még nem érvényesül az uralkodó kisebbség hatalmi

törekvése. Ott még nincsenek igazságtalan, kényelmetlen paragrafusok, amelyek lehetetlenné teszik az egészséges létezését.

A másik törvény a társadalom törvénye; az rossz! A társadalom törvényeiben a mindenkori uralkodó osztályok leigázó szelleme érvényesül. Jelenlegi törvényeink nincsenek összhangban az eleven étellel. Törvényhozóink kimúlnak, de alkotásaik itt maradnak és érvényesek. Az új ember életének olyan ritmusa van, amit csak a ma embere érez, ezért *új törvényt a ma emberének csak az új ember hozhat!*

Szédületes összegeket költenek a haditechnika fejlesztésére, hogy minél tökéletesebb eszközökkel pusztítsák a meglévő ép, egészséges emberanyagot. Ugyanaz a társadalom, amelyik a háborút megengedhetőnek tartja, embertelen gyilkosságnak minősíti a művi abortuszt.

A haditechnika fejlesztésére áldozott összegből bocsássanak egy részt az orvosok és kémikusok rendelkezésére, hogy kísérleteket folytathassanak a fogamzást gátló eszközök tökéletesítésére. És ha már az egészen biztos szert megtalálják, azt bocsássák díjmentesen az azt igénybe venni óhajtók rendelkezésére.

Amíg az emberiséget szándékosan tömegesen pusztítják, ne állítsanak tiltó paragrafusokat azok ellen, akik nem óhajtanak ehhez emberanyagot szolgáltatni.

Még eddig egy asszony sem tartotta az abortuszt a gyönyörök gyönyörének, — valamennyien, akik átestek rajta, fájdalommal emlékeznek meg róla. Tehát nem az abortuszt kell elősegíteni, hanem a fogamzást meggátolni ott, ahol erre részint egészségi, részint pedig gazdasági okok kényszerítik az asszonyokat. Ne a 285. és 286. § ellen tiltakozunk, hanem az azt megelőző 284. és utána következő nem tudom hány paragrafus ellen, amelyek a 285. és 286. §-t kitermelték!

P. STERN SZERÉN

törvényhatósági bizottsági tag:

Köszönetet mondok a szocialista orvos- és jogász-szervezetnek azért, mert a születések szabályozásának kérdését a nyilvánosság elé hozta.

Korunk megoldásra váró föladatai között az elsők között áll a népesedési politika, amellyel a múltban csak két szempontból, *imperialista* vagy *merkantilista* nézőpontból foglalkoztak. *Imperialista* nézőpont alapján a mennyiség a fontos, a minél több ember, mert ez a minél több katonát jelenti, ami egyenlő békében a hatalomimíál, háborúban a biztos győzelemmel. *Merkantilista* érdek már a gyermeket is igájába szorítva, azt látja, hogy a sok gyermek egyet jelent azzal, hogy a munkapiacra a munka válla lók száma sokszorososan felülmúlja a ikeresletet, s ez viszont jelenti a *olcsóbb munkabért, a hosszabb munkaidőt és a nagyobb profitot.*

Ezekkel a szempontokkal áll szemben a *mi* szempontunk, amely nem a mennyiségre, hanem a *minőségre* fekteti a fősúlyt, amely nemcsak azzal törődik, hogy a gyermek megszülessék, hanem súlyt helyez annak fejlődésére és további sorsára is, éppen ezért nem a *születések számának emelésére, hanem a halálozási*

arányszám csökkentésére törekszik. Ezért hirdeti, hogy nem szabad föltétlenül világrahozni a gyermeket.

Ha a népesedési politikáról beszélünk, nem haladhatunk el csukott szeműi a tények mellett, meg kell látnunk a statisztikai adatokat, amely szerint míg a gazdag gyermekek 82%-a, addig a szegény gyermek éknek csak 49%-a éri él 16, életévét. S ha ezt tudjuk, mondhatjuk-e nyugodt lelkiismerettel az anyának: „hózzál minél több gyermeket a világra”, amidón úgyis tudjuk, hogy ezzel csak a temetők apró sírdombjait szaporítja. Ez nem érdeke a családnak, de nem lehet érdeke a társadalomnak sem.

A terhességet anyai örömmek nevezik, de öröm-e ez az anya számára akkor, amikor a kis jövevényre csak nélkülözés vár és már az anya testében sem kaphatja meg mindazt, ami fejlődéséhez szükséges.

Egy 1913-as, tehát „békebeli” porosz statisztika szerint 16 millió dolgozó munkás közül 11 millió évi 900 márkánál kevesebbet keresett. (Ma lényegesen rosszabb a helyzet.) Érdeke-e a társadalomnak, hogy ilyen kereseti viszonyok mellett tengődő családoknál minél több gyermeket hozzon az anya a világra?

Igen gyakori eset, mint azt *Totis dr* említette, hogy az új gyerek a már meglévők egészségének rovására megy. Ezt érzik ösztönösen az anyák is, amidón tiltakoznak a *sok* gyermek ellen.

Dr Szél Tivadar megállapítása szerint sok gyermeke ma már csak a *tudatlan* embernek van, aki nem ismeri a fogamzást gátló szegeket, aki nem törődik a gyermekek jövőjével és aki nem kíméli a feleségét.

Ha összehasonlítjuk a gazdagok és a szegények szaporaságát, akkor látjuk az előbbi megállapítás helyességét. Ha a főváros legszegényebb kerületeit, a III. és X. (kerületeket nézzük, azt látjuk, hogy *1921-ben* ezer lélekre 20 szülés jutott, *1930-ban* ez a szám 17-re csökkent. A IV. és V. kerületben, tehát a jómódú kerületekben, *1921-ben* ezer lélekre 16.5 szülés jut, *1930-ban* ez a szám 10-r'e csökkent.

De nemcsak nálunk, hanem Európa többi világvárosában is hasonló adatokkal találkozhatunk. Párizsban, Berlinben, Bécsben 3-szor, Londonban 2½-ezer annyi gyermek születik a szegény, mint a gazdag városrészekben.

Ennek oka nem a *gazdag asszonyok terméketlensége*, hanem a *szegény asszonyok tudatlansága*, a *prevenció* hiánya. A gazdag asszony védekezik a terhesség ellen, s ha a terhesség megszakítására kerül a SÓT, azt is elvégeztetheti életének kockáztatása nélkül. A szegény asszony viszont egészségével, nem egyszer életével fizeti meg azt, hogy nincsenek tanácsadók és rendelőintézetek, ahol kioktatnák az egészséges és ártalmatlan védekezésre. —

A magyarországi szociáldemokrata nők 1931. évi december 6-i országos nőértekezlete foglalkozott a népesedési kérdéssel és megállapította, hogy a *helyes népesedési politika első földadata a már meglévő gyermekekről való gondoskodás*, az anya- és csecsemővédelem kiépítése, a minden anyára kiterjedő anyasági biztosítás, többgyermekes családok hatósági támogatása olcsóbéru lakások, adókedvezmény stb. révén. A nőértekezlet állást foglalt amellet is, hogy a közületeken kívül a betegpénztárak földadata a tanácsadók és rendelőintézetek fölállítása az egész országiban. Mi rend-

kívül fontosnak tartjuk az asszonyok fölvilágosítását szakavatott emberek által, mert *mi nem a terhesség megszakítását, hanem annak megelőzését* tartjuk elsőrendű fontosságúnak.

Végül *Otto Bauer-t* idézem, aki a linzi nőkonferencián a népesedési kérdéssel kapcsolatban a következőket mondta:

„*Annak a társadalomnak, amely a gyerekekről való gondoskodást teljesen a szülőkre hárítja, nincs joga beleszólni abba, hogy az anya mikor és hány gyermeket hozzon a világra.*”

Az a társadalom, amely nem tudja biztosítani a munkához és kenyérhez való jogot, ne akarjon visszaélni az élethez való joggal. Helyes gazdaságpolitikával mentsük meg a már meglévő emberanyagot, akkor nem kell félni az elnéptelenedéstől.”

SZÉKELY BÉLA:

A magzatelhajtás ellen szólalok föl és egyben az ellen a szellem ellen is, amely úgy a két bevezető referátum, mint az eddigi vita során a magzatelhajtást, mint a birth control kívánatos, vagy akár elfogadható formáját állította be. Úgy érzem, hogy az előadók túlságosan a *mai viszonyok közé* ágyazták be ezt a kérdést, amely az utóbbi időben szinte divatos probléma lett. Egy megzavart, fölfordult társadalom lelkiismerete szeretné magát ezzel az alibivitével és humanitárius állásfoglalással megnyugtattani.

De mert ezt a vitát a szocialista orvosok és ügyvédek rendezik, ez arra kötelez bennünket, hogy ne csak ebből a humanitárius szempontból kezeljük ezt a kérdést, de kötelességünk ennek a jelenségnek azokat a törvényszerűségeit és összefüggéseit megállítani, amelynek kulcsát éppen *marxi* szemléletünk adja meg. „A magzatelhajtás, mint tömegjelenség egyik elnyomóródsági tünete a mai kapitalista társadalmi rendnek” — írja *Rosa Luxemburg*. Egy olyan társadalmi jelenség tehát, amelynek gyökereit a mai kapitalista társadalmi rendszerben kell keresnünk. Ezen a jelenségen nem változtat az, hogy miképpen feldozzák meg a törvényt. A mi tételünk az, hogy harcolni kell egy olyan társadalmi rendszer ellen, amelynek birth controlja a magzatelhajtás, ez a rettenetes módszer, amely testben és lélekben tönkretesz az asszonyainkat.

Maga az uralkodó osztály, amelynek nemcsak ideológiai kifejezője a büntető törvény, de eszköze is annak, hogy a dolgozókat elnyomottságukban mint leigázott osztályt állandóan megtartsa, és valójában túltette magát ezen a törvényen. Hiszen se rendőrségi apparátusunk, se az igazságszolgáltatás egyáltalán nincs berendezkedve arra, hogy valójában üldözze a magzatelhajtást, úgyhogy az eseteknek csak egy igen kis, és ebben is a proletariátusra szorítkozó része kerülhet a bíróság elé. A törvény enyhítése vagy a magzatelhajtásra vonatkozó paragrafus teljes eltörlése nem jeleníti és nem jelentheti ennek a kérdésnek megoldását, csak enyhít a mai helyzetem, anélkül, hogy a megoldást elősegítené. A mai társadalom végeredményében nemi mond le arról, hogy legalább elméletileg a szexuális élet egyes kér-

déseit a büntető bíraskodás hatáskörébe utalja. Ennek magyarázatát modern pszichológusok abban látják, hogy az uralkodó osztály ezekkel a törvényekkel a maga hatalmi vágyának szexuális kiélési formáját találja így meg. A kiváló *Felix Halle* német egyetemi tanár mutatja ki nagyon érdekesen, hogy miképpen jut kifejezésre az uralkodó osztály szexuális libidója a büntető bíraskodás fejlődésében.

Ha tehát az a tételünk, hogy a magzatelhajtás ennek a társadalomnak elnyomorodási tömeg jelensége, teljesen félreértettnek találjuk az orosz példára való hivatkozást. Az orosz abortáriumrendszer nem egyéb, mint a mai kapitalista berendezkedés egyik csökevényének szükségszerű likvidálása. Nem vagyunk hajlandók az abortáriumokat, mint egy szocialista társadalom ideális birth control berendezkedését elfogadni és hirdetni. A jövő társadalmában ezt a kérdést a magzatelhajtással, amely büntetés a szenvedő asszonyra akkor is, ha a törvény nem is bünteti, — nem látjuk elintézhetőnek.

Az eddig elmondottakból következik, hogy nem tehetjük magunkévá teljes egészében *Stern Szerén* asszony fölfogását sem, aki a kérdésben csak szociálpolitikai kérdést lát és megoldását is csak a szociálpolitika terén keresi. A szociálpolitikának, amely a ma problémáját oldja meg, az adott kereteken belül csak másodlagos föladata a magzatelhajtások kérdésének törvényes szabadlátétele, ami negatívum marad még akkor is azzal a pozitívummal szemben, hogy minden energiát a prevencióra kell koncentrálni. Ebben az irányban a legnagyobb eredményeket érheti el a saját szervezetein belül is, de a szociálpolitikai küzdelem más területein, munkásbiztosítás stb. útján is.

A magzatelhajtás végső eredményében nem a szociálpolitika, hanem a szocializmus kérdése, annak a társadalmi rendnek megvalósításáé, amelyben a magzatelhajtásra szükség többé nem lesz. És nem ismerik a *szociális* indikáció fogalmát sem, amely a legszomorúbb jellemzője a mai társadalomnak.

Ha tehát a magzatelhajtást, minit töimegjelenséget, ki akarjuk küszöbölni, ennek a küzdelemnek csak egyetlen útja lehet, az, amelyet a munkásosztály a szocializmus megvalósításáért folytat. Minden más csak az okozat formáján enyhít, de nem tünteti el az okot. Mert nem az a fontos, hogy helyes-e vagy helytelen a magzatelhajtás büntetése, de az, hogy ne legyen szükség magzatelhajtásra, hogy a nő szabadon rendelkezék a testével asszonyi rendeltetésének legszebb értelmében: boldog társadalom boldog gyermekének anyja lehessen, de elutasíthassa magától az anyaságot, anélkül, hogy testét az abortáló asztal vágóhídjára vinné.

A magzatelhajtás elleni harc tehát — végső eredményében osztályharc.

VÁMBÉRY MELANIE:

A legtermészetesebb, hogy elsősorban mi, nők, foglaljunk állást egy olyan törvénnyel szemben, amely nemcsak legszemélyibb szabadságában korlátozza a nőt, hanem ezernyi ezer asszony egészségét, életét veszélyezteti.

Ez volt a rugója *Mrs. Sanger* elhatározásának, amikor 1921-ben megalapította a Birth Control League-t és főleg a nőszempontok miatt lettünk hívei mi is, *feministák*, 'már akkor iá születések szabályozásának, amikor Magyarországon, ahol az egykét burkolt hazaárulásnak minősítik, még nyíltan erről a kérdésről nem lehetett beszélni.

De most már túlnőtt ez a kérdés a nőérdekek keretein, az most már nemcsak a nőnek égető problémája, hanem problémája az egész emberi társadalomnak.

Ha tekintetbe vesszük azt a rettenetes nyomorúságot, amelynek az eddig nem létezett munkanélküliség az okozója, akkor szászorosan igazunk van, ha azt mondjuk, hogy hallatlanul rosszul gazdálkodnilk az államok, amikor meglévő területeiket minél több emberrel akarják benépesíteni, mielőtt ezek megélhetését elegendő munkaalkalommal biztosítani tudnák. *Bernhard Shaw* mondja, hogy „annak az országnak, mely nem tudja gyermekeit eltartani, nincs joga gyermekeket követelni”, és melyik ország tudja ma gyermekeit eltartani? A racionalizálás korszakában csak ebben a kérdésben nem ismernek racionalizálást.

A születések korlátozását éppen a fajvédőknek kellene követelni, mert az az emberanyag kvalitatív följavítására adna lehetőséget. Csak tekintetbe kellene venni azt, hogy míg egy vagy két gyermeket jól tud fölnevelni a lateiner-, tisztviselő- vagy munkásosztályhoz tartozó emberpár, addig bizony ott, ahol einnél több a gyermek, sem annak testi, sem szellemi nevelésére nem áldozhatnak annyit, hogy kellőképpen előkészíthessék az életre. Nem is beszélek a fajvédő szempontból károsan terhelt gyermek világrahozataláról és a sok születéstől legyengült szervezetű másodrangú emberanyag világrahozataláról. Tehát *a születések korlátozása egészséges nőkhöz, egészséges gyermekhez, dolgozó, munkabíró lakossághoz segíti az államot, míg a túlszaporodás gyenge anyákhoz, gyenge vagy beteg generációhoz és munkanélküliséghez, nyomorhoz és a megélhetés lehetőségének végső, erőszakos kísérletéhez, a háborúhoz vezet.*

Itt van szemünk előtt Japán. Már régen mutatják ki a statisztikusok, hogy ez az ország évente $\frac{1}{2}$ milliós szaporodást mutat, ami azt jelenti, hogy 50 év múlva Japán 100 milliós nép lesz. Tehát kényszerűségből, mert az emberfölsőleget nem bírja el, akár mint olcsó munkaerő, de mint látjuk, inkább háborús, terjeszkedési szándékkal behatol más országokba.

Ezért él a primitív emberek tudatában az a babona, hogy azért van szükség háborúra, mert sok az ember és ritkítani kell számukat. És nem jut eszükbe, hogy nem háborúval, tömeggyilkolással, éhhalállal és járványokkal kell megtizedelni az emberiséget. Észszerűbb, emberibb, ha éppen az élet megvédésében megkíméljük az élettől azokat, akiket ez a földteke nem tud eltartani. Az élet mindenekfölött szent és mégis ezt a szent valamit dobják oda kíméletlen lelkiismeretlenséggel a háború molochjának éppen azok, akik szemforgató, hamis szörnyűködéssel, hazafias jelszavakkal igyekeznek megvédeni egy olyan törvényt, amely megcsúfolója éppen az élet szentségének, a legtisztább embervédelmi törekvéseknek.

Pedig a hazafias jelszó is rég idejét múlta már ebben a vo-

natkozásban. Ma már pusztá önámítás és a mások félrevezetése az az állítás, hogy a haza érdeke kívánja a népesség szaporodását. Még militarista szempontból sem fontosabbé, hogy ármádiák álljanak rendelkezésre, mert hiszen a modern háború a gépek és vegyszerek háborúja lesz, amelyben csak annyi emberre lesz szükség, amennyi a különböző háborús eszközöket, főszereléseket kezeli, irányítja. Személyes erő, bátorság, minél több emberből álló nagy hadsereg nem számít. De hiszen nem számított a múlt háborúban sem, ha meggondoljuk, hogy Franciaországban már 1896-ban 1.8 millió egészen gyermektelen házaspár volt, 2.6 millió egygyermekes és ezzel szemben csak 6.1 millió két- vagy többgyermekes család. És mégis győzött az enerváltak, degeneráltak hirdett Franciaország az erejének teljében lévő és a 218. §-t oly hihetetlen kegyetlenséggel védő Németország fölött.

Megdől tehát mindaz az érvelés, mely a 285. §-t hazafias szempontból megvédi, annál inkább is, mert hova-tovább az is bebizonyosodik, hogy még a kapitalizmusnak sincs szüksége az embertöbbletre, ebben a gépekkel felszerelt munkanélküli világban, amikor a munkanélküliek száma meghaladja a 20 milliót.

Egy törvény csak akkor állhat fenn állandóan, ha azt a nép akarata tartja fenn. A 285. §-ra pedig az egész társadalom rég kimondta a halálos ítéletet. Ha igaz, hogy vox populi vox Dei, akkor ennek a törvénynek meg kell hajolnia a népakarat előtt. Egy olyan törvény, amely az asszonyok millióit az egész világon bélyegzi gonosztevékké, nem maradhat meg.

Miért kelljen az asszonyok százazreinek elpusztulni évente tiltott és titkos mütét alatt és miért kell a gyermekek százazreinek úgy jönni a világra, hogy jövetelének ne örüljenek és már eleve nyúgnek, tehernek tekintsék azok a szülők, akikben nem volt meg a bátorság, hogy magukon segítsenek, vagy a tudás, hogy a fogamzásnak elejét vegyék. Nem a legegységibb joga-e a nőnek, hogy szabad akaratából legyen anya és nem a legegységibb joga-e a gyermeknek, hogy örüljenek jövetelének.

Attól pedig nem kell tartani, hogy abban az esetben, ha lehetővé teszik a születések szabályozását, a nők nem lesznek anyákká. Minden egészséges normális nőben él a vágy, a kívánság a gyermek után és amely nő meg nem egészséges, vagy nem kívánja a gyermeket, annak rákényszerített anyaságában nem telik öröme sem magának, sem gyermekének és a társadalomnak sincs belőle haszna.

Én hiszek a nőben, a nő anyai érzésében és abban, hogy minden emancipáción, munkán és az új lehetőségeken fölül, mint legigazabb, legfőbb életcél, legmagasabb hivatás, megmarad számára az anyaság, az az anyaság, melyet kívánva és akarva választott és ezért ujjongva üdvözöl.

Dr VIRÁG GYULA

ügyvéd:

—A magzatelhajtáshoz hallatlan sok fájdalom és szerencsétlenség tapad és éppen ez az a téma, ahol a jövőben e kérdéssel kapcsolatos büntetőjogi rendelkezéseink megváltoztatásával el lehet

kerülni azt, hogy évente sok ezer ember elpusztuljon és el lehet kerülni azt, hogy sok ezer ember megszabaduljon attól, hogy súlyos szabadságvesztésbüntetést kelljen elszenvednie.

Miként néz ki ez a kérdés *a gyakorlati büntetőjogász meg-látásán* keresztül? Leg-szörnyűbb eseteknek vagyunk szemtanúi. Különösen vidéken mindennapos, szinte azt mondhatnám töme-gével jelentkezik az esernyődrót, amelyet eszközül használnak föl a magzat elhajtásánál. Esernyődrót, amely piszkos, rozsdás és amely fertőzésével nemcsak a magzatot semmisíti meg, hanem elveszi az anyának az életét is. Az esernyődróton kívül más hihetetlen számú raffinaít eszközök, amelyek mindig azt ered-ményezik, hogy belepusztul az anya is. Ezt a helyzetet látni és ebben benne élni, olyan, hogy *egy pillanatig sem maradhat kétely a lelkiismereti felelősség mellett dolgozó jogász számára, hogy ezt a kérdést törvényhozási úton rendezni kell, éspedig azonnal.*

Mikor a jogász klasszikus jogról beszél, akkor mindig a római jogra gondol. Mindaz, ami a jogban az élet bölcs meg-értése, az legnagyobb mértékben visszavezethető a római jogra. Érdekes, a sorsnak talán különös és szeszélyes játéka, hogy miként találkozik össze a magzatelhajtás kérdésében a római jog az orosz joggal. Két szélsőség, Az egyik jelenti évezreddel visszamenőleg a jogi kultúrát, a másik jelenti azt a jogrend-szert, amelytől távol van még ma Európa kultúrnépének jogi ideológiája.

Ki lehet mondani azt a tételt, hogy a római jog a magzat-elhajtás bűncselekményét generaliter nem büntette, és ha bünt-tetett is, minimális mértékben. Római jog szerint a magzatelhajtás nem büntetett akkor, ha az olyan nővel kapcsolatban történt, aki nem tartozott házassági kötelékbe, vagyis hajadon volt. Férjes nőnél íbüntett, azonban a büntetés minimális, szánté azt lehetne mondani, hogy a büntetésnek csak egy szimptomájával találkozunk.

Ha a nő, aki házassági kötelékben él, magzatát elhajtotta, vagy elhajtatta, abban az esetben, ha a férje tudott róla, a cenzor vele szemben fenytéket alkalmazott. Ha azonban a férj a nő cselekményéről nem tudott, akkor a cenzor hatáskörébe az eset nem is tartozott és az esetleges megtorlás a férj házifenyitéke alá esett.

Mindezekből tehát megállapítható, hogy a római jog a mag-zatelhajtás kérdésében a fejlődésnek oly magas fokát mutatja, amelyet ma az orosz jog-on kívül egyetlen kultúrállam jogrend-szere sem ért el.

Nézzük meg, úgy odavetőleg, ebben a kérdésben az orosz jog-álláspontját. A vita alapját képező előadásoknak nincs más cél-juk, mint hogy megvitassuk azt, hogy a gyakorlatban ezt a kér-dést miként kell megoldani. Én a magam részéről legtávolabbról sem tudnék elmenni ennek a kérdésnek a megoldásával kapcsola-tosan addig, ameddig elment az orosz jog. Éspedig azért, mert mindazok a föltételek, amelyek esetleg ennek a kérdésnek az orosz jog szerinti megoldását beváltan eredményezhetik, nálunk nincsenek meg. Mindenesetre lélegzetet visszafojtó eredmény, amiről az előadó orvos beszélt, miszerint nálunk több ezerre rüg évente a magzatelhajtással kapcsolatosan az emberhalál és hogy

mily sok ezer az emberélet pusztulása Németországban és ezzel szemben Oroszországban az eredmény az emberhalált illetőleg nulla. Ennek a kérdésnek törvényhozási úton való szabályozását nálunk úgy oldanám meg és abban a szellemben, legalább is megközelítőleg, mint ahogy azt megoldotta a cseh törvényjavaslat.

~ Mindenekelőtt meg kell állapítani és le kell szögezni, hogy mi a védett jogtárgy. Az anya, vagy a méhmagzat, vagy talán mind a kettő. Érvényben levő törvényünkben arra kell következtetni, hogy mind a kettő. Helyes és bölcs megoldásnál azonban disztingválni kell. Határvonalat lehet húzni, éspedig a kérdés oly módon való megoldásánál, hogy egész más törvényrendekezési beállítottsággal oldom meg a kérdést akkor, ha a méhmagzat három hónapnál fiatalabb, és akkor, ha a méhmagzat már három hónapnál idősebb. A kérdésnek más-más megoldását el kell vizsgálni, hogy az anya életét illetőleg egy művi beavatkozásnál sokkal kisebb a veszély akkor, ha a méhmagzat három hónapnál fiatalabb, mint nem. *Éppen ezért a kérdésnek törvényhozási úton való rendezésénél leszögezném generaliter azt az álláspontot, miszerint a magzatelhajtás büntetlen maradjon akkor, ha a méhmagzat három hónapnál nem volt idősebb és az a művi beavatkozás egyéni szükségességére való tekintet nélkül kórházban eszközölteik orvos által.* Ezen rendelkezésnek tehát döntő indoka elsősorban az lánya életének segélyeztetése. Azt, hogy a méhmagzat három hónapnál idősebb, vagy fiatalabb, minden konkrét esetben törvényeszéki orvoszakértőknek Hellene eldönteni.

Már most fölvetődik az a kérdés, milyen új törvény hozassék az olyan esetek jogi elbírálására, amikor a méhmagzat már három hónapnál idősebb, vagyis akkor, amikor a művi beavatkozás már a magzat idősebb voltánál fogva az anya életét vagy testi épességét közvetlenebbül és súlyosabban veszélyezteti. A magzatelhajtás igazolt voltát négy indikáció alapján igyekeznek a jogirodalom megoldani. Az indikáció esetei majd konjunktíve, -inaid alternative jelentkeznek. Nagy általánosságban beszélünk *orvosi* indikációról; mikor a magzat kihordása a terhben lévő nőre életveszélyt jelent. Az *etikai* indikáció: az erőszakos nemi közösülés, megfertőzés, vagy vérfertőzés esetei. *Szociális* indikáció: a szülők leromlott súlyos anyagi helyzete és végül *eugenikai* indikáció: amikor a születendő gyermek testi vagy lelki bajjal jönne a világra. Ezek az esetek volnának azok, ahol a magzatelhajtással kapcsolatban maga a magzatot elhajtó tény büntetlenül marad. Mármost lanélkül, hogy «zt a kérdést részleteiben boncolgatnám tovább, kizárólag még azt a másik álláspontomat szögezném le nagy általánosságban, miszerint az előbb felsorolt indikációknak fentnemforgása esetében büntetnék még akkor, ha olyan konkrét esettel állunk szemben, ahol a méhmagzat három hónapnál idősebb. Ebben az esetben is azonban érvényesíteném azt a tendenciát, amely végigvonul a büntetés kiszabásával kapcsolatosan ezen kérdés egész jogi irodalmán, miszerint megszüntetném a súlyos büntetési tételeket, de különösen arra az esetre, ha a beavatkozás orvos részéről történik, éspedig: steril körülmények között, de fenntartanám a büntetési tétel súlyosságát akkor és azzal a személyvel kapcsolatosan, aki üzletszerűen és kellő szakértelem hiányában üzérkedik az anya életének épségével.

III. ÍRÓK ÉS HÍRLAPÍRÓK:

BÁLINT GYÖRGY:

A születések korlátozása erkölcstelenség. Ez a mai társadalmi rend moráljának egyik alaptétele. Kikezdhetlen erővel hirdetik mindazok a körök és tényezők, amelyek hivatalból öröködnék az erkölcsi világrend tisztasága és sértetlensége fölött: az egyház és a jog emberei, a hivatásos moralisták, az egyke elleni küzdelem lángpállosú előharcosai, valamint azok a rendszerint igen előkelő származású idősebb hajadonok, akik a különböző erkölcs-nemesítő és családvédelmi intézmények élén állanak. Isten és ember ellen való véték a születések korlátozása — mondják —, magas kultúrájú társadalomban élünk, itt mindenki köteles szülni, illetve nemzeni és mindenki köteles megszületni. Aki nem akar szülni, az példás büntetést kap. Ugyanilyen büntetést érdemelnének azok is, akik elkövették azt a súlyos kötelességmulasztást és erkölcstelenséget, hogy nem születtek meg, de ezekkel szemben — sajnos — nem lehet megfelelő szigorral föllépni, bizonyos technikai okokból. Végeredményiben saját magukat büntetik meg azok, akik hanyagságból, vagy túlzott kényelemszeretetből nem jöttek a világra. Igaz ugyan, hogy egy Schopenhauer nevű gyanús moralista azt állította, hogy még senki sem panaszkodott azért, hogy nem született meg, ez azoniban csak felelőtlen, cinikus immoralizálás. Komoly, értékes érvet nem lehet fölhozni az ellen a tétel ellen, hogy a születéseik korlátozása erkölcstelenség.

Azok, akik ezzel a kérdéssel hivatalból foglalkoznak, a legkülönbözőbb szempontokból magyarázzák és indokolják meg, hogy miért jelent erköleséllenes merényletet a születések számának korlátozása. Kifejtik, hogy védelmezni kell az életet, hogy aki a születendő életet csirájában elfojtja azaz tulajdonképpen gyilkosságot követ el. Hatalmas jelentősége van ennek az elvnek, mert azt látjuk belőle, hogy társadalmunk, mely minden elképzelhető társadalmak legtökéletesebbike, az emberélet tiszteletében odáig megy, hogy a meg nem születetteket jobban védi, mint azokat, akik megszülettek. Mert az utóbbiakat magasabb célok érdekében néha, sajnos, milliószámra kénytelen fölládozni a polgári társadalom, a születendőket azonban soha, semmiféle cél érdekében sem áldozza föl. A másik nagy erkölcsi érv a születések korlátozása ellen: a családi élet tisztasága. Gyermeekáldás nélkül a különművek együttélése végeredményben nem más, mint erkölcstelen viszony, amelynek egyedüli tartalma az öncéllá tett testi élvezet.

Ezek a szempontok olyan egyszerűek és meggyőzőek, hogy további magyarázatokra tulajdonképpen nem is volna már szükség. A nagy tömegek azonban gyakran nem elég fogékonyak a legmagasabb erkölcsi szempontok iránt és ezért talán nem lesz fölösleges, ha megpróbáljuk primitívebben, kézzelfoghatóbban is

megértetni mindenkivel, hogy miért erkölcstelen a születések korlátozása.

Tudjuk, hogy az erkölcstelennek ellentéte az erkölcsös. Ami nem erkölcsös, az tehát erkölcstelen, vagy pedig megfordítva: ami nem erkölcstelen, az erkölcsös. Ha tehát a születések számának korlátozása erkölcstelen, akkor a születések mennél magyobb-arányú elősegítése erkölcsös. Másszóval: a korlátlan, nagyarányú embertermelés megfelel az erkölcs követelményeinek, az embertermelés megszorítása viszont az erkölcs törvényeibe ütközik.

Az erkölcstelenség egyenes arányban nő a születések korlátozásával. Nagyon sok gyermek: ez erkölcsös dolog. Valamivel kevesebb gyerek: ez már kevésbé erkölcsös dolog. Két gyerek, vagy éppen egy gyerek: ez már komolyabb erkölcstelenség. Egyáltalában semmi gyerek: itt kezdődik az igazi merénylet a morál ellen.

Ez alól a szabály alól nincs kivétel. Gyermeket szülni minden körülmények között erkölcsös, nem szülni pedig minden körülmények között erkölcstelen. Tehát: beteg gyermeket szülni erkölcsös, beteg gyermeket nem szülni erkölcstelen. Szegény gyermeket szülni erkölcsös, szegény gyermeket nem szülni erkölcstelen. A törvénytelen gyermek születésének megakadályozása épúgy büntetendő, mint a törvényesé. Tehát: törvénytelen gyermeket nem szülni erkölcstelen, amiből viszont az következik, hogy törvénytelen gyermeket szülni erkölcsös.

Beteg gyermekek, nyomorgó gyermekek jönnek a világra: ez erkölcsös. Szörnyű tömeglakásokban, miazmás odúkbán jönnek a világra ezek a gyermekek, testi és lelki gyötrelmek várják őket: ez erkölcsös. Mennél többen vannak, mennél jobban megterelnek velük a városok és a falvak, annál erkölcsösebb a dolog. Mennél kevesebben vannak: annál nagyobb az erkölcstelenség. És ez érthető is, akinek csak egy kis morális érzéke van, az egy pillanatig sem fog ezen csodálkozni. A sok gyerek, a sok felnőtt, a sok nyomorgó a mai társadalom számára a leghatalmasabb erkölcsi erőforrást jelenti. Miért!?

Mert a sok ember élni akar, tehát mind dolgozni akar. Mindenki el akarja adni a munkaerőjét és mennél többen akarják eladni munkaerőjüket, annál jobban esik a munkaerő ára, a munkabér. Amikor tehát az etika törvénye azt mondja: gyermeket szülni erkölcsös, akkor tulajdonképpen ezt mondja: a munkabért csökkenteni erkölcsös. Itt van tehát „des Pudels Kern”, itt van a nagy morális igazság: ha sok gyerek születik, akkor a munkaerő olcsóbb, tehát a profit nagyobb; ha kevés gyerek születik, a munkaerő drágább, tehát a profit kisebb. Ez az erkölcsi igazság akkor is igazság marad, ha a termelésben válság keletkezik és a válság munkanélküliséget okoz. Mert a munkanélküliség, hacsak nem ölt veszedelmes arányokat, szintén pozitív erkölcsi tényező: fokozott munkaerőkínálatot tehát hatalmas munkabér-csökkenést okoz. Ha azután a munkanélküliség már túlnagyra nő és terhei kezdenek az uralkodó rétegekre nehezedni, mint például most Angliában, akkor már kezd is csökkenni a gyermekszülés erkölcsi értéke, illetve másszóval a születések korlátozása már nem is olyan nagy erkölcstelenség. Ez magyarázza meg az anglikán papok legújabb meglehetősen liberális állásfoglalását, a „birth control” kérdésében. Abban a pillanatban azonban, amint Anglia-

ban sikerül a munkanélküliség problémáját a maitól eltérő módon rendezni, amint sikerül a munkanélküliség kényelmetlen, nyomasztó súlyait a hatalmon lévő osztály válláról a másik osztályra áthárítani, abban a pillanatban a munkanélküliség nem lesz többé komoly veszélytényező, az emberfölség ismét előnyökkel fog járni, tehát a birth controll ismét az erkölcstelenség lék rovába kerül.

Tisztán látjuk ezt azokban az országokban, ahol a munkanélküliség-rendszer nem olyan kifejtett, mint Angliában. Olaszország és a többi fasiszta ország vezetői a legkíméletlenebb harcot folytatják a születek korlátozása ellen, ezekben az országokban jelenti a birth control a legnagyobb erkölcstelenséget. Ezekben az országokban az erkölcs már csak azért is [megköveteli a mennél több gyermeket, mert vagy egyáltalában nincsenek gyarmataik, vagy csak egészen jelentéktelen gyarmataik vannak, úgyhogy a színes rabszolgamunkaerők tömege nem áll rendelkezésre. Fokozottan erkölcstelen a születéskorlátozás azokban a válsággal küzdő kis államokban, amelyek nagy külföldi tőkecsoportok érdekszférájába tartoznak, mert itt a helyi kapitalizmusnak a lehető legolcsóbb munkaerőre van szüksége, hogy a termelésből saját profitján kívül még a külföldi hitelezőtőke számára is biztosítani tudja a kamatjövédelmet.

A hatalmon lévő társadalmi osztály érdeke tehát sok gyereket kíván. Másszóval: az erkölcs sok gyereket kíván. Ezzel azután el is jutottunk megint az etikai gondolatmenet kiindulópontjához: a születek korlátozása erkölcstelenség.

Íme korunk egyik legmeggyőzőbb, legkristályosabb erkölcsi igazsága. Aki olyan túlzott igényű, hogy még ez sem elégíti ki, az nem érdemli meg, hogy ennek a tökéletes erkölcsi világrendnek a tagja legyen és hogy már pusztán létevel is hathatósan szolgálja a legfölköltebb erkölcsi érdeket.

FÖLDES JOLÁN:

Egy orvos és egy ügyvéd ismertették orvosi, illetve jogászai szempontból a magzatelhajtást tiltó törvényt. Az urak az *ismeretetésre* szorítottak és óvatosan elfojtották a lelkük mélyén mozgolódó alkotó tettvágyat és aktív segíteniakarást. A tudományos objektivitás és önfegyelmzés ragyogó példáját adták, sokkal ragyogóbb példáját, semmint az kívánatos lett volna.

Tudom, hogy ezt az óvatos tartózkodást a kényszerűség diktálta, az a kényszerűség, mely hosszú évek óta hallgatásra ítél mindenkit, aki az igazságtalanság ellen akar tiltakozni és dupla lakatot tesz a szájára annak, akinek fölemelt szava súllyal bír. Nyilván ezért volt az, hogy az előadók olyan szigorúan *belül* maradtak a tárgyilagos ismertetés határán, de azért volt az is, hogy világos adataik mögöl nem harsant ki a szenvedés följajdulása és csak a mondataik között lehetett kiolvasni valami szelíd kérést, vagy félénk javallatot, miszerint a törvény esetleg netalántán bizonyos szerény mértékben enyhítendő volna.

Az ember azt hinné, különösen, ha a másik oldal viharos és

gyűlölködő fölháborodását hallgatja, de bizony kicsit még a nagy-szerű orvos és a kiváló ügyvéd előadása után is, hogy az a tiltott műtét valami egészen különleges gyönyörűség. Egyes fölszólalók úgy esengtek az engedélyezéséért, ahogy a kegyért és boldogságért eseng a halandó.

Az ember ámul és már-már kísértésbe esik, hogy azt higgye: a tiltott műtét közeli rokonságban van a kokainmámorral, vagy legalább is a bridgie-nek új alfája, esetleg olyasmi, mint a midget golf. Mindenesetre hajlamos azt hinni, hogy valami divatbemutatóról van szó, amelynél azok a cudar, léha asszonyok a kéjtől hőrögvé dulakodnak, hogy melyik részesüljön előbb ebben a szívderítő szenzációban és csak a törvény szigora tartja őket vissza attól, hogy fülig merüljenek a grandiózus élvezetbe.

Ezzel szemben bátor vagyok közölni, hogy a szóbanforgó műtét, bizony, nem nagy vigasság. Nem jó, nem öröm, se a testnek, se a léleknek nem az. Testi szempontból ez a műtét — és ebben szikrányit se különbözik az összes többi műtétektől, amelyek nem tiltották — szörnyű fájdalom, keserű szorongás, kiszolgáltatottság és megalázás. A kínlódó test ugyanolyan görcsös rémülettel tiltakozik ellene, mint a vakbéloperáció, vagy az agylékelés ellen, ugyanúgy szűkül félelmében és ugyanúgy vonaglik a kintől.

A lélek szempontjából pedig a magzatelhajtás a leghalálosabban szomorú dolog a világon. Mert asszony számára nincs szomorúbb, mint lemondani a gyermekről, minden gyermekről, és ha mégis megteszi, ha vállalja a test nyomorúságát és a lélek szörnyű bánatát, akkor — higgyék el nekem — irtózatosan komoly oka van rá. *Olyan irtózatosan komoly és olyan mély oka, hogy azt a nagytudományú orvos és jogász urak szociális vagy egyéb indikációk címén aligha tudják kitapogatni.*

Minden hálánk az övék, a tisztaszívű orvosé és jószándékú jogászé, akik segíteni és könnyíteni akarnak. Mégis, ebben a kérdésben kénytelen vagyok a kompetenciájukat kétségbevonni. Minden egyes elhatározás mögött, amellyel asszony gyermekéről lemond, az életnek egy névtelen és intím drámája húzódik meg, egy külön kis sorstragédia, amelyet sem az exaíkt orvostudomány nyelvére lefordítani, sem a jog kategóriáiba szedni nem lehet.

Ahol biztos fészek egyenletes melege várja az érkező gyermeket és az asszony otthonát a férfi erős keze védi, ott asszony soha még meg nem tagadta gyermekét. Ám megnehezült az idők járása felettünk és az élet hullámverése csapkodóbb és szeszélyesebb, mint bármikor volt. Az asszony magára maradt a sorssal, nincs senki, aki közé és az ágaskodó hullámok közé állna, és főképp nincs senki, aki a születendő gyermek bölcsőjét biztos gátra mentse. Valamennyiünknek bizonytalan lett az élete és ismeretlen félelmek telítik. Egyre nehezebb utat törni egyedül is, hát még gyermekkel a karunkon. Egyre támasztalanabban és magányosabban álljuk a harcot.

A szegénység egyedül még senki asszonyt nem indított arra, hogy magzatát elhajtsa. De még a nyomor se. Azon kívül és felül még mindig ott volt egy másik, mélyebb, kimondhatatlan ok, amelyik a bátorságot és hitet kiverte szívéből és elriasztotta attól, hogy baráttalan és szerencsétlen gyermeket hozzon az ellenséges világra. Talán egy boldogtalan és veszendő jövőjű

házasság kergeti az orvoshoz, talán a saját sorsa is könnyelmű férfikézben reszket, talán az elhagyatottság és a sötét holnap rémülete hajtja, talán a társtalan és reménytelen jelen.

Akármi is, nehezebb, sötétebb és fájdalmasabb dolgok ezek, semhogy a legmegértőbb szívű orvosnak is beszélni kívánna róla és embertelenül barbár volna minden törvényhozás, amely arra kényszerítené, hogy akár a legnemesebb és legtudósabb urak tanácsának is föltárja boldogtalan titkát. A bölcs konkláve — ha tényleg bölcs — ugyan addig csúrné és csavarná a dolgot, amíg megállapítaná, hogy az eset az engedélyezett esetek B) csoportjának a) alosztályába tartozik és így sürgősségi viszonylatban a harmadik kategóriába utalandó; holott itt nincsenek kategóriák, csoportok és alosztályok, itt sötét kétségbeesés, keserű boldogtalanság és síró nyomor van, aimit, kéreim, hagyjon meg az állam az emberek magánügyének, ha már minden másba: örömeikbe, terveikbe, szórakozásaikba, utazásaikba és egész keserves életükbe beleszól.

Bízzák rá az asszonyra, hogy tud megalkudni az anyaság kínzó vágyával, hogy tud lemondani az örömről, fiatalságról, jövőről és életének értelméről, amit mind a gyermek jelent. Hogy tud lemondani róla még a test és lélek gyötrelme árán is. És ahol sorsának kegyetlen súlya alatt belekényszerült ebbe a lemondásba, ott *az orvosnak csak egy föladata lehet: részvételt fogadni és segíteni rajta.*

A jogász dolga ennél sokkal kevesebb: neki *csak föltre kell állni az útból*, a szomorúság és a néma szenvedés útjából. A törvényt nem enyhíteni kell. A gyermekről való lemondás már önmagában büntetés és ezt a büntetést semmi sem enyhíti. Csak arról van szó, hogy nem kell még külön súlyosbítani is. Ne sújtson még a paragrafus is, ne büntessen a törvény is külön, *mert semmi szükség a törvényre, amely a boldogtalanságot sújtja és a bánatot bünteti.*

IGNOTUS:

Egy orvos és egy jogász kettős előadása referált a szociáldemokrata párt orvos- és jogászszervezetében „a születésszabályozás kérdéseiről”, vagyis, magyarul, a gyerekelhajtási tilalom felől. Úgy az orvos, mint a jogász, mondani sem kell, csupa okosat s emberségeset mondott a dologról, s nem ellenük szól, ha bennem fölérez a kérdés: miért orvos és jogász, mikor Magyarországon vannak orvosnők és nőügyvédek is”?! S miért csakis szociáldemokraták, mikor Magyarországon vannak polgári, sőt még előkelőbb pártok és nők, sőt hölgyek is, akik a közéletben részt vesznek s hangjukat hallatni szokták? Hogy hogy e tilalom ellen, mely ha valakit érdekel, úgy a nőket, ha valaki számára átok, hát a nők számára, ha valaki miatt megváltoztatás után kiált, hát a nők miatt: a nők nem hallatják szavukat? Halhatlan s az elnyomottak történetében páratlan, hogy a nők az utóbbi időkben egyik napról a másikra mit és mennyit értek el... máról holnapra páriából s odaliskből emberek lettek s az orszá-

gokban, ahol szavazók és hivatalképesek, többnyire ők is a többség hogy hogy, e legrémítőbb női rabság-, sérelem, rövidség s alultartottság ellen semmi komolyat nem tesznek, s ami tisztes szó eikörül esik, férfiszájból szól? Hol van a nőknek e vérbe s életbevágó ügye körül csak nyoma, csak láttatja is annak, hogy a nő ma már nem az, aki tegnap volt s amit akar, azt nemcsak, mint a tegnapi galantéria émelkedte, „Isten is akarja”, hanem ma, ha állja kötelességét, emberi jog szerint is keresztülparancsolhatja? Férfi, amely buta állat a férfi, még lehet *dupe*-je a kegyes elfogultságnak vagy képmutató tudakosságnak, mely az elhajtási tilalmat mennyei tekintetből s álladalmi érdekből fenntartandónak ítéli... bár az égi parancsok paraszti népektől származnak, hol, mint a bibliai zsidóknál, mentül több a munkáskéz, annál jobb, az álladalmi érdek pedig valójában a régi védkötelezettség, hol szintén minél több katona kellett, de ma, mikor a termésnek nincs ára, a munkáskezek fele fölösleges, s a háborúhoz nem ember kell, hanem gép, a mennyek s az államok is letesznek majd e szigorúságról... de a nők, akik közül a legbutább is okosabb, mint a legokosabb férfi: a nők soha nem lehettek kétségben e tilalom túrhételensége felől... mért hogy, bár van hatalmuk a változtatásra, nem siettetik a változást? Hogy van, hogy ebben nem tartanak össze, hogy királynőtől munkásasszonyig mind össze nem fognak, egyetlen, de egetverő felhördüléssel a férfiak irgalmatlanságának, konokságának s főképp gondolatlanságának e dologban való megtörésére? Gondolatlanságot mondok, nem lelkiismeretlenséget, mert éppen lelkiismeret tekintetében ez az ügy nőügy, — férfi talán túlteheti, túlámíthatja, túlaltathatja magát rajta, de nőnek egyenest lelkiismeretébe vág, ha mikor ő tudja legjobban, mily kálváriát jelent a nő számára a tilalom, minden hatalmával semmit nem tesz ellenei. Vagy csak mert a nagyságáktól a törvény lehet törvény, ők úgyis segíteni és segítettni tudnak magukon, a prolinőkért s egyéb cselédekért pedig nem érdemes strapálniok magukat!?! Justice McCardie, angol bíró a napokban egy válópör során végzést hozott, mely szerint „minden nőnek megvan a joga, hogy maga szabja meg, akar-e és mennyi gyereket s ezeket mikor szülje világra”. Milyen jó, hogy a suffragette-nagyságáknak még nem sikerült elérniök, hogy az angol bírói székben nők is ülhessenek. Egy Mrs. McCardienak, ki tudja, nem derogált volna-e e szembeszállás a hivatalos erkölccsel?

IGNOTUS PÁL:

A kérdést én csak egyféleképpen tudom fölvetni: joga van-e az embernek a tulajdon testével azt cselekednie, amihez kedve tartja? Eldöntheti-e tehát maga a nő, hogy teherbe essék-e? S ha már teherbe esett, szabad-e ízlése szerint megszakítania, vagy meg nem szakítania a terhességét?

Hitem szerint: *szabad*. Szabad, szabad, mert miért is *ne* volna szabad?

Lehet, hogy ez a hitvallás tolakodónak és elbizakodottnak

hangzik; hiszen ellene szól úgyszólván az egész földkerekség joggyakorlata. A magzatelhajtást a legtöbb országban tiltják, illetve külön orvosi indikációhoz kötik. Legtürelmesebb e téren a bolsevista Oroszország; ott csak hivatalosan lebeszélük a magzatelhajtásról a várandós nőt, de nem büntetik, sőt sok esetben segítik. Viszont a legszigorúbb országok közé tartozik Franciaország; az egyéni önrendelkezés tiszteletben tartásának, a hatósági diszkréciának és a szexuál-erkölcsi türelemnek közmondásos — és többnyire joggal közmondásos — hazája. Van tehát az életnek egy területe, amelyen a tüntető állami mindenhatóság engedélyezi a legnagyobb szabadságot a személynek, s az ortodox magánszemélytisztelet bakterállama a legkevesebbet. Azt hihetné az ember ebből a *tableau-hól*, hogy a magzatelhajtás üldözése az individualizmus követelése, a magzatelhajtás megengedése pedig a kollektivizmusé.

Így van-e valóban? Abszurdum, de fájdalom, „valóban” így. És semmiesetre sem a gyakorlati individualizmus dicsőségére. Éppen az elméleti individualizmus szempontjából nem. Mert hogy államnak érdekét szolgálhatja-e, társadalomnak javára válhatik-e s Istennek tetszhetik-e a terhesség mesterséges megszakítása, azon lehet vitatkozni. Lehet talán még azon is, hogy boldogabb állapot-e a törvényes parancsra keletkezett anyaság az önkéntes magtalanságnál. De az egyéni önérzetet a középponti jóindulat zsarnoksága ugyanúgy sérti, mint a középponti rosszindulaté. Nincs illetéktelenebb tolokodás, mint egyénekre ráparancsolni a boldogságot.

Ez az alapvető hitem, emiatt tudom csak félvállról méltányolni a különben gyakran helytálló és okos érveléseket, melyek gazdasági, szociális, közhigiéniai és nemzetvédelmi szempontból propagálják egyfelől a minél rohamosabb szaporodás állami elősegítésének elvét, másfelől a *birth control-t*. Ámbár éppen az utóbbi évtized tanulságai szerint ezek a szempontok is mindinkább a *birth control* mellett, tehát a túlzott szaporaság ellen szólnak. S ámbár némely eltiltott szülésnek sokkal több humánus mentségét tudom, mint a kényszerítettnek. Megtiltani a beteg szülőnek, hogy nyomorék, szájalmas gyereket hozzon a világra: alkalmasint merénylet a szülő-önjelölt személyi önrendelkezése ellen s ezt a merényletet nem is mentheti egyéb, mint hogy annak a merényletnek veszi elejét, amelyet különben a szülő követne el a megszületendő gyermek ellen. De az abortusz tilalmára hiába keresünk ilyen mentséget.

Amivel szemben fölmerülhet a metafizikai aggodalom, hogy: hát annak az egészséges megszületendőnek, akit anyja el akar pusztítani, nincs-e joga az élethez? Az igazság az, hogy nincs. Joga csak annak lehet, aki a világon *van*, nem pedig annak, aki *lehetne*. A természet, persze, e téren sem ismer éles átmeneteket, s a teológusok, nem kevésbé mint a természetbölcsek, hosszú évszázadokon át törhették a fejüket azon, hogy melyik pillanatban kezd valaki mint önálló személy élni: a fogamzás pillanatában-e, vagy a születésében, vagy a kettő között, vagy előtt, vagy után — esetleg sokkal utána, mint Pascal gondolta, aki szerint csak húszéves korában születik az ember? A társadalmi jog számára azonban ezt a kérdést nem tartom fontosnak. Amíg egy szervezet egy másikon belül él, egy másiknak fáj, egy másikból

születik meg vagy pusztul ki, addig *az állam részéről túlbuzgó korrektség e két szervezet jogi viszonyába beleapáskodni*. Az embrió: testrészt, amelynek nincs külön igénye, ahogy a gyomornak vagy a lárának sincs. Ha potenciális életét szentségnek vesszük, amelynek védelmében tiltakozni lehet az anya önkénye ellen, akkor ugyanilyen joggal lázonghatunk a milliárd meg milliárd potenciális élet nevében, amelyből a véletlen vagy a fajfőntartói ösztön elfelejtett valóságos életet formálni. Akkor az összes elkallódott himcsíra- és petesejtek nevében hadat üzenhetünk a biológiai végzetnek, a gyermeknemzői képességek és ösztönök végecséégének s nem utolsó sorban: a legszentebb életű emberi organizmusoknak, amelyek e metafizikai számítás szerint szintén az emberek millióit „gyilkolták meg”, anélkül hogy ama gyilkosságok áldozatai valaha is a világon lettek volna.

Föltéve tehát, de meg nem engedve, hogy a társadalmi közérdek az emberiség minél rohamosabb szaporodását követeli; föltéve, de meg nem engedve, hogy az emberiség szaporodását a szülések szaporodása s a szülések szaporodását a magzatelhajtás tilalma előmozdítja; föltéve, de meg nem engedve, hogy a kollektív szempontok a mai joggyakorlat mellett szólnak — az individualizmusnak akkor is küzdenie kell ellene. A magzatelhajtás a legelemibb joga a várandós nőnek; elemibb joga a törvény előtti egyenlőségénél, elemibb még a szabad költözködéssé is, amelyet már a középkorban is követeltek a jobbágy számára. Olyan elemi joga, mint az, hogy tetszése szerint vágghassa a körmét és fujhassa ki az orrát. Hol ott a személy méltósága és integritása, vagy pláne a tulajdoné, ahol az ember saját testével sem rendelkezhet?

Vannak ugyan doktrínák, amelyek szerint nem rendelkezhetik vele. A vallásos ember hiheti, hogy lelkét-testét Istentől kapta, mintegy bizományba, Neki tartozik majd felelni róla s életében is az Ő akarata szerint köteles vele bánni. Mi ez az akarat, mi ez a földöntúli parancs? Annyiféle, ahány hitfelekezet van. Némelyik megengedi a magzatelhajtást, a legtöbb tiltja. Melyik a helyes? Én, hitetlen ember, nem érzem magam illetékesnek erre válaszolni. Csak elismerem, hogy a theokratikus állam, az egyházzal összekapcsolt állam következetesen, tehát a saját szempontjából helyesen járhat el, ha üldözi az olyan szeretkezést, amely nem a fajfőntartást szolgálja. A liberáldemokrata tanítás szerint azonban a szeretkezés is magánügy, a vallási meggyőződés is az; miért volna kevésbé magánügy, hogy anyává öhajt-e valaki lenni, vagy sem?

A logikus az volna, hogy a magzatelhajtás szabadsága szabadelvű és demokratikus, polgári és individualista vívmány legyen; olyan, amelyet — az egykor forradalmi polgárság megmozdulásának megannyi egyéb eredményével együtt — a szocializmus már csak *elfogadni*, tovább fejleszteni s esetleg a reakció ellen megvédeni van hivatva, nem pedig *polgári demokráciákkal szembehelyezkedve* kiharcolni, Mert nem *csak* szociális követelés ez, hanem legelemibb függetlenségi joga az emancipált magán-személynek, ki mint lelkiismeretét, úgy testi szervezetének működését sem hajlandó állami paragrafusok szerint igazítani.

KARINTHY FRIGYES:

Övé-e a teste?

(Tőmondatok a nagy problémáról.)

(Hát igen — könnyű volna néhány elmés aforizmával felelni s fogadni érte a tapsokat, Alphonse Karr önérzetével, akinek hírhedt „Kezdjék el a gyilkos urak!” közbeszólása nagyobb és emlékezetesebb sikert aratott a halálbüntetés kérdésében könyvtárakká tornyosult jogbölcseleti műveknél. Sajnos, negyven éven túl, ha az ember látott és átélt egyet-mást, gyilkost és hóhért és bírót ismert, nem tud annyira rajongani az ilyen gordiusi dolgokért & még tulajdon szellemességénél is jobban érdekli a dolgok szelleme.

Miért tegyek hát úgy, mintha egyszerűnek látnám ezt a nagyon bonyolult kérdést? Rengeteg érvel dolgozik mind a két párt s az érv itt is, amott is tetszetős, ha szépen fogalmazza az érvelő s főként, ha elhisszük neki, hogy érdekeken túl vajami általános igazságot és rendet védelmez. Magammal szemben megvan legalább az az előnyöm, hogy pártszempontok fölött, a lélektani rész érdekel az egész ügyben s így módomban van egyszerű elemekre bontani a komplexumot.

Ami nem jelenti, hogy aztán össze is tudom rakni megint. Mindenesetre világossá tehetem az erkölcsi részt — gyakorlati megadásokon ám hadd törje fejét politika és szociológia.

*

Tehát beszéljünk tőmondatokban.

Miről van szó?

A nők gyermeket fogannak és szülnek.

Tapasztalat és statisztika szerint többször fogannak, mint szülnek — a fogant gyermekek egy részének megszületését tehát ők maguk, vagy mások, az ő kívánságukra és beleegyezésükkel mesterségesen megakadályozzák.

Ez a tény a nemzet és fajta szempontjából lehet hasznos és káros, aszerint, hogy a várható életlehetőségek kedvezőek vagy kedvezőtlenek. Abszolút hasznossági elv itt nem mutatkozik.

A főnnálló törvény azonban ettől a szemponttól merőben függetlenül, tisztán erkölcsi diszciplínák nevében tiltja és bünteti a magzatelhajtást. Nyilván abból indul ki, hogy mivel a nő feladata és társadalmi létezésének jogosultsága a gyermekszülés, az a nő, aki a szülés kötelessége alól kibújik, társadalomellenes magatartást tanúsít, önző érdekből, hogy a szerelem testi örömét annak terhes következményei nélkül élvezhesse.

Ezt a fölfogást képviseli a törvény.

A másik oldalon állanak az anarkista (artisztikus) lelkek: ezek a maguk stílusában aforisztikus módon a címben idézett tőmondattal fejezik ki a Nőember egyéni szabadságában való hitüket. A tested a tied, ahogy az én testem az enyém, ez minden értelmes élet alapja — a társadalom az emberért lett és nem megfordítva.

Alábbiakból derüljön ki, hogy mindkét felfogás, mint reli-giózus eszmények, *szentségek* (társadalom szentsége, egyén szent-

sége) képviselői, a türelmetlenség, megnemértés és hipokrizis tipikus tüneteiben mutatkozik meg.

A törvény

1. türelmetlen, amikor nem veszi tekintetbe a családi és szerelmi élet sokféle és változatos követelményét, anyagi és erkölcsi szempontokat s úgy tesz, mintha csupa idillikus, egyforma, kesztes kis házacskákban élnének a családok, ahogy az iskoláskönyvekből hinnéd;

2. megnemértő, amikor fölteszi, hogy a gyermektől való szabadulásnak a gyermektől való félelem az oka, holott nyilvánvaló és köztudomású, hogy anyává lenni minden egészséges nőnek ösztönös vágya, határozottabb és kifejezettebb a szeretővé válás ösztönétől is

3. és hipokrita, amikor szemethúny a statisztika által igazolt valósággal szemben, amely szerint az egészségi okokból nem indokolt abortuszok száma többszörösen meghaladja a születések számát, ahelyett, hogy az élethez igazodó észszerű módosításokkal akár a *más* okokat is ismerő abortuszok, akár a profilakszis elleni szigorúságát enyhítve, segítené a képzett orvost a kuruzslók elleni harcában.

A „humanista” rajongó pedig

1. türelmetlen, amikor nem ismeri el a társadalomnak azt a jogát, hogy az összesség életének folytatásában való egyéni részvételelem iránt érdeklődjék;

2. megnemértő, amikor azt állítja, hogy a nő teste nem a gyermeké is, amikor a gyermek már megfogant

3. és hipokrita, amikor azt szavalja, hogy a nő teste a nőé, holott egyszerűen azt szeretné, ha csak az *övé*, vagyis a férfié lenne, nem óhajtván osztolni a gyermekkel a nő teste fölötti birtoклásban.

Mindezekben néhány megfontolás segíthetne: ezekhez a megfontolásokhoz nem kell se túl nagy ész, se sok tudomány, csak őszinteség és józanság.

És egy kis szerénység mindkét részről.

Állam és alkotmány eszméljen eredetére, *a társadalmi szerződésre*, amelyet *felnőtt emberek* kötöttek: ne tekintse ivarérett női polgárait, akiket a szülői hivatásra méltónak ítélt *a maga részéről*, éretlen, sőt gyöngelméjű kölyöknek, aki még azt sem tudja megítélni, hogy aktuális körülményei közt mikor szüljön gyermeket és mikor ne szüljön s akit neki, az államnak kell kötelességére kényszeríteni. Magyarán szólva: az erkölcs öre, bölcs törvényhozó úr, ne tanítsa az apját, az egyént gyereket csinálni. Másrészt: ne legyen *csak* akkor ilyen szigorú, amikor *neki* van szüksége az egyénre; ha az emberi élet ilyen fontos neki, miért nem bünteti az öngyilkosságot, vagy ama bűnököt, amik öngyilkosságra vezetnek!

A humanista forradalmár és nőemancipátor pedig ne védje jobban a nő testét, mint amennyire a nő azt önmaga védeni óhajta, bizza rá a dolgot és ne méricskélje egymáshoz anya és gyermek életének értékét. Aki nem zagyválja össze emberi lényünkről és állati lényünkről szóló tudákos analógiák zürzavaraiban önálló élet és nem önálló élet fogalmát: az úgyis, magától rá fog eszmélni, hogy *gyermekről* beszélni, a szónak emberi értelmében, akkor lehet csak, amikor a gyermek *valóban* emberhez

hasonlít már anyja méhében — vele való szolidaritásunk tehát nem érettni, hanem erkölcsi azonosságunk fölismerésével kezdődik.

Ami ezen fölül esik — mondja az írás — Gonosztól vagyon. De az is, ami alul esik.

Ez a véleményem.

KASSÁK LAJOS:

A magyarországi szociáldemokrata orvosok „A születésszabályozás orvosi szempontjai” cím alatt ankétot rendeztek. A téma fölvetése egészségügyi és társadalomgazdasági szempontból kétségtelenül aktuális. Az élő emberanyag úgy fizikai, mint pszichikai szempontból 1914 óta szinte megdöbbentően leromlott s a mai gazdasági viszonyok között semmi kilátás nincs arra, hogy ezt a nívót érdemlegesen föl lehessen javítani. A humanisták jóhiszeműsége sem összegyűjtött kenyérmorzssákkal, sem fagyapottból kötött lélekmelegítővel nem plántálhat bele új erőket azokba, akik testben és lélekben elfáradtak a napi 10—12 órás éhbéres robotban, vagy a hónapok óta tartó munkanélküliségben. Aki tehát komolyan hozzá akar nyúlni ehhez a kérdéshez, annak a dolgok lényegéhez kell lemennie. A fölvetett problémát nem nézheti a maga elszigeteltségében, mint specifikumot: társadalmi jelenség ez s ezért a megoldáshoz is csak a társadalmi viszonylatok ismeretével és társadalmi célirányossággal kezdhetünk hozzá. Különböztetnünk, mint használunk azoknak, akiknek pedig föltétlenül használni szeretnénk.

Az emberiség szaporodásának problémája nem új jelenség sem a szociológusok, sem az orvosok körében. Az utópista szocialisták egy része az emberi életnívó emelkedésének érdekében kiadta a jelszót, hogy: vissza a természethez; s így gondolták megvalószínűsíthetőnek az emberiség nagy tömegeit a végtelen robottól és baromi elcsigázottságtól. Az ő érzelmi szocializmusuk elbukott a tökéletes termelési mód törvényszerűségein, egész koncepciójuk nem jelentett többet metafizikai illúzióval, gyakorlatilag megvalósíthatatlan óhajozásnál. Ezek mellett az utópista világmegváltók mellett jelentkezett Malthus, az ő számadatokkal bizonyító pesszimista felfogásával. S a felületes szemlélő s a dialektikában gondolkodó előtt könnyen úgy látszik, mintha Malthus túlnépesedési elmélete a fölvetett kérdésre megadná a tudományos választ. Malthus az éhség problémáját a születések korlátozásával akarta megoldani. Nem is szólva a tudományos szocializmus vezérelméiről, a malthusi elméletet a neomalthusiánusok csoportja is túllépte. Ma már a modern polgári közgazdászok is megállapítják, hogy a gazdasági elnyomorodás nem természetfilozófiai, hanem társadalomtudományi kérdés.

Aki az éhség problémáját nem a társadalmi javak társadalmi elosztásával, hanem az éhezők kipusztításával akarja megoldani, az téves utakon jár, a bajok megoldása helyett a bajok megrögződését és növekedését segíti elő.

Ezen az elvi alapon vizsgáljuk meg a szociáldemokrata orvosok ankétjének elvi és gyakorlati útját és célját. Az előadó be-

vezetőjében, amelyben dr Totis több, mint háromnegyed óra hosszát exponálta a témát, csakúgy, mint a férfi- és női hozzászólásokban nemcsak a téma boncolódott föl, hanem az előadó és vitázók társadalmi beállítottsága is megmutatkozott. Az ankét szocialista tendenciákkal indult el és végső eredményében nagyon sok kétséget hagyott a szocialista hallgatóban.

Dr Totis előadásának gondolatmenetét nagy általánosságban így foglalhatnánk össze:

1. Annak ellenére, hogy a segédtudományok gyors fejlődésen mentek át az utóbbi időben, az orvosi tudomány mégis túlzottan egy irányba tolódott s egyszerű emlős állatnak, reflex masinának jelölte meg az embert és fizikai folyamatokkal és szövettani ismeretekkel óhajtotta megmagyarázni és megérteni az emberi élet problémáit. Az orvosi tudomány két irányban mulasztotta el módszerének, a tapasztalásnak kiterjesztését. Az egyik irány a lelki, a másik pedig a szociális irány.

2. A környezetre is kiterjedő és a társadalmi viszonyokat is tekintetbe vevő orvostudomány a születések szabályozásának a kérdésében semmiképpen sem elégedhetik meg a terhesség megszakításának azzal a rendkívül szűk lehetőségével, amely szerint a terhesség csak azon esetben szakítható meg, ha a gyermek kihordása, vagy a szülés az anya életét veszélyezteti... Az orvosi megfontolás, amely az anya társadalmi viszonyaival is törődik, az anya életét veszélyeztetve látja nemcsak a halálban, de a betegségekben, a munkaképességének a csökkenésében, kereseti viszonyainak a leromlásában is.

3. A szociális okokat, amelyek egy terhességet a születésszabályozás szempontjából orvosi problémává alakítanak, két csoportba oszthatjuk föl. Az első csoportba azok a körülmények tartoznak, amelyek között a család szaporulása a családtagoknak egészségi viszonyait rosszabbítja meg, a másik csoportba pedig azok, amelyekben a társadalmi okok, a külső viszonyok és gazdasági körülmények nem adják meg az alkalmat arra, hogy a világra hozott gyermek a normális egészségi viszonyoknak megfelelően neveltessék föl... Elsősorban a lakásviszonyok és a kereseti viszonyok a döntőek, amikor a terhesség megszakításának kérdésében határozniuk kell, mert a születésszabályozás a főnálló család gazdasági viszonyaiból érthető csak meg és a szaporodás szükségessége a szaporodó család lakás- és kereseti viszonyainak a megértése nélkül nem tárgyalható.

4. Magyarország még mindig óriási gyermekfölséggel rendelkezik ... Ebből következik, hogy kevesebb születés az újszülötteknek biztosabb és jobb megélhetést és egészségi viszonyokat teremt, mint a fölös gyermekszámú család. Az egészségi viszonyoknak a születések szabályozása kérdésével való összefüggése röviden abban foglalható össze, hogy fölös, túlságosan nagyszámú gyermek valamennyi gyermeknek egészségi viszonyait rontja meg, viszont a kisebbszámú család az abban élő gyermekek egészségügyi viszonyait megjavítja.

5. Mindezek után a születések szabályozásának a szükségessége éppen orvosi megfontolások és az egészségügyi viszonyok ismeretének következményeképpen elengedhetetlenül szükséges és fontos ez annál is inkább, mert a mai gazdasági viszonyok mellett egyetlen nemzetnek, így Magyarországnak sem lehet érdeke

egyrésről az emberpocsékolás, másrésről pedig a munkanélküliek számának föltétlen emelkedése. Egyetlen államnak sem lehet az a célja, hogy emberfölöslege legyen, amikor meglévő emberanyagának ellátása is súlyos gondokat jelent számára, célja csak az lehet, hogy boldoggá tegye azokat, akik megvannak.

Elég lehet az idézetekből. Ennyiből minden logikusan gondolkodó olvasó előtt világosan áll az ankét furcsa gondolatmenete, sőt antiszociális végeredménye.

Igazuk van a szociáldemokrata orvosoknak, ha fölemelik tiltakozó szavukat az anya jogainak törvényes korlátozása ellen. De ez ellen a törvényes beavatkozás ellen ma már nemcsak a szocialista orvosok, hanem a haladó polgárság is komolyan tiltakozik. Ezen a ponton tehát nincs vitakoznivaló dr Totis-szal.

Közösen azt akarjuk, hogy a nő, az anya szabadon rendelkezessen teste fölött.

Ugyancsak magától értetődik az előadónak az a tétele is, amelyben az egészségügyekre hivatkozva, odaáll a terhes anya mellé és világosan megmagyarázza, hogy éppen emberi szempontból a terhesség nemcsak akkor szakítható meg, ha a szülés az anya életét veszélyezteti. Mi is hangsúlyozzuk: *kétségtelen, hogy sok olyan külső körülmény és belső kényszerűség adódhatik a nő sorsában, amely terhessége dacára is fölmenti őt a szülés kötelezettsége alól.* De orvosi szempontból ezek az okok inkább egészségügyi eugenétikus, mintsem társadalmi okok lehetnek.

A társadalmi okok elbírálása egészen más szempontok szerint kell hogy történjen, mint amelyből dr Totis szemléli és magyarázza a születésszabályozás kérdését. Amíg dr Totis mint orvos beszél a kérdéstről, addig találóak és értékesek megállapításai, de ahol mint szociológus lép föl, ott megkorrigál hatatlanul ellentétbe kerül a szocialista társadalomszemlélettel. *Nem a megszületendő ember életjogáért harcol, hanem a megszületendő gyermek elpusztításához való jogát követeli az orvosnak.* Azt mondja: „... a fölös, túlságosan nagyszámú gyermek valamennyi gyermeknek egészségi viszonyait rontja meg, viszont a kisebbszámú család az abban élő gyermekek egészségügyi viszonyait megjavítja.” Ebben a megállapításában, illetve a megállapítást eredményező nézőpontjában éppen társadalmi szempontból, dr Totis alig különbözik valamiben Malthus túlnépesedési elméletétől. Malthus az éhség problémáját *az éhező emberek kiirtásával* akarta megoldani, ugyanígy dr Totis a csecsemőhalandóság kérdését, amelynek elsősorban a fönnálló gazdasági berendezkedés az oka, nem ezeknek az okoknak a szociális megoldásával, hanem *a megszületendő gyermek elpusztításával* akarja a meglévők életnívóját följavítani. Malthus abban látta a bajok okát, hogy az emberiség szaporodása nincs arányban a föld termőképességével, Totis előadásában rámutatott azokra a szociális motívumokra, amelyek az emberiség túlnyomó részének elnyomorodását eredményezik, mégis ezeknek a bajoknak megoldását *nem az osztálytársadalom uralmi formáinak a megdöntésén át, hanem az elnyomott osztály passzív rezisztenciájával véli megoldhatónak.* Ugyanazt mondja, amit Malthus. Nagy a nyomorúság, mert sok az ember. Ne szaporítsuk az emberiséget, akkor a meglévők életéből kitoröljük a nyomorúságot.

Mennyiben különbözik az a felfogás a gépromboló takácsok

felfogásától, akik úgy gondoltak a bajaikon segíteni, hogy neki-kezdtek a gépek lerombolásának”? S mennyiben különbözik ez a felfogás annak az okoskodó parasztasszonynak a felfogásától, aki úgy gondolja el a militarizmus megdöntését, hogy nem akar többé gyermeket szülni, nehogy elvegyék tőle azt katonának? S mennyiben különbözik ez a felfogás annak a középkori államfőnek a felfogásától, aki úgy próbálta meg az országban dúló szociális bajok megoldását, hogy háborúba látte a termelés szempontjából fölösleges és egyre hangosabban ordító éhezők ezreit és százezreit? Az itt felsorolt példák, bármennyire is más célt akartak szolgálni, mégis csak a fönnálló rend megerősítését szolgálták, mert passzív rezisztenciájukban nemcsak a maguk elégedetlensége, hanem a fönnálló rend igenlése is benne foglaltatik. Hol van az a marxista szocialista, aki azt ajánlaná a nyomorgó munkásságnak, hogy mindennap egy lyukkal húzzátok szorosabbra a nadrágszíjatokat, így megkisebbedik a gyomrotok befogadóképessége és ennek következményekép a szociális helyzetetek megjavítását is elértétek? Ilyen szociológus minden lehet, csak nem szocialista. Olyan orvos is minden lehet, csak nem a proletariátus osztálytudatos harcostársa, aki a proletárosztály helyzetének a megjavítását a proletariátus szaporodásának a megszabályozásával akarja elérni. Az uralkodó osztály ma a magántulajdon alapján álló termelési renddel halálra ítéli a dolgozó emberiség egy részét, azért, hogy uralmi formáit továbbra is fönntarthassa s mi nem kérhetünk magunk mellé olyan orvosbarátokat, legyenek azok akár kommunista, akár szociáldemokrata párttagok, akik a fönnálló társadalmi rend megerősítésének érdekében a felnöttek elhullása mellé a megszületendők elpusztítását is ajánlandónak tartják. Ne szentimentális specialisták, hanem marxista szemléletű szocialisták legyünk.

S ha szocialisták vagyunk, akkor nem mondhatjuk el, hogy: „Egyetlen nemzetnek, így Magyarországnak sem lehet érdeke egyrésről az emberpocsékolás, másrésről pedig a munkanélküliek számának föltétlen emelkedése, amikor meglévő emberanyagának ellátása is súlyos gondokat jelent (az állam) számára; célja csak az lehet, hogy boldoggá tegye azokat, akik megvannak.”

Ne szüljetekek gyermeket, mondja a szociáldemokrata orvos s igazát azzal próbálja bizonyítani, hogy ez ma egyetlen államnak sem érdeke. De mi az, hogy az államnak nem érdeke? A marxisták mióta gondolkodnak a kapitalista állam eszével? Valóban, a mai osztályállamnak éppen gazdasági és politikai szempontból nagyon jól jönne, ha valami isten csodája lesöpörné a föld színéről a munkára kényszerült, de munkához jutni nem tudó emberiség felét. Megszabadulna a szociális felelősségtől, a forradalom esedékessége hosszú időre kitolódna. Sőt szinte csodálatosnak hat az is, hogy a szociáldemokrata orvosoknak ma még ankéztezniök kell *az ilyenértelmű születésszabályozás érdekében*. Az abortuszokat tiltó törvény ma már nem gazdasági, hanem az államkonstrukció szempontjából fontos az uralkodó osztály részére. *Mint minden téren, ezen a téren is óvakodik attól, hogy a proletariátus számára megadja az emberi önrendelkezés jogát*. De ennek a törvénynek a megváltoztatása éppen gazdasági kényszerűségből már csak idő kérdése lehet. Az uralkodó osztály

meg fogja változtatni a törvényt, *de óva intjük a szocialista gondolkodókat attól, hogy a születésszabályozás kérdését a mai értelmezésben és a mai elhibázott tendenciákkal vigyék be a proletariátus tudatába.* Az anyák passzív rezisztenciája egyik oldalon valóban súlyos terhektől mentesíti a proletárcsaládot, de a másik oldalon maga fölött megerősíti a legtöbb bajt okozó osztályuralmi rendszert. *A marxizusból ne sétáljunk át a gandhizmusba.* Anyagi nyomorúságunkat, szellemi elnyomottságunkat ne az osztályunkon elkövetett fizikai és pszichikai csonkításokkal akarjuk egyensúlyba hozni. Hiszen ha az élethez való jogunk követelése helyett az életről való lemondásunk jogát fogjuk követelni, akkor egy olyan úton indulunk el, amelyen eddigi harcaink megtagadásához, nehezen elért eredményeink föladásához érkezhetünk el. Hiszen nemcsak a gyermeke sok a proletárnak, hanem a lakása a rossz, emberhez mérni illő odú. Magyarországon például a lakosság fele földes és alápincézetlen lakásokban lakik. Tízen, tizenötven húzódnak meg egy odúban s nyilvánvaló, hogy ezért hasogat a csontjaikban és ezért a tüdővész és egyéb ragályos nyavalyák pusztítása. Ha lemondunk a megszületendő gyermek életjogáról, akkor, ugyanilyen szociális megfontolással, lemondhatunk a lábainkról is. Ahelyett, hogy emberibb lakásért harcolnánk, levághatjuk lábainkat és falábakon járhatunk, nehogy a testünkkel közvetlen érintkezni kelljen a földes padlóval. Sőt kérjük meg orvosainkat, hogy operálják ki a gyomrunkat, hogy így megszabadulhassunk az éhség fájdalmaitól és gondjaitól. Szóval, legyünk okosak és újsütött szocialisták és áldozzuk föl magunkat az állam oltárán, amiről magunknak is el kell ismernünk, hogy sok bajjal küszködik.

A mai kor orvosa legyen szocialista. Mert a természettudomány mellett a társadalomtudomány mai fejlettsége bebizonyította előttük, hogy az orvos az embert nem foghatja föl, mint a világtól különálló s a társadalomból kiszakadt lényt. Az ember társadalmi ember. S az ember betegségeinek oksorozata nem áll meg a különféle bacillusoknál. Igaz, hogy az ember azért beteg, mert bizonyos bacillusok támadták meg a szervezetét, orvosi szempontból tehát ok a bacillus és okozat a betegség, de a társadalmi orvos okny^omozása nem állhat meg a bacillumnál, ment hiszem a bacillus is már valaminek az okozata s ezt az okot a természetben és a társadalomban szintén föl kell kutatni s hatóerejét lecsökkenteni, vagy megsemmisíteni. Orvosi szempontból ez a következtetés kell, hogy álljon a betegségekre, de ugyanez a következtetés kell, hogy álljon az anyaság és a szülés kérdésére is. A laboratóriumi specialista megelégedhetik a bacillusnak, mint kórokozó tünetnek a megvizsgálásával, a társadalmi orvosnak azonban a bacillusok fölismerésén túl a bacillusokat kitermelő helyzetek és körülmények megismeréséig kell visszakutatnia. S ahogyan a társadalmi orvos harcba kezd egy seb elgennyesedése ellen, ugyanúgy harcba kell kezdenie a bacillusokat termelő társadalmi körülmények ellen is. A modern orvos inkább a betegségek megelőzését, mint meggyógyítását tartja elsődleges föladatának. Oktalanság, ha egy társadalmi orvos túl az egészségügyi szempontokon, a születés szabályozásának a szükségességét propagálja ma, azzal az indokolással, hogy az általános elnyomorodásban minden újszülött csak fokozza a család, továbbmenően a nemzet

nyomorúságát. Ez az orvos megfeledez az arról, először, hogy a mai nemzet fogalma nem azonos a népesség összességével s hogy a nyomorúságok okozója nem a túlnépesedés, hanem a magán-tulajdonon alapuló társadalmi berendezkedés.

S ne mondják, hogy könnyű ilyen felülről beszélni s ilyen szélsőséges álláspontot elfoglalnia egy embernek, de ezeket a követeléseket következetesen, kerülők nélkül, nem teljesítheti be a proletariátus sok százmilliós tömege. Az emberiség bajban van és segíteni kell rajta úgy és olyan mértékben, ahogyan az ma lehetséges! *Ez igaz.* De ez a tétel a szociálpolitika tétele. A szociáldemokrata orvosok azonban a születésszabályozás kérdésében a *szociálpolitikáig sem jutottak el.* Szociálpolitikai követelés lenne a megszületendő gyermek élethez való jogának a követelése, amely jognak intézményes biztosítására kórházak, csecsemőgondozók, gyermeknevelő otthonok, ingyen iskola- és tanszerek és hasonló embervédelmi és kultúrcélokot szolgáló eszközök követelése. De minderről az anketon belül alig is esett szó. Nem követelték itt a proletariátus boldogulását az uralkodó osztály számára. Nem azt mondták: hogy anyák és apák harcoljatok a meglévő és megszületendő gyermekeitekért, hanem azt tanácsolták: hogy nyomorgó apák sterilizáltassatok magatokat, terhes anyák feküdjetek föl az orvosok műtőasztalaira, ne kívánjatok élni természetadta jogaitokkal.

A szociáldemokrata orvosok főntebb boncolgatott gondolatmenete és érvelése évtizedekkel ezelőtt talán időszerű lett volna az öntudatlanul osztályharcot folytató munkásság számára. Az osztályhelyzetét még föl nem ismerő munkás az általános nyomorúságot a családi körön belül gondolhatta megoldhatónak, úgyhogy a fölös számú gyermek kiküszöbölésével magát a pusztító nyomorúságot is kiküszöböli a családból s *így SL* saját életéből is. De mióta éppen a marxizmus megmutatta nekünk a társadalmi összefüggések törvényszerűségeit, azóta tudjuk, hogy a nyomor nem a család, sőt nem is a „nemzet”, hanem a politikailag elnyomott, gazdaságilag kizsákmányolt proletariátus életproblémája. S ma már azt is tudjuk, hogy ez a probléma csakis az osztályuralom megszűnetésével, a kollektív termelési és elosztási formák között oldható meg.

Ez a végcél, vethetnék ellenem a „reálpolitikusok”, de nem fedelkezhetünk meg arról, hogy a végcél megvalósításáig élnie is kell az embernek. A ma verebét ne adjuk el a holnap tűzokáért.

Ezek a „reálpolitikusok” megfeledeznek arról, hogy nemcsak a sokgyerekű családok nyomorognak, valamennyien ismerünk egygyerekes családokat is, akik olyan mélyre süllyedtek a nyomorban, hogy csak rablás, gyilkosság vagy öngyilkosság árán tudnak belőle kiszabadulni. S hány kallódó fiatal férfi és nő van olyan, akiket minden kívánczóságuk ellenére egymáshoz közel sem enged a nyomor? Elvtársaink mindezt mintha észre sem vennék. Ez a végcélpolitikát föladó revizionizmus oka nagyrésztben a munkásság mai kétségbeejtő helyzetének és elcsúszott mozgalmi stratégiájának. Az itteni szociáldemokrata és a németországi kommunista orvosokkal együtt nagyon sokan még a háborúelőtti ember fejével gondolkodnak a szociális problémák fölött s a születésszabályozás kérdését mozgalmi szempontokból így állítják be:

„a proletariátusnak nem lehet érdeke, hogy a termelőeszközök tulajdonosainak újabb, fölös számú emberi munkaerőt szállítson.” Ennek az álláspontnak a tévedése: 1. A most születendő gyermek 15—20 év múlva lesz csak komoly munkaerő. 2. A racionalizált termelésnek nagyon kis mértékben van csak szüksége új ember-tömegekre. A kapitalizmus részére a munkanélküliség már-már elviselhetetlen tehertételt jelent és egyre elviselhetlenebb veszedelmeket fog jelenteni a jövőben. Társadalompolitikád szempontból tehát *nem szülni* a legjobb esetben is és általánosságban csak a munkanélküliséget csökkentené, a kapitalisták nem kis öro mere. De tudjuk, az újszülött gyermek csak hosszú évek multán lesz számottevő erő a munkapiacon s most meg kell kérdeznünk, hogy a szociáldemokrata és kommunista orvosok komolyan meg vannak-e győződve arról, hogy a mai gazdasági helyzet 20 év alatt annyira sem fog megváltozni, hogy az adott körülmények között, a munkás egyik gyermekének fölládozása nélkül a másik részére biztosítani tudja a mindennapi falatot, a szükséges ruhaneműt és az emberséges lakóhelyet!

Nem azonosíthatjuk magunkat az orvos elvtársak pesszimista elgondolásával. És nem azonosíthatjuk magunkat a születésszabályozásnak általuk történt beállításával. Az út, amelyet ők mutatnak, csak az emberi meghasonlás és mozgalmi csödbe vihet bennünket.

Egészen más kérdés azonban a születésszabályozás egészségügyi, eugenetikái és jogi szempontok szerinti mérlegelése.

De hiszen ezekből a szempontokból nincsenek közöttünk ellentétek.

Követeljük a nők teljes egyenjogúsítását az élet gazdasági, politikai és szexuális területein.

Követeljük az anya jogaiba beavatkozó törvény eltörlését.

Követeljük, hogy a dolgozó nő úgy a munkaerejével, mint a testével szabadon rendelkezessen.

Követeljük a dolgozó nő részére a szülés ideje alatt a társadalmi ellátást, a megszületendő gyermek társadalmi támogatását.

Követeljük a terhes, de indokolható okoknál fogva szülni nem akaró nő részére az ingyenes klinikai segítséget.

Követeljük a fogamzás megakadályozását szolgáló preventív eszközök szabad propagálását, árusítását és ingyenes klinikai terjesztését.

Követeljük az ingyenes orvosi tanácsadók föllállítását.

Az élet minden területén követeljük az ember társadalmi biztosítását a vagyonos osztály számlájára.

A szociáldemokrata orvosok ankétje meg akar szabadítani bennünket a társadalmi tehertételt jelentő gyermektől, mi, mint szocialisták harcolunk a gyermeknek, mint társadalmi produktumnak, az élethez való jogáért.

Mert: nem a mi sokadalmunk, hanem a mi társadalmi helyzetünk ítél bennünket halálra.

Dr KÁLDOR GYÖRGY:

A születések korlátozása és a világpolitika.

I.

A modern történelmi kutatás, amely a világháború és általában minden korok háborúinak okait kutatja, legtöbbször elhanyagolja azt a tényezőt, amely a háborús okok között talán a legjelentékenyebb: a túlnépesedés kérdését. Anélkül, hogy mélyreható fogalmi analízisekbe óhajtának ehelyütt bocsátkozni, meg kell különböztetnünk a statikus és a dinamikus társadalmiak túlnépesedés! problémáit, mert e fogalomnak ie két különböző típusú társadalomban különböző szerepe van. A primitív, zárt házi gazdálkodás színvonalán élő társadalmiakban, amelyeknek gazdasági körforgása statikus (például India, Kína) a túlnépesedés egyértelmű az életszínvonal reménytelen alacsonyásával, a iközegészségügy kétségbeejtő fejletlenségével, az egész társadalom vallásos beágyazottságával, amelyben magas születési és magas halálozási arányszám, rövid átlagos életkor és alacsony életnívó valami földhözragadt vegetatív harmóniában egyenlítődnék ki. E társadalmak szelleme vallásos; bennük higiéné, racionalitás, gazdaságosság a közösség szellemével ellentétes és idegen fogalmak. Azonban addig, ameddig a vallásos és vegetatív harmóniának e gyászos egységét külső tényezők meg nem bontják az ilyen típusú népesedés-„politika”, önmagában nyugvó élethez, a fölös szaporodásnak és fölös halálnak állandó egyensúlyához vezet.

De ilyen statikus egység a történelem folyamán csak korlátozott időszakokban állhatott fönn zavartalanul: külső befolyásúik mindig megbontották azt a belső egyensúlyt, amely e statikus társadalmakban kialakult. Amikor pedig a kapitalista ipari fejlődés dinamikája alapjaiban rendítette meg és bontotta föl a zárt házi gazdálkodás statikus egyensúlyát, akkor a népesedési politika mind a két típusú társadalomban teljesen új funkciót nyert. A kapitalizmus racionalizálta a népesedési viszonyokat is, mint minden ágát a társadalom életének. A születések korlátozása természetes következménye volt annak a racionális szellemnek, amely a nagy francia forradalom óta ellenállhatatlan erővel nyomult előre Európában. De miként a francia forradalom lendülete Napoleon bukása után megtörött, s a restauráció és a forradalom hosszú harca következett be, amely tulajdonképpen csak a világ-háborúban ért véget, úgy vetélt el Közép- és Kelet-Európában a racionalizmus szelleme is, hogy helyet adjon a feudalizmus, a kapitalizmus és imperializmus furcsa szimbiózisának. A századvégi feudálimperializmusnak ez a tisztátalan és zavaros rendszere abban állott, hogy a humanisztikus kultúra terén valami keshedt és hazug álromantikának hódolt az állam, *míg* a gazdasági, politikai és technikai területeken féktelen és irracionális ösztönökből táplálkozó hatalmi terjeszkedést szolgált. Ott, ahol a kapitalista racionalizmus megvalósult, tehát Nyugat-Európában, a kultúra és civilizáció nem állott egymással olyan áthidalhatatlan ellentétben, mint a feudálimperializmus hatalmi szféráiban. Nyugat-Európában, ahol a kultúrát is civi-

zációnak hívták, valójában a politikai, gazdasági és technikai élet is át meg át volt hatva humanisztikus kultúrával, míg a közép- és keleteurópai „humanizmus”, amelynek frazeológiája csak úgy csöpögött a „kultúrától”, valójában egy beteg és zagyva materializmus szolgálatában állott.

II.

Mit jelentett ez a népesedéspolitika területén és hogyan hatott vissza a túlnépesedés és a háború összefüggéseire? A racionalizmus térfoglalása a legforradalmibb hatásokat éppen a népesedéspolitika területein érte el. Ha egy térképen fölrajzoljuk a születési arányszámokat Európa különböző országaiban, a 19. század közepétől, akkor egészen egyértelmű és egyirányú fejlődési vonalakat állapíthatunk meg: nyugatról keletre, északról délre haladva nő és évtizedről évtizedre, különösen a század vége óta, mindenütt csökken a születések arányszáma. Jellemző azonban, hogy Közép- és Kelet-Európában a születési arányszám még a 19. század harmadik megvédében is nőtt, amikor már Északi és Nyugat-Európában évtizedek óta csökkenő volt a tendencia. A német imperializmus hat- és hétgyermekes rendszere vezetett ahhoz a keserves körforgáshoz, amely túlhajtott ipari és katonai terjeszkedéssel szívta föl nagy emberfölségeit, hogy azután a meglévő nagy ipari szervezet munkásszükséglete, a munkapiac nagy kereslete állandósítsa a sokgyermekes rendszert, vagy legalább is meglassítsa az átmenetet a racionális népesedési politikára. Nem akarjuk azt (állítani, hogy a háborúelőtti Németország irracionális világpolitikája, a világháború egyik főoka, a német népesedési helyzeitnek közvetlen következménye volt. A német túlnépesedés és túlhajtott ipari expanzió egy anyaméhből született: közös forrásuk a feudális romantika szelleme volt. De ahol ez a szellem uralkodik egy nagy, a modern kapitalizmus és technika szervezetével rendelkező országban, ott csaknem bizonyos, hogy a történelmi fejlődés dinamikája háborúhoz vezet.

Akit a háborúelőtti Németország példája nem győzött meg, az vessen egy pillantást a pillanatnyi történelmi helyzet legégetőbb problémájára: a keletázsiai háború kérdésére, mely az egész Csendes óceán konfliktusanyagának kiobbánásával, egy új távolkeleti világháború veszélyével fenyeget. A japán világpolitikai expanzióknak sok motívuma hasonló a háborúelőtti német feudál-imperializmushoz. A dinasztikus hegemonia, amely a samurai feudalizmus szimbóluma, az admirális és a hadsereg vezérkarának mindenkor érvényesülő pressziója a polgári politikával szemben, a nagybirtokos-, ipar és banktőke rendkívüli: kőnecentrált-sága néhány család kezében, a parlamentáris erők gyomg-esége mindezekkel a hatalmakkal szemben, legfőképpen azonban a magas születési arányszám és az abszolút születési fölség, — mindezek oly tényezők, amelyek túlzott ipari expanzióra kényszerítik Japánt. Természeti kincseinek korlátozottsága és agrár-bázisának jelentékenyen szűkebb volta, mint a háborúelőtti Németorszáé, óriási tömegek ki Vándorlását tette szükségessé, amely természetszerűleg az Egyesült Államok és az angol kolóniák határozott elzárkózó intézkedéseikhez vezetett. Japán is mint a

háborúelőtti Németország, szánté máról holnapra varázsolt elő egy modern nagyipart és a szédületes industrializálási folyamat lakosságát két évtized alatt 50 millióról 77 millióra növelte, ami által azonban az emberfölösleg nemcsak hogy nem szívódott föl, hanem mindig újabb és újabb imperialista expanziós lökéseket eredményezett. És ha a napjainkban lejátszódó nagy háborús megrázkódtatást tekintjük, még azt sem állíthatjuk, hogy a mandzsúriai kaland sikere esetén a japáni népesedéspolitikai helyzet enyhülne, mert hiszen Japán e területen tipikusan gyarmatosító, kapitalista, szervező és kizsákmányoló szerepet tölt és tölthet csupán be, köztudomású lévén, hogy a japán munkás Mandzsúria klimatikus viszonyai folytán képtelen megbirkózni az oda beáramló, sokkalta igénytelenebb kínai tömegek versenyével. A jelen keletázsiai háború tehát kitűnő példa arra, hogy irracionális népesedéspolitika feudális politikai és szellemi rendszerrel, valamint modern technikai és gazdasági fölszereltséggel kapcsolatban mint robbantja ki elkerülhetetlenül az imperialista háborút, anélkül, hogy a támadó ország népesedési feszültségét valamennyire is enyhítené.

Szükséges ezek után még arra a döntő szerepre rámutatnunk, amelyet az olasz népesedési fölösleg Itália imperialista terjeszkedésében játszott és ma is játszik? Természetesen az olasz terjeszkedési vágyak konkrét elemzésénél ismét arra az eredményre bukkanunk, mint a japán imperializmus példájánál, hogy tudniillik éppen azok a területek, amelyek felé az olasz világpolitikai expanzió irányul (Észak-Afrika, Kis-Ázsia), népesedéspolitikai tekintetben nem jelenthetnének enyhülést, amint hogy nem is esnek egybe azokkal a területeikkel, amelyek felé az olasz kivándorlás legnagyobb tömegei áramlanak (Dél-Amerika, Dél- és Észak-Franciaország). Tunisz például évtizedek alatt körülbelül 100.000 olasz bevándorlót tudott csak fölvenni, míg az olasz kivándorlás még néhány évvel ezelőtt 3—400.000 főnyi évi átlag körül forgott. A fasiszmus pedig az olasz népesedési helyzetet argumentumként használja föl ugyan (Mussolini: „Vagy terjeszkedünk, vagy kirobbanunk!”), de politikai és világnézeti propagandájában ismét fölelevenítette a feudális rendszer sokgyermekes családjának ártalmas és hazug apológiáját, amelyet Mussolini még a modern katonai imperializmus primitív ideológiájával toldott meg: („A mennyiség hatalom!”)

És ha a modern Olaszország társadalmi struktúrájában nem is lelhetők fel feudális elemek abban az imperialista szintézisben, mint a háborúelőtti Németországban vagy Japánban, a délolasz nagybirtok és a katolicizmus itt nem kerültek olyan közvetlen kapcsolatba az államhatalommal, mint a fenti államokban, sőt a katolicizmusnak az általános politika területén egész különálló bonyolult helyzete volt, mégis a fasiszta ideológiában, különösen a „normalizálás” periódusában mindinkább előtérbe nyomulnak a romantikus, irracionális, sokszor egyenesen feudális gondolatok, mint pl a Carta del Lavoro-ban, a korporatív alkotmányban a rendiség középkori gondolata. Az ellenforradalmi mozgalom lendületének, amely a valóság igenléséből és a dogma tagadásából merítette kezdetben erejét, meg kell törnie azokon a belső ellentmondásokon, azokon a farizeus hazugságokon, amelyek e közép-

kori ideológiában jutottak kifejezésre és amelyek különösen az olasz népesedéspolitika területén váltak egy forradalmian bátor politika szomorúan groteszk paródiájává.

Az olasz példa kapcsán — önkéntelenül is asszociálva — ves-sük fel végül az orosz népesedéspolitika kérdését. A győztes forradalom hogyan oldotta meg mindeddig ezt a nagy problémát, amelyben nem kötik meg kezét technikai és gazdasági szükség-szerűségek annyira, mint a politika területén, amelyben szabad világnézeti elhatározások alapján dönthet évtizedek és generációk fejlődéséről. Első pillantásra azt látjuk, hogy a bolsevikiek való-ban forradalmi reformokat vittek keresztül a népesedéspolitika terén. A terhesség megszakítását minden nő igényelheti és az ope-ráció ingyenes klinikákon történik, ahol elég a szándék bejelen-tése, indikáció nem szükséges. (Az orvos ugyan igyekszik lebe-szélni minden nőt, akinél nem észlel súlyos egészségi vagy szociá-lis okot a terhesség megszakítására, de ez csak formalitás.) Eddig az oroszok álláspontja érthető volna; a forradalom álláspontjának e tekintetben a radikális racionalizmusával kell megegyeznie. Azonban ez a helyzet csupán a városokban valósult meg, a falvak szociálhigiénéi helyzete a háború óta alig változott. Igaz, hogy az orosz születési arányszám is esett, de távolról sem olyan arányban, mint amilyenben esnie kellett volna, ha az orosz forra-dalom a népesedéspolitika terén ugyanolyan kérlelhetetlen követ-kezetességgel jár el, mint a gazdaságpolitikában. A szovjetpolitika szociálhigiénéje azonban súlyos ellentmondásokban vergődik, és ha a mai állapot hamarosan meg nem változik, úgy további nagy világpolitikai veszélyek fenyegetnek. Oroszország népességének évi szaporulata több mint három millió. Ez olyan méretű abszolút szaporodás, amely másképpen, mint a jelenlegi túlfeszített iparo-sodási tempó folytatásával nem szívható fel. Az ötéves terv és az újabb ötéves tervek hajszás tempója azonban, épúgy, mint a né-met és a japán iparosodási folyamatban, egyrészt föltételezi ezt a horribilis emberszaporulatot, másrészt egy bizonyos idő multán foglyává válik ennek az emberszaporulatnak és a népesedés nyo-mása alatt kénytelen lesz mindig újabb és újabb ipari expanzióra törekedni. Az orosz argumentum ismeretes: „Oroszország termé-szeti lehetőségei határtalanok, az orosz gazdasági fejlődésnek szüksége lesz emberre, Oroszországban nincs munkanélküliség!” De aki a legprimitívebb matematikai fantáziával bír, az könnyen el tudja képzelni, hogy a természeti kincsek soha olyan bőségben nem állhatnak egy nép rendelkezésére, mint amilyen ütemben az a nép szaporodhatik, hacsak az értelem nem szab határokat e sza-porodásnak. Az orosz politika egyelőre nem óhajtja a tömegeket ebben az igazán forradalmi irányban fölvilágosítani. A bolsevik párt, a kommunista ifjúság nagy vallásellenes fölvonulásokat tart évről évre, kigúnyolja a karácsonyt és a szenteket, és szörnyen büszke erre a felvilágosodott ateizmusra. De az orosz parasztsz-zony ma is, mint a cárizmus idején, hat, nyolc, tíz gyereket szül és a szörnyen fölvilágosodott államhatalom, amely a lelkét min-denáron meg akarja világosítani, a testével nem sokat törődik, nem világosítja fel, hogy ez másképpen is lehetne. A porosz anyák tízszer szültek, inert az államnak katona kellett, az orosz anyák tízszer szülnek, mert az államnak proletároknak van szüksége. A különbség? Ó, bizonyára egy igen finom történetfilozófiai formula,

alkalmasint pártkongresszusi határozat formájában. De a szabadjára engedett természet vak és fékezhetetlen folyamatát a legortodoxabb marxista formula sem változtatta eddig a szabadság birodalmává. És a rideg valóság az, hogy az orosz parasztasszony talán már nem gyújt gyertyát a karácsonyfán, de addig szül munkást a hazának, míg vánnyadt teste bírja.

III.

A megoldás? Nyilvánvalóan és egyértelműen az angolszász világ becsületes etikájának vonalán keresendő. A kollektív morálnak nem szabad hazug, farizeus parancsokkal, amiket maga sem vesz igazán (komolyan, az egyéni morál legnemesebb követelményeit kereszteznie. A vallásnak szentesítenie kell azt, amit a tiszta, nyugodt és mély élet, az egészséges individuális fejlődés milliószor és milliószor szentesített: az értelem által megfékezett, az akarat által megformált természet morálját: a születések korlátozását. Az anglikán püspökök 1930. évi lambethi konferenciája példaadó és világtörténelmi jelentőségű ebben a kérdésben. És nem lehet észre nem venni, hogy a katolicizmuson belül is nagy lelkiismereti tusák, keserves lelki és szellemi viaskodások mennek végbe toleránsabb megoldás érdekében. De a megoldás nem lehet félmegoldás, pusztá túrés, zavart hallgatás. Nincs már messze az az idő, amikor a születések korlátozása lesz a norma, az egyedül erkölcsös és emberi állapot és az értelemtől nem illetett természet vak processzusa nyíltan alacsonyrendűnek és erkölcstelennek fog nyilvánítódni.

De az individuális és morálfilozófiai szempontokon túl, amelyek a kvantitást a minőség emelése érdekében tartják korlátozandónak, a döntő szót a politikai, gazdasági és technikai szférában ikell kimondani. A politikusnak és közgazdásznak legelemibb kötelessége minden adandó alkalommal újból és újból hangsúlyoznia, hogy a születések korlátozásának kérdése nem egyedül az egyéni morál, az egyéni higiéné, vagy az egyéni akarat problémája, hanem a világtörténelem legnagyobb problémájának: a háborúnak és a békének kérdése is. Minden politikának, amely a dolgok mélyére akar hatolni, a születések korlátozásának álláspontjára kell helyezkednie és ebből le kell vonnia a propagandisztikus következtetéseket is. A tömegek oktatása, felvilágosítása, a prevenció higiénéjének minél szélesebb körben való terjesztése, nem csupán emberi és morális, de elsőrendű fontosságú politikai kötelesség is. Minden emberben tudatosá kell válni annak az igazságnak, hogy a sokgyermekes rendszer elkerülhetetlenül túlhajtott expanzióhoz, a természettől való szolgai függéshez, az emberiség számának geometriai arányban való szaporodásához és végeredményben háborúhoz vezet. Az életnívó csökkenése, amely szintén a sokgyermekes rendszer következménye, ezzel a háborús veszéllyel szemben sokszor nem is ötlük szembe, egy-két generáción belül gyakran érvényre sem jut. Németországlakosságának életnívója a háború előtt a népesség szaporodásának ellenére évről évre nőtt. És mégis: a mai generáció sínyli meg az apák és nagyapák rövidlátását, Németország mai ipari túlméretezettsége is a háborúelőtti mértéktelen tempó következménye. A francia népesedéspolitika kiegyensúlyozottsága mélyen

összefügg a francia népszokások kispolgári harmóniájával, a hivatási tevékenységtől való korai visszavonulással, a takarékos-sággal stb. éppen úgy, amiként a háborúelőtti német népesedési politika gyökerében függött össze a német munkatempó mohó túlhajtottságával, azzal, hogy a német haláláig a munkának élt, ünnepet sem engedett meg magának és végül is rabja lett a munkának, az üzemek, a terjeszkedés démoniájának.

Természetesen hiú dolog volna azt hinni, hogy a népesedés-politika alapvető tendenciái akaratunktól, vagy propagandánktól függenek. A háború utáni német fejlődés megmutatta, hogy minden 218. § ellenére a születési arányszám föltartózatlanul csökken és az összlakosság száma néhány évtized alatt minden emberi számítás szerint arra a nivóra fog alászállani, amelyet a német gazdaság túlhajtott expanzió nélkül is el tud tartani. Nem az alaptendenciákról általában, hanem az elkerülhetetlenül szükséges fejlődés gyorsításáról, az út egyengetéséről van szó. És arról is van szó, hogy amit az egész civilizált emberiség tesz, azt ne hazug álszeméremmel, ne suttymban és büntetőjogi veszélyek közt, hanem tudatosan és nyíltan tegye. A tudatosításnak esetleg egy későbbi korszakban még más fontos szerepe is lesz: ha ugyanis egyszer a történelmi ingamozgás a másik végletbe csapna át és a lakosság geometriai arányú csökkenésének veszélye fenyegetne (amelyet a konzervatív népesedéspolitikusok állandóan a falra festenek, de amely ma még korántsem aktuális), akkor tényleg jelentőssé válna az ember morális öntudata, mint pozitív és reális népesedéspolitikai faktor, mert akkor fontos lesz, hogy lehetőleg minél többen törekedjenek a három- vagy négygyerekes családonkinti norma elérésére. De ez csak ott válhatik lényeges kérdéssé, ahol a közösség már tudatosan a lakosság számnának stabilizálását és egyensúlyban tartását tűzte ki céljául. A kor föladata egyelőre a népesedéspolitika hazug dogmáinak lerombolása és egy új, őszinte, becsületes szociálhigiéne megteremtése, amely az egyén morálját nem csapja arcul, hanem azzal organikusán összefügg.

Dr KECSKEMÉTI GYÖRGY:

Etikai és társadalmi szempontok

a születések szabályozásának kérdéséhez.

A születések szabályozása a legtöbb országban törvényes tilalmakba ütközik. Ezek a tilalmak; egyne nyilvánvalóbb ellentétbe kerülnek a társadalmi meg gazdasági kényszerűségekkel; problematikus helyzet áll elő, mint mindig, valahányszor a társadalmi (fejlődés fordulóponthoz érkeznek; mikor ki kell küszöbölni a káros, alkalmazhatatlanná vált formákat. Ily problematikus [helyzetekben a legelső föladatak egyike annak az ideológiának fölismerése, mely a gátló tilalmak alapja. Hasonló természetű gátló tilalmak — minden társadalmi átalakulás előkészítő korszakában megtaláljuk őket, mint „konzervatív” ideológiát — a maguk gyakran évszázados megrögzítettségéből igen erősen, szinte döntően hatnak a tömegek gondolkodására. A szüle-

tések szabályozása esetében is ez a helyzet. Számptalan ember meg van győződve róla, hogy a születéseik minden, „szabályozása”, a terhesség- megszakítása vagy a fogamzás megghiúsítása minden körülmények között, önmagában kárhozatos cselekedet; s igen kevesen vannak, akik pontosan számot adnának maguknak, miért tártjaik e cselekedeteiket kárhozatosnak. Ha pedig a törvények őrzőit és magyarázóit kérdezzük meg, miért állítják a születések szabályozásának tilalmát szükségesnek és hasznosnak, rendszeren két okra szoktak hivatkozni; először arra, hogy a születések szabályozása erkölcstelen, mert 1. életet vesz el, amihez embernek nincs joga; 2. a szerelmet, amelynek gyermeknemzés az erkölcsei alapja» bűnös aktussá teszi; továbbá pedig arra, hogy társadalmilag káros a születéseik korlátozása, mert a faj vagy a nemzet gyengüléséhez, kihalásához vezet. Ez a két tétel etikai meg társadalmi,, a születésszabályozási tiltó rendelkezések ideológiai alapja. Mindkét tételnek közös sajátossága, hogy megmagyarázatlan és megmagyarázhatatlan fogalmakon alapszanak; több bennük a fölháborodás és a homályos borzalom, mint az eszserűség; s mégis éppen ezért veszedelmesek: az ilyen tételek alkalmasak leginkább arra, hogy a tömegek gondolkodását meghamisítsák. Szemügyre kell vennünk mindenekelőtt e két tétéi ideológiai alapjait.

1. Miért „erkölcstelen” a születések szabályozása? Azért, mert az emberi élet szentségének és megtámadhatatlanságának parancsába ütközik? Ez nyilvánvalóan tarthatatlan okoskodás; hiszen ha az emberi élet megtámadhatatlan, elsősorban a már meglévő élet az, nem pedig a születés határán innen lévő. Márpedig kétségtelen (s a *Totis* dr közölte adatok is bizonyítják), hogy a túlnagy gyermekáldás káros az anya, a család, a gyermekek egészségére és életkörülményeire és társadalmilag is rossz következményekkel jár. A gyermekhalandóságnak a születés&szabályozásai együttjáró csökkenése meg éppen azt mutatja, hogy a születések számának korlátozása egyenesen az emberi élet védelmét jelenti, e szabályozási tilalma pedig életek tömegeinek elpocsékolására vezet. Hol van tehát a tilalom erkölcsei alapja? Az etika racionális, az értelem számára hozzáférhető rétegeiben nem fogjuk megtalálni. Nem is szorosan vett erkölcsei, hanem vallási tilalomról van szó; irracionális tabu-féléről, mély így szól az emberhez: „A nemzés aktusánál Isten van jelen; ő teremti az új életet, az ember csak az ő eszköze. Ezért gyilkos az timber, ha ezt az életet elveszi, valamint Isten elleni engedetlenségben bűnös, ha a maga praktikáival Isten közbelépésének elébevág. Az oly szerelmi aktus pedig, mely nem azzal a várakozással történik, hogy Isten a párt gyermekkel áldja meg, az ördög műve, kárhozatos bujálkodás.” Nem minden vallás s nem is minden keresztény felekezet vallja ezt a tanítást; az amerikai, angol és skandináv protestáns egyházak felfogásával nagyon is összefér a *birth control* gyakorlata. A katolikus egyház azonban kezdettől fogva változatlanul az imént körvonalazott fölfogást vallja. Ezért oly szigorú katolikus szellemű országokban a születésszabályozás tilalma. Már most, anélkül hogy e katolikus fölfogás etikai jogosultságát vitatnék, meg kell látnunk azt a nyilvánvaló ténnyt, hogy a benne kifejezett vallási norma s az emberek túkiyonió többségének eleven gyakorlata között áthidalhatatlan ellentét van. Ezen az ellentéten a katolikus egyház nevelő munkája sem tudott változtatni, — ami az egyházat nem zavarja, hiszen alapvető tanítása a hús gyarló és

esendő volta; s hívői sem esnek végzetes lelki meghasonlásba a a elénk állított erkölcsi norma elérhetetlen emberfölöttisége miatt, mert az egyház oldó hatalma megnyugvást szerez a bűnös léleknek, így a katolicizmus tanításából és gyakorlatából tökéletesen érthető a, születések mindenféle szabályozásának tilalma. De csakis ebből: a katolikus tanításon kívül nincs olyan elv, mely a születéseik korlátozásának tilalmát erkölcsileg igazolná.

Ebből az következik, hogy azok, akiknek gondolkodását és életfelfogását nem a katolikus egyház tanítása határozza meg, a születések korlátozásával kapcsolatban oly! tilalommal állnak szemben, mely rájuk nézve legfőljebb külsőséges kényszerű jelent, de semmiesetre sem oly normát, amellyel lélekben azonosítani tudnák magukat. Az állam a maga teljes hatalmával az egyházi fölfogást támogatja; a társadalom homályosan atavisztikus konvencióval „bűnösök” gyanánt bélyegzi meg a tilalom ellen vétőket; mindezen ítélezések forrása azonban nem erkölcsi elv. Örülünk kell, hogy ez így van, mert szívesebben hisszük, hogy &gy sereg állam törvényei módosításra szorulnak, mert iaz, eleven morálnak nem felelnek nnegt, mint azt, hogy nálunk és a szomszéd¹ országokban évente száz és százezer nő és férfi tépi szét az erkölcsiség kötelekeit.

2. A föntemplített irracionális vallási tilalom az állami tiltó rendelkezések alapja is, noha az egyes törvényhozások kifejezetten nem ezt az elvet vallják, hanem, a liberalizmus álláspontjának megfelelőbben, inkább az állam érdekeinek védelmét, az elnépteledés veszedelme ellenében. Ezzel az utóbbi szemponttal külön kell foglalkoznunk, annál is inkább, mert ez ma a sajtóban s egyebütt tipikusan föllelhető érv a születések korlátozása ellen; az egyke, mint „pusztító népbetegség”, a születések számának csökkenése, mint „végzetes dekadencia”: az ily érvek számára a mai újságolvasó hozzáférhetőbb, mint a test és a lélek isteni rendeltetésének vallási imperatívuszai számára. Bámulatos a téves hiedelmek szívóssága. Az újságokon nevelt közvélemény a születések számának minden csökkenését nemzeti veszedelemnek, emelkedésüket nemzeti vívmánynak fogadja el; mintha Anglia vagy a skandináv országok a maguk egészen alacsony születési arányszámával a dekadencia lejtőjén haladnának lefelé, Kína pedig rágcsgálói szaporaságával a nemzeti megerősödés képét mutatná! Hogy a valóságban a magas születési arányszám magas gyermekhalandóságot, kulturális és szociális elmaradottságot jelent, az alacsony születési arányszám pedig ezek ellenkezőjét, azt csak azok tudják, akik nem újságszólalomokra, hanem tényekre kíváncsiak.

Az ideológiai alapokra itt is könnyű rámutatni. Az imperiaalista-kapitalista állam (az imperializmus és kapitalizmus 19. századi értelmében) haszonnak tekintette a minél nagyobb embertömegeket, részint katonai, részint gazdasági okokból, mert ezek a tömegek jelentették az állam katonai akcióképességének alapját, s másfelől a rohamosan fejlődő gyáripár kifogyhatatlan, olcsó munkaerő-rezervoárjai voltak. Ehhez a hatalmi és érdekhelyzethez illeszkedett a születések minél magasabb számát dicsőítő ideológia. Az államok szociális és érdekstruktúrája azóta gyökeresen megváltozott: az ideológia még ma is megvan, mint kétszeres önámítás, hiszen az a kapitalista érdek, mely a hangoztatott

„nemzeti érdek” mögött húzódott volt meg, ma már nem áll fenn. Ma nincs a régi értelemben vett ipari tartaléksereg, mint olcsó munkaerő-rezervoár, hanem munkanélküliek vannak, akiket a kapitalista államnak kell eltartania; a népszaporodás korlátozása tehát egyenesen kapitalista érdek. Szükséges-e hozzáfűznünk még ehhez, hogy a háborús technika mai fejlettsége korábban még a háborúra készülő államok sem tömegeik nagyságára, hanem röpülőgépeikre és tankjaikra bízzák magukat elsősorban? A fölös emberanyag ma nem olcsó munkaerő, nem ágyútöltelék többé, hanem szociális fenyegetés, melytől éppen a kapitalista állam kell, hogy szabadulni igyekezzék.

3. Etikai, meg szociális szempontból is el kell tehát utasítanunk a fennálló törvényes tiltó rendelkezéseket. Tiltakozásunk nem lehet elég erőteljes: mert szörnyűség meggondolni, hogy évről évre nők tízezrei pusztulnak el, vagy válnak egész életükre szerencsétlenné, vagy megbélyegzett gonosztevőkké oly törvény miatt, mely sem az eleven erkölcsnek, sem a társadalom érdekeinek nem felel meg. Erkölcsileg a törvény nem igazolható, mert nem válik jobb, erkölcsileg magasabbrendű emberré az, aki a törvényhez alkalmazkodik s nem válik elvetemült, erkölcstelen személlyé az, aki áthágja. Hogy a katolicizmus erkölcstana a születések szabályozását nem engedi meg, ebből nem következik egyéb, mint az, hogy hívő katolikus nem folyaodhat születésszabályozó rendszabályokhoz; de semmiesetre sem az, hogy az egyetemes emberi erkölcs, vagy akár valláserkölcs tiltaná az ily rendszabályokat. A protestáns kultúrnépek talán kívül állnak az egyetemes erkölcs határain?

Etikai szemmel nézve: a gyermekáldás jutalom és nem kötelesség. Akinek megadatott az a legnagyobb öröm, hogy gyermekeket nevelhet föl gyöttrő gondok és nyomorúság nélkül, az nem fogja eldobni magától ezt az örömet, hacsak nem olyan nőről van szó, aki egészen hitvány lépvirágja egy beteg civilizációnak. (S még az anyagi gondtalanságban is illő és emberi a válogató gondosság, mely törődik az anya egészségével, a gyermekek születésének kedvező körülményeivel is.) Elfogadhatjuk emberi erkölcsnek azt, mely ezt a parancsot szegzi szembe a nővel: szülj gyermekeket a nyomornak és a korai halálnak, s örülj és légy boldog, hogy lassú sorvadásuk tanuja lehetsz?! Ez nem lehet erkölcsi követelés. Az erkölcs tudatos, felelős cselekvést követel; őszinteséget, meghamisítatlan, „igaz” cselekvést; eszerint pedig az utódok létrehozásának is az állati végzettségéből föl kell emelkednie tudatosan emberi, valóban erkölcsi cselekedetté.

A társadalmi célszerűség pedig szintén elveti a korlátozás nélküli szaporaságot. A jövő nemzedék nem mennyiségi, hanem minőségi probléma; a társadalom egészséges fejlődése, meg az egyének boldogsága is parancsolólag követeli a magzatelhajtásra, meg a fogamzás megakadályozására vonatkozó törvények gyökeres megváltoztatását. A terhesség megszakításának megengedésében teret kell juttatni a legszélesebb értelemben vett szociális indikációnak: ha minden esetnek nyílt és szakszerű kezelése biztosítva van, kevésbé kell visszaélésektől tartani, mint a titkolódzások és bujkálások tilosában. Az állam föladatai ezen a téren nemcsak törvényhozásiak. A tarthatatlanná vált törvények megváltoztatásán kívül gondoskodnia kell megfelelő apparátusról,

hogy a születések számának valóban közérdekű szabályozását biztosíthassa, hogy biztosítsa a helyes értelemben vett orvosi és szociális indikáció keresztülvitelét, sőt ezeken túlmenőleg — bár ez jóval bonyolultabb feladat — az eugenikai szempontok érvényrejutását, a terhelt és káros örökletességű egyéneknek a szaporodásból való kizárását is.

KODOLÁNYI JÁNOS: Volt, van és lesz.

I.

A születések korlátozásának kérdése kettős: 1. *morális*, 2. *gazdasági*. Természetesen a két kérdés csoport a legszorosabb kölcsönhatásban van egymással, mert hiszen a morális indokok mindig a társadalomgazdasági alapépítmény kifejezői és következményei.

1. A sok gyermek kívánalma, mint morális követelmény, évezredek, ma már részben letűnt társadalomgazdasági berendezkedések ránk hagyott öröksége. Úgy a törzsi primitív társadalmakban, mint később a rabszolgagazdálkodás, majd a hűbéri társadalom korában igen fontos érdekek szóltak amellet, hogy a szaporodás elé semmiféle korlát ne vettessék. Az ellenséges törzsek ellen vívott állandó harcok szükségessé tették a folytonos emberveszteségek pótlását, s amely törzs a szaporaságban nem tudott megfelelő lépést tartani, menthetetlenül kipusztult az erősebb és szaporább törzsek irtóhadjáratai során. A régi zsidók törvényei között első helyen áll a szaporodás isteni parancsa, amellet a másik parancs mellett, hogy az ellenséges földeknek nemcsak a lakóit, de házállatait, sőt gyümölcsfáit is ki kell irtani. Rabszolgatársadalomban az uralkodó faj szupremáciáját kellett biztosítani a szaporasággal. A hűbériség idején a sok gyermek eltartása elé nem meredtek akadályok, sőt a jobbágyok száma egyenes arányban állott a hűbérurak hatalmával és tekintélyével. A modern kapitalizmus szintén a szaporaság mellett tör lándzsát morálisan, aminek oka egyrészt a kapitalista imperializmus állandó hadseregszükségletében, másrészt a munkapiacon jelentkező proletársereg olcsó munkaerejében rejlik.

Bár a mindenkori földrajzi és gazdasági kényszerűségeknek megfelelően úgy a törzsi, mint a rabszolgatársadalomban voltak és vannak ez alól a morális követelmény alól kivételek. *Dr Roheim Géza* mondja, hogy tapasztalásai szerint a rendkívül sanyarú körülmények között élő ausztrálnégek némely törzsénél szokásban van a másodszülött gyermek megevése. A régi *Sparta* matrimoniális korszakában a gyermekek születését korlátozták, minthogy a nőkre az időben nemcsak a gyermeknevelés, az anyaság föladatai hárultak. A gyenge gyermekek megölése később is szokásban volt azért, hogy a katonai kommunisztikus állam minél kevesebb haszontalan, tehetetlen egyén eltartására szorítkozzék s a meglévő egyének úgy a katonai, mint a társadalmi követelményeknek tökéletesen megfeleljenek. Róma későbbi év-

századaiban a hosszú hanyatlás idején a felsőbb osztályok alig szaporodtak, hogy ilyenformán minél kevesebb egyén között osztódják meg a hatalom s ezzel a termelési javak tömege. A rendkívül túlnépesedett *Kínában* is szokásban volt a leánygyerekek útszélre való kitétele, sőt gyakran megölése. S hogy a leánygyermeket nem tekinti a férfitársadalom a fiúgyermekkel egyenlő értékűnek, az maga is morális születésszabályozás, még akkor is, ha nem vonnak le belőle brüszk és erőszakos következtetéseket.

A hűbéri társadalmi rend akkor, amikor a hűbérúr kötelességévé tette a jobbágyok eltartását, gondoskodott a szaporodás gazdasági föltételeiről. A sokgyermekes jobbágy semmiféle hátrányba nem került a kevésgyermekével szemben, sőt munkája elvégzésében segítségére volt. Igaz, hogy az az életnívó, amelyet a hűbérúr a jobbágy számára biztosított, nem nevezhető valami magasnak (a francia jobbágyok a forradalom előtt füvet ettek), ám a legszükségesebb javak, a kenyér, a fedél s a ruha annyira-annyire rendelkezésre állt — persze, a földművelés akkori fokának megfelelően — s a megrabolt emberi szabadságért élelmet és fedelet adott a jobbágyoknak cserébe. S még a hűbérurak családjaiban is általános volt a szaporaság.

Egészen más a helyzet a kapitalista társadalmi rendben. A rohamosan fejlődő expanzív kapitalizmus érdeke az volt, hogy minél nagyobb proletártömegek jelentkezzenek a munkapiacra s így a munkabér szintjét a lehető legalacsonyabbra nyomják. Ezzel szemben a kapitalizmusnak nem kötelessége a munkástömegek eltartásáról gondoskodni, minthogy a munkaerőt is piaci áruvá tette s a kereslet-kínálat úgynevezett „örök törvényeire” bízta a proletártömegek boldogulását. A kapitalizmus hangoztatja a sokgyermek morális követelését a saját érdekében, anélkül hogy ebből reá más, mint haszon, háramolnék. Ám a helyzet a kapitalizmus ellentmondásainak kiéleződése folytán itt is megváltozott. A kapitalista expanzió csökkent, a piacok lassankint bedugultak, a gépek tökéletesedése egyre nagyobb és nagyobb proletártömegeket dobott ki az úccára s fosztott meg a kenyérkeresés lehetőségétől, a munkanélküliség egyre borzalmasabb arányokat öltött s a kapitalista társadalomra hárult a kenyértelen tömegek eltartásának szükségessége azokban az országokban, ahol elég erős szocialista mozgalmak vannak. A *Szovjetunió* megalakítása a földgömb egyhatodát vontta ki a kapitalista expanzió terjeszkedése alól. A *kínai, indiai, délafrikai* benső iparok kitenyészítették a maguk benszülött proletártömegeit s elhódították a piacokat. A belső fogyasztás egyre hanyatlik s a mezőgazdasági válság betetőzte ezt a bomlási folyamatot. Most tehát itt áll a kapitalista társadalom rengeteg proletárjával, rengeteg kény értelenjével, termelési és elosztási válságaival és tovább hirdeti a szaporaságot. Ám egy megfigyelést most már mindenesetre tehetünk: a szaporaság erkölcsi követelése egyre halkabb és halkabb a vezető közgazdasági faktorok rétegeiben s inkább csak a hűbéri társadalom maradványait képviselő osztályok hangoztatják, tehát elsősorban az egyházi tényezők.

A sokgyermek kívánalma sohasem vonatkozik a felső, tehát uralkodó osztályokra, mindig csak az alsókra, a parasztságra és a munkásságra. A kettős morál megnyilatkozása sehol sem olyan éles, mint itt. Az uralkodó osztályok maguk igenis gyakorolják

a születésszabályozást, sőt gyakorolják a közbenső osztályok, az átmeneti rétegek, tehát az önálló egzisztenciák s a bürokraták is. Maga a katolikus egyház pláne megtiltja papjai számára a nősülést. Az egyke elleni vészharang meghúzása mindig olyankor történik, amikor a *nép* egyes rétegei térnek át a születésszabályozásra. Ilyenkor elhangzanak a szokásos mondókák a társadalom érdekéről, a hazafias kötelességről, a családi élet meglazulásáról, a házasság bolsevizálásáról, az anyaság szépségéről, a természet parancsairól stb. A kettős morál azonban csak lefelé kötelező, fölfelé annál kevésbé.

Ha választania kell az egyénnek, hogy ő pusztuljon-e el az ínségben, vagy az utód, gyakran az utód elpusztulását választja. Az egyéni lét parancsa néha erősebb, mint az utódok létének parancsa. Amikor egy ízben gall csapatok germán tábort ostromoltak, a germánok nyilakkal s forró szurokkal fölszerelt gyermekeket küldtek a földsáncokra. A gallok fölkiabáltak: „Megöljük a gyermekeiteket!” A germán férfiak erre a sáncokra állva, nemi szerveiket mutogatták: „Majd nemzünk újakat, ha megmaradunk.” Az ausztrálnéger törzsek is gyermeküket eszik meg, hogy fönntartsák egyéni életüket. A legutóbbi orosz éhínség idején akadtak, akik megölték a gyermekeket és megették. Ez már az örültség paroxizmusának számít kultúrembnél, de éppen ebben a paroxizmusban mutatkozik meg a természet könyörtelen parancsa. Ennek a parancsnak szelidebb formája az, amikor *az egyéni életet fojtogató gazdasági és társadalmi nyomás következtében a szülő csak egy gyermeknek ad életet*. Belejátszik ebbe természetesen rengeteg más körülmény is. A kisbirtokos paraszt *egyéni* élete például *biztosítva van* s mégis egykés. A gyárimunkás *egyéni* élete *nincs biztosítva* s mégis sok a gyermeke. Igen ám, de a gyárimunkás szeme előtt mindig ott lebeg a remény, hogy a *jövő* más lesz, jobb lesz, biztosabb lesz, hogy *a gyermekei élete emberibb* lesz s ezt a reményt nemcsak a szocializmusból, a gyáripar fejlődéséből, hanem az *egy tömegbe-kovácsoltságból* is meríti, ellenben a kisbirtokos paraszt, aki a földön individuálisan élván, a föld elrendezését állandónak, öröknek s az ő erejével megváltozhatatlannak ítéli — s ebben az a tudattalan vágya is benne van, hogy ne is változzék meg, mert az ő élete így biztos —, nem hoz világra sok gyermeket, csak annyit, amennyinek az élete az övének a níveljén biztosítva látszik. A kérdés morális része itt is beletorkollik a gazdaságiba.

2. Eltekintve az erkölcsi momentumoktól: gazdaságilag s társadalmilag az a helyzet, hogy a sok gyermek nemzése, eltartása és fölnevelése ma már úgyszólván teljesen lehetetlen. A kapitalizmus saját gazdasági és erkölcsi törvényeivel tenyészt ki azokat a tömegeket, amelyek a végső pillanatban romba fogják dönteni. Az *Egyesült Államok* gépi berendezéseinek kapacitása ezernégyszázmillió ember munkaerejének felel meg s ennek a kapacitásnak csak 20%-át használják ki. A munkanélküliek száma mégis több, mint hatmillió. A német gépek kapacitásuknak csak 25—30%-át fejtik ki. A leghatártalanabb lehetőségek korában a leghatártalanabb lehetetlenség immár nemcsak az utódok, de a felnőttek életének biztosítása is. Éhezők, tüdővészések, gyengeelméjük, nyomorékok öntik el a világot. A legegyszerűbb agyak-

ban is fölvetődik hát a kérdés: „Mire szülessenek a gyermekeink? Vájjon nem vagyunk-e egyenesen gazemberek, ha gyermekeket hozunk világra, anélkül hogy *előbb a világot alkalmassá tennék a gyermekek számára?*” A gondolkodás jogát és képességét nem vonhatjuk meg az embertől. S a kérdés roppant egyszerű: inkább egy vagy két, relatíve erős, egészséges, életképes gyermek, vagy sok beteg, éhes, csenevész, életképtelen gyermek... A válasz nem kétséges.

A társadalomgazdasági nyomás hatására, mint jeleztem, ma már kapitalista osztályképviselőkben is fölvetődik a születések korlátozásának problémája. *Angliában, Hollandiában* a birth control bevezetéséről tárgyalnak. Mint tudjuk, a *Szovjetunió* bevezette a születések szabályozását, amikor a klinikákon megengedte a magzat orvosi elvételét. Ennek ellenére a születések száma nemcsak hogy nem csökkent, hanem még inkább növekedett, egyrészt azért, mert a túlnyomóan gyermektelen uralkodó osztályok megszűntek s nem tesznek „holt terhet” a társadalom nyakára, másrészt a normálisan fejlődött férfi és nő jobban meg tud felelni természetes ösztönköveteléseinek s az anyaság elé sem gazdasági, sem erkölcsi akadályok nem tornyosulnak. Amíg tehát régebben egy-egy szegény muzsikcsaládban 8—10—12 gyermek volt s egy-egy arisztokrata-, gyáros-, kereskedőcsaládban egy sem, most szinte valamennyi családban van 2—3 gyermek. Ezenfelül a megszületett gyermekre több gondot fordítanak s a halálozás arányszáma örvendetesen csökken.

A kapitalista társadalmakban a születések korlátozása nem jelent semmiféle komolyabb megkönnyebbülést sem a tömegek* sem az uralkodó osztályok, sem a rendszer számára. Amíg ugyanis nagyszámú társadalmi rétegek vannak, amelyek csak egy gyermeket hoznak világra s azok számára a fölnevelés, fejlődés biztosítva van, ellenben millió és millió főt számláló rétegeknek a legszükségesebb létfenntartó javaik is hiányoznak, nevetséges a születések korlátozásának intézményesítéséről beszélnünk. Mint mondtam, azok az osztályok, amelyek uralmon vannak, a birth control már régen végrehajtották, azok pedig, amelyek alul sýny lódnak, *soha végre nem hajthatják, ennek a társadalomnak a keretein belül.* A birth control kérdése ezen a ponton tisztára gazdasági kérdés. A *Cséri-telep* szemétkalyibáiban éldegélő emberek, a *szentesi* kubikosok, a *pestmegyei* nyomortanyák, a *somogyi, fejérmegyei* nagybirtokokon élő cselédemberek, a nemcsak Magyarországon, de bárhol másutt élő nyomorgók születéskorlátozását megvalósítani gyermekes álmom. Mik lennének az eszközök? A módszerek? Vájjon, ha föltételezzük, hogy a kapitalista társadalom a maga törvényén — s ez a proletárság szaporodásának törvénye — túltenné is magát, hogyan valósulna meg a birth control? Vájjon a népiskolákban fölvilágosítanák, tanítanák a gyermekeket ebben az irányban? Vájjon analfabéta-tanfolyamokhoz hasonlóan a felnőtteket kioktatnák orvosok és szociológusok? Vájjon elterjesztenék azokat a szereket, amelyek a fogamzást megakadályozzák? Vájjon ingyen adnák ezeket a szereket? Vájjon a községi és járásorvosok, a bábák magzatelhajtást végezhetnének? Vájjon... És még mennyi „vájjon”!

Arról beszélhetünk, hogy egyesek szabályozzák a születést, —

de ezt eddig is megtehették, ha *intelligenciájuk* és *pénzük* volt hozzá. A *tömegnek* azonban sem tanultsága, sem pénze nincsen. Kapitalista társadalomban egész egyszerűen elképzelhetetlen a tisztára természettudományos népoktatás és tömegkultúra, éppen, mert ez a kapitalista rend rohamos aláásását jelentené. *Contradictio in adiecto*.

II.

De mondtuk és tudjuk, hogy ott, ahol lehetséges, a kapitalista társadalmon belül is megvan a birth control. A társadalom törvényei nem vonaikoznak azokra, akik alkalmazzák, legalább ezen a ponton nem. A városokban, főként *Budapest*en, egyáltalában semmi nehézségbe nem ütközik a már meglévő magzattól való szabadulás. A fogamzás meggátlását célzó szerek is szabadon vásárolhatók, — amennyiben van hozzá az embernek pénze.

Társadalmi problémává akkor nő a dolog, ha bizonyos vidékek parasztnépénél harapódzik el a születésszabályozás. Mert a parasztnép nem él — nem is élhet — azokkal az eszközökkel, amelyek a városi ember rendelkezésére állanak. A magzatelhajtás gyakran az anya életébe kerül, a fogamzástól való tartózkodás pedig gyakran nemcsak a fizikum, hanem a lélek életében is káros következményekkel jár. A lúdtollal, hegyes pálcikával vagy kötőtűvel végrehajtott magzatelhajtás szörnyűségéről ne is essék szó. A mindenütt szokásos „megkenésről” sem, amikor a tudósszony masszázssal indítja el a vérzést. De már komplikáltabb járulékaik vannak az éveken át üzött koitusz interruptuszoknak, a koitusz per anumnak — mert ilyet is találhatunk! —, vagy a szexuális élettől való *teljes* absztinenciáinak. *Stekel* számára való tanulmányi terep lenne egy-egy olyan vidék, ahol a gyermektől menekülnek. A kollektív büntudat ezer és ezer következményét találjuk itt, a teljes és általános frigiditástól a hatalmi túltengésig, a kriminális tendenciák kitöréséig, az impotenciáig és homoszexuálitásig, a legbámulatosabb variációkban s tömegével. A normális ember már nem is normális. A normális életfölfogás már bolondéria, sőt örület. (Lásd *A hazugság öl!* című röpiratomat.) Ezen a területen végül nincs is megállás a lakosság teljes kipusztulásáig. Ez már nem születéskorlátozás, mert születés nincs is.

Világos, hogy amennyiben megfelelő módon (történika fog/amzás meggátlása es amellet a társadalom erkölcsi súlya sem nehezedik az egyénre, semmiféle káros következménye nincsen. Az elfajulások oka éppen a tragikus kettős morálban, valamint persze a kezdetleges, ostoba módszerekben rejlik. A *Szovjet-unióban* semiféle káros fizikai, vagy pszichikai köveitkezménye nincsen sem a fogamzástól való tartózkodásnak, sem a magzat-elhajtásnak. A káros lelki következmények mindig olyan mértékűek, amilyen feszültség van a társadalmi morál és az egyéni ösztöntörekvések között. Külön lélektani tanulmány anyaga lenne annak a kikutatása, hogy miként fordul szembe az egyénnel az agressziós tendencia, s miként sorvaszt el ezeket és tízezreket, s hogy mik ennek a visszafordulásnak gazdasági, politikai, morális momentumai.

A stekeli Tallion-törvény érvényesül itt.

Hogy az új társadalom a születések karlátozásának kérdését megoldja, s *hogy* a birth controlt éppen az új társadalom oldhatja *csak* meg, az kétségtelen. Az embernek alkalmazkodnia kell a célszerűségekhez, s a mai társadalomban nem alkalmazkodhat. *A mai társadalom éppen az életöszton elnyomására, megcsonkítására törekszik* s nem a belső ösztöntörekvések és célszerűségek harmonikus egybehangolását tűzi ki célul, hanem egyes osztályok uralmát és jólétét más osztályok rovására. Azoknál az állatfajoknál, amelyek nem élnek társadalmakban, a birth controlt esetleg csak nyomaiban, ad hoc esetekben találjuk meg. A macska vagy disznó például megesz egy-egy kölykét, ha sokat hozott a világra. A méhek, hangyák, különösképp a termeszek már hallatlan pontossággal kontrollálják a születéseket, sőt az utódok nevelésével hoznak létre munkásokat, katonákat és (tenyészállatokat. Az ember, aki tudatosan befolyásolja társadalmi életét s annak rendszerét tudatosan alkalmazza, vagy próbálja alkalmazni az ösztöntörekvéseihez — és viszont —, ki fog alakítani egy olyan gazdasági és társadalmi rendet, amelyben úgy az legyen kielégíthető ösztöntörekvései maximumát, mint a közösség a maga kollektív céljait.

Mindaddig a birth control kérdés tudományos kutatások tárgya, vagy politikai szószátyárok és hipokriták „künn a bárány — benn a farkas” játéka matrad. Az új rendet pedig az az osztály alapozhatja csak meg, amelynek egyedül érdeke a természet-tudományok eredményeinek valóságba való átvitele.

SIMÁNDY PÁL: Hazugságok hálójában.

A szociáldemokrata párt orvos- és ügyvédszövetsége ankétot hirdetett a születésszabályozás kérdéséről. A jobboldali sajtó már a kérdés pusztá fölvetésének hírére; felhördült és ügyész után kiáltott, hogy megakadályoztasson egy „destruktív” akciót.

Jellemző, hogy nem képesek észrevenni, mennyire benne élnek *a hazugságok hálójában*.

Mert miről van szó? Minden szülőpár, amely nem produkál háromévenként legalább két gyermeket — így vagy úgy (és pedig inkább *így*, mint *úgy*) —, a születésszabályozás „vétkét” gyakorolja. És kérdezem: Melyik szülőpár nem esik bele ebbe a kategóriába? Abból az egy-két kivételből — tudjuk — milyen világszenzációt csinál a sajtó és az uralkodók kitüntető keresztkomasága.

Vagyis: a szociáldemokrata párt megint kitalált hát valami gonosz dolgot, épúgy mint szülőatyja: Marx is annak idején amaz átkos osztályharcot, amely nélkül pedig mennyivel boldogabb lenne az emberiség élete.

Úgy bizony!

SZÁSZ ZOLTÁN:

A születésszabályozás bizonyos szempontból nézve nem egyéb, mint egy új követelménye, s ahol megvalósul, új vívmánya annak a civilizációt és kultúrát teremtő ősi emberi törekvésnek, mely egymásután szabadítja föl az emberiség életmegnyilvánulásait az ösztön, az érzés uralma alól, s helyezi az ész irányítása állá. A nemi élet, a szaporodás mint par excellence ösztönterületek, hosszú ideig makacsul ellenálltak ennek az uralmaváltozásnak. Míg az ész irányítása illetékességét a termelés, a munka, a táplálkozás, s általában a legtöbb szükségletkielégítő emberi tevékenységre vonatkozólag ma már legalább elvi szempontból alig vonják kétségbe, legfőjebb sokan gyakorlatban megtagadják, a nemi élet és a szaporodás kérdéskomplexuma ebből a szempontból még ma is a maradiság vára. A legtöbb vallásrendszer, a legtöbb hivatalos erkölcsstan, a legtöbb állam idevonatkozó törvényei telítve vannak maradisággal. Ez a hivatalos színezetű álláspont különösen kétarcú: egyrészt fékező a nemi érintkezés komplexumával, másrészt serkentő, a szabadjára-engedést hirdető a szaporodással szemben. A szeplőtlen fogantatásról szóló római katolikus dogma teológiai értelme ugyan egészen más, mint amit a közfelfogás vél, de ez a téves közfelfogás mintegy *ideálja lehet* a „gutgesinnt” helyek idevonatkozó erkölcsi felfogásának, amely így fejezhető ki: mivel kevesebb szeplőződés és minél több szülés! Ennek a kívánalominak a második tétele nyilvánvalólag barbár, állati álláspont. A kérdés első ágáról, a nemi érintkezésről, mint öncélról most ne legyen szó; a másik, a termékenyítés, a termékenyülés, a szülés álljon most előtérben. Ezt, bár speciális kihatásai rendkívüli fontosak, elsősorban az egyéni akarat ügyeként kell elbírálni. Nyilvánvaló, hogy minden egyénnek természetes joga, hogy minden idevonatkozó ismeretet és eljárási módszert igénybevehessen, hogy, amennyiben nő, akkor és annyit szüljön, amilyent és amennyit akar. Ép ezért az államok túllépik jogkörüket, amikor a fogantatás akadályozó óvszerek terjesztését, vagy pláne a terhesség megszakítását csak igen szűk ikeretek közt engedik meg. Mindenféle tilalmak helyett az államnak inkább segédkezet kellene nyújtania ott, ahol az egyén gazdasági helyzete ezt megkívánja.

A mi már most a szaporodás kérdését társadalmi, s végső soron az összemberiség szempontjából illeti! Ha abból indulunk ki, hogy az élet valami jó, egy plusz, hogy megszületni jobb, mint meg nem születni, s egy gyermeket a világba tenni a világmindenség értékállományának gyarapodását jelenti, amikor az embernek általában népszaporodáspártinak kell lennie. Nyilvánvaló azonban, hogy nem közönyös, hogy a megszülető gyerek milyen élettani minőségű, azaz milyen élettani fölszereléssel lép az életharcba, s hogy a gyermekek száma az adott megélhetési viszonyokhoz alkalmazkodik-e vagy sem. Ez a két szempont egyrészt eugenikai, végső soron embertenyésztő gondolatokhoz vezet, másrészt szükségessé teszi, hogy úgy a szülő, mint a társadalom is folyton tekintetbe vegye a gazdasági viszonyokat. Mindezeknek a gondolatoknak továbbfejlesztése azonban messze vezetne. Csak jelzem, hogy a nemi élet és a szaporodás ilyen szellemű

civilizálása új tartalmat és célt adna a „minél több ember minél nagyobb boldogsága” formulának. Tehát nem egyszerűen csak minél több emberre van szükség, hanem, arra is, hogy minél több ember minél boldogabban éljen. Ezt viszont nem lehet elérni tisztán a gazdasági és társadalmi viszonyok javításával, ehhez minél jobb élettani minőségű emberek is kellenek.

ZSOLT BÉLA: Kié a gyermek?

Nem vagyunk denunciánsok, ha leleplezzük, hogy nincs a büntetőtörvénykönyvnek paragrafusa, amely ellen öt világrészben napról napra több sérelem esnék, mint a születések korlátozását tiltó szakasz ellen és nem vagyunk bűnpártolók, ha nyíltan megvalljuk, hogy e bűncselekmények bizonyos kategóriái mellett az egyéni és kollektív enyhítő körülmények sorozatát tudjuk fölhozni, sőt e bűncselekmények bizonyos típusait nem is tartjuk bűncselekményeknek.

A születendő ember sanszai teoretikusan egyáltalában nem reménytelenek, ha a föld és a gép termelési lehetőségeinek egybevetésével kiszámítjuk várható fejadagját. De az első meglepetés ott éri a ma születettet, hogy nemcsak a földet birtokló emberek széles családjába, de az úgynevezett szűkebb családba is beleszületik, s ennek a családnak az emberek nagy családjával s az emberi nem közös vagyonával való viszonylata meglehetősen szeszélyes. S ezt a szeszélyes viszonylatot a ma születettnek, akár akarja, akár nem, automatikusan vállalnia kell, — mert az emberiséget megtestesítő intézmények vagy intézménnyé váló fogalmak, mint amilyen az állam és a társadalom, ebbe a relációba még nem avatkoznak bele. Attól a pillanattól, hogy az ember él, az állam és a társadalom számára családi ügy, magánügy mindaddig, amíg nem válik alkalmassá arra, hogy velük szemben bizonyos kötelezettségeket teljesítsen. Az állam és a társadalom a családra hárítja a gyermekért való felelősséget s csak akkor nyúl bele sorsába, amikor elérkezettnek látja az időt, hogy megkezdje állampolgárrá és a társadalom hasznos tagjává preparálását, a közös kötelességek vállalására való előkészítését.

A gyermek tehát mindaddig csia a családé, amíg az államnak és a társadalomnak nincs szüksége rá és sorsa a család sorsa. Ha az állam és a társadalom aktívan elősegíti a családi élet virágzását, a férfi és nő örömmel hallgat ősi ösztönének sugallatára és benépesíti a családot. Ha azonban az állam és a társadalom a családi élet tényezőinek biztosításához nem járul hozzá, sőt gazdasági és szociális alapjait gyengíti, akkor a család virágzás! kedve megcsappan. Bármennyire is inspiráló eszme, hogy az államnak adófizetőkre és katonákra van szüksége, a család érthető aggodalommal és bizalmatlansággal gondol azokra a hosszú átmeneti évekre, amíg a csecsemő adófizetővé vagy katonává fejlődik, s amíg egyedül a családra hárul a földadat, hogy a fejlődés tárgyi biztosítékát előteremtse. S nemcsak racionális

megfontolások támasztanak benne kételyt a fajfönntartás kötelességének vállalásával szemben, de érzelmi szempontok is, *mert az ember meg nem született, meg nem fogant gyermekével is bizonyos fajta érzelmi viszonyt tart, ahogy az egyszerű ember mondani szokta: sokkal jobban szereti képzeletbeli húsát-vérét, semhogy kiszolgáltassa a szenvedéseknek, amelyekkel az elromlott élet együtt jár.* Az a nyomasztó felelősség, amit a szülő éppen azért érez fokozottan a gyermekkel szemben, mert az állam és a társadalom csak kevéssé osztja meg vele, erkölcsi aggályokat ébreszt benne, hogy vájjon szabad-e új életet adni, emberi agyat, szívet, lelket, akaratot, vágyakat, igényeket életre kelteni, amikor a legelemibb életfeltételek, mint amilyen például a táplálkozás és a házfedél, milliók és milliók számára váltak bizonytalanává?

Ezt a valóban nagyon is etikus aggodalmat meg kellene értenie az államnak, amely ugyaniakkor, amikor nem vállalja a felelősséget a gyermekért, a családtól ridegen, törvényes szigorral számonkéri a gyermeket, sőt számonkéri a méhmagzatot is. Számonkéri annak ellenére, hogy amikor az állam, a nagyobb ess Iád szervezete, a legcsekélyebb válságba kerül, ezt a válságot elsősorban a szűkebb család rovására próbálja megoldani. Az állam mértéktelen szükségletei, amelyeket polgáraival szemben támaszt, elsősorban a családot gyengítik, mert a túlzott állambfönntartói kötelezettség a fajfenntartás és családfönntartás szociális képességét csökkenti. A statisztika szerint minden magyar adófizető jövedelmének egyharmadával, egyenesen vagy közvetve, az államot tartja fönn; ha az állam kevesebbel megelégednék, több jutna a gyermeknek, sőt jutna a meg nem született gyermeknek is. *De amíg az állam a maga hatalmi és bürokratikus öncélúságát az államalkotó élő ember elé helyezi, legalább is illogikus, hogy éppen az embrióval szemben tanúsítson kérlelhetetlen humanizmust.*

Az államnak meg kell találnia a módot, hogy a születések korlátozása a mai törvénytelenségből és kényszerű tisztátalanságból a kellő fönntartásokkal korlátozott törvényesség és a föltétlen higiéné medrébe térüljön. Nem azt mondjuk, hogy a magzatelhajtást korlátlan joggá kell avatni, de az eddig elfogadott indikációk sorát ki kell bővíteni a társadalom mai betegségének megfelelően. Mert föl kell ismerni, hogy *nemcsak a szervi betegség, de a szociális betegség is lehet elég súlyos ok a „terhesség megakasztására”,* s hogy nemcsak a tudóvész és a vérhaj, de az inség, az egzisztenciátlanság és a magárahagyottság is veszélyeztetheti az anya életét és a megszületendő gyermek életrevalóságát.

Dr JAHN FERENC

orvos, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt
Orvostagjai Szervezetének titkára:

(Utószó)

Midőn a szociáldemokrata orvosok egyesületében először került föl a születés-szabályozásról tartott ankét publikálásának gondolata, egy kis rövid füzetre gondoltunk, és íme, a rövidítések és kihagyások mellett is kész könyv kerekedett ki az anyagból. Az összegyűjtött anyagban akadnak ismétlések és ellentmondások is, mégis összességükben szempontjaik gazdagságával és új összefüggésekre való rámutatásukkal a tárgyat teljesen kimerítik és lehetőséget adnak arra, hogy belőlük elméleti és gyakorlati következtetéseinket levonjuk.

A születésszabályozás kérdését nem *egyéni*, hanem *társadalmi* kérdésként vetettük föl és a társadalmi összefüggések, a gazdasági összefüggések és ideológiai kölcsönhatások felszínrehozása volt a célunk. Mert ezen ismereteknek és szempontoknak teljes elhanyagolása vezethet ahhoz a fatalista véleményhez, amely magának a társadalmi életformáknak racionálási lehetőségét tagadja, amely csak a már beállott társadalmi *változások* tanulmányozását hirdeti, de a *változtatások* lehetőségének fölvetését ábrándozásnak minősíti. A misztikus homályba burkolt társa dalomalakító erők ilyen fölfogása a legteljesebb negativizmushoz és a fönnálló társadalmi formák isteni eredetének hitéhez vezethetnek.

Születésszabályozásról csak akkor beszélhetünk, ha az ember társadalmi életének kauzális összefüggéseit és fejlődési vonalát fölismerjük és ebből határozzuk meg a nacionális célkitűzés lehetőségeit és szükségességét.

Az ankét hozzászólóinak egyik része azért követeli a születésszabályozás bevezetését, hogy ezzel a szerintük munkásfölösleg folytán előálló munkanélküliség és az emberfölösleg folytán előálló háborús veszély megszűnjön. A humanista polgári mentalitású orvos, jogász és szociálpolitikus azt hiszi, hogy a kapitalizmus fölismerve a veszélyt, amit számára a munkanélküliség és a fokozódó szociális terhek jelentenek, rendszerén belül akar emberi sorsot és jobb életet biztosítani a ma nyomorgó milliiónak és így saját érdekében a születésszabályozás eszközeihez is nyúl. A születések csökkentése és a háború emberpusztítása is elenyésző jelentőségű a munkanélküliség mai arányai mellett. A háborút tőkeérdek és nem a népfölöslegek elhelyezése irányítja, mint *Káldor György* dr a japán-mandzsúriai és az olasz terjeszkedés példáival bizonyítja.

A proletariátus embertelen nyomorát a kapitalizmuson belül nem szüntetheti meg a születésszabályozás és a háborút sem keltetheti a születések csökkentése: azok megszüntetése csak a szocialista állam fölépítésével képzelhető el. Természetes, hogy a mai rendszernek ezen hiányait nem akarjuk gyermekeinkről való lemondással enyhíteni, amint azt *Kassák Lajos* rólunk feltételezi. *Azt hisszük, hogy kötelességünk ma is küzdeni az élet emberibbé válása érdekében, azt hisszük, hogy a fennálló társadalmi viszonyok mellett is küzdenünk kell az igazságért!*

Éppen azért, mert *a mai társadalom, amely sem anyát, sem*

gyermeket egészségügyi, jogi és szociális védelemben kellőképpen nem részesíti, nem követelhet korlátlan gyermekszülést sem és nem foszthatja meg a gazdasági viszonyaitól amúgy is szenvedő nőt azon jogától, hogy gyermekei világrahozása fölött maga rendelkezessen. Az ankéton az előadásokban és hozzászólásokban lefektetett és bőségesen ismertetett orvosi, jogászai és szociális szempontok figyelembevételével a Magyarországi Szociáldemokrata Párt Orvostagjainak Szervezete időszerűnek és szükségesnek találja, hogy *minden rendelkezésére álló törvényes eszközzel* mozgalmat indítson a születek szabályozását tiltó rendelkezések megváltoztatása érdekében. *Ezen küzdelemben minden politikai párttól függetlenül álló társadalmi egyesületet és egyént szívesen lát segítőtársul.*

A születeszabályozás egyetlen helyes eszközül a fogamzás megelőzését látjuk és ezért szükségesnek látjuk az ezen szerek tudományos vizsgálatával foglalkozó szexuáltudományos intézet fölállítását, az orvostanhallgatók ezen irányú kioktatását, a gyakorló orvosok számára továbbképzőelőadások rendszeresítését.

Követeljük a nemi tanácsadóhálózat kiépítését.

Az óvszerek szabad terjesztése, az áruzsora letörése és az óvszereknek a Társadalombiztosító útján való ingyenes terjesztése programunk.

Az abortusz-törvény megváltoztatására vonatkozó javaslat kidolgozását és az országgyűlés elé való beterjesztését széleskörű bizottság munkája alapján a Magyarországi Szociáldemokrata Párt országgyűlési frakcióját kérjük föl.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
Vámbéry Ruzstem előszava -----	3
Dr Györki Imre elnöki megnyitója-----	8
Dr Totis Béla: A születésszabályozás orvosi szem- pontjai -----	9
Dr Latkóczy Imre: A születésszabályozás jogászi szem- pontjai-----	17
HOZZÁSZÓLÁSOK.	
<i>I. Orvosok:</i>	
Dr Bartos Sándor-----	24
Dr Deutsch. Sándor-----	26
Dr Décsi Imre-----	26
Dr Fábián Dániel-----	30
Dr Földes Lajos-----	34
Dr Goldner Viktor-----	36
Dr Kunvári Bella-----	44
Dr Linhardt Alfréd-----	47
Dr Pikler László -----	49
Dr Schönstein Sándor-----	51
Dr N. Schwarcz Sári -----	53
Dr Szöllős Henrik-----	55
<i>II. Jogászok és szociológusok:</i>	
Ifj. dr Balázs Dezső-----	57
Dr Grünberger Emilné-----	59
Kende György -----	59
Kéthly Anna-----	64
Knurr Pálné-----	67
Dr Latkóczy Imréné -----	68
Strickerné dr Polányi Laura-----	71
Rónai Jolán-----	74
P. Stern Szerén-----	75
Székely Béla-----	77
Vámbéry Melanie-----	78
Dr Virág Gyula-----	80
<i>III. Írók és hírlapírók:</i>	
Bálint György-----	83
Földes Jolán-----	85
Ignotus-----	87
Ignotus Pál-----	88
Karinthy Frigyes-----	91
Kassák Lajos-----	93
Dr Káldor György-----	100
Dr Kecskeméti György-----	105
Kodolányi János-----	109
Simándy Pál-----	114
Szász Zoltán-----	115
Zsolt Béla-----	116
Dr Jahn Béla utószava-----	118